

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 8. KOLOVOZA 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 28

U Somboru

**Proslavljena
69. Dužionica**

**Intervju:
Grgo Kujundžić**

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

DSHV

Stranka na prvom mjestu..... 8,9

Sonja Badel

Obala gori, ministri na festivalima..... 10

Intervju

Grgo Kujundžić..... 12-14

Foto reportaža

Dužionica u Somboru..... 16,17

Poljoprivreda

Vlada traži time-out..... 25

Mini intervju

Dr. Slaven Bačić..... 36,37

Palić 2003.

Novi hrvatski film II..... 38,39

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Nada Sudarević

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine VojvodineIZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 SuboticaUPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
TonkovićDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir PerušićREDAKCIJA: Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Otrovne strijelice

Iako se, nakon smjene Bele Tonkovića s mjesta predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, očekivalo da će se stranka konsolidirati, presabirati i kritički analizirati svoj rad, to se očito ne događa. Već prvo pojavljivanje novog (starog?!) vodstva stranke u javnosti, pokazalo je da DSHV još uvijek nije spreman objektivno sagledati vlastiti položaj na političkom tržištu. Umjesto toga, kuljaju optužbe na sve strane. Po medijima najviše, već po običaju.

Za demonstraciju ovako tvrdog opredjeljenja, vrh stranke odabrao je Bački Breg, selo na krajnjem sjeverozapadu zemlje, osamljeno, zapušteno, zaboravljeno. Sastanak rukovodstva s članovima DSHV-a u ovom mjestu, najavljen kao korak ka »omasovljavanju članstva«, ubrzo se pretvorio u politički obračun sa svima koji razmišljaju drugačije. Optužbe su smjenjivale jedna drugu, za argumentaciju su korišteni decibeli, a bilo je i izjava koje bi se i pravno mogle sankcionirati.

Pojedini bukači čak su nagovijestili i »osvajanje medija«, što se inače savršeno uklapalo u ton i atmosferu na toj sjednici. Istini za volju, nisu svi iz rukovodstva DSHV-a odapinjali strijelice po odabranim metama, ali je činjenica da se nitko od »umjerenih« nije niti suprotstavio paušalnom ocjenjivanju tuđeg rada. Tim prije, što to nije ni trebala biti tema tog stranačkog skupa. Ako ništa drugo, moralo se reagirati na nisku civilizacijsku razinu rasprave i apsolutno nepoznavanje uloge medija. Još uvijek ćemo se, dakle, suočavati s ljudima koji medije smatraju sredstvom za stranačke ili neke druge ciljeve, a ne servisom za informiranje građana.

Ova situacija s »reformiranim« DSHV-om, koja ne obećava nikakav napredak, ali i primjer neaktivnog Hrvatskog narodnog saveza, otvara, međutim, jedno drugo, ozbiljnije pitanje: moraju li se doista manjinska prava ostvarivati putem nacionalnih političkih stranaka? U uvjetima kompaktne, homogenizirane i nacionalnom elitom povezane manjinske zajednice, to jest moguće i poželjno. Ali, što u slučajevima kao što je ovaj, među Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori, gdje političke stranke ne umiju artikulirati manjinske zahtjeve i gdje se ne uspijevaju nametnuti kao manjinski politički predstavnik?

Odgovor bi mogao biti u jačanju integrativnih institucija i oslanjanju na ugledne i utjecajne pojedince, kojih, naravno, ima, ali nisu dovoljno iskorišteni i lako se odbacuju. Na taj način neki dugogodišnji »borci« za hrvatska prava ostali bi u sjeni, ali bismo se, možda, svi zajedno pomakli s mjesta.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 31. 7.

Salzburg: Sastanak premijera
jugoistočne Europe – regionalna
sараdnja od velikog značaja za
budućnost Balkana

NEDJELJA, 3. 8.

Đorđe Đukić: Vojvodini dati veću
ekonomsku samostalnost

PETAK, 1. 8.

Razvija se šećerna afera u
Srbiji

PONEDJELJAK, 4. 8.

Novi vlasnik Duvanske industrije
Niš je kompanija »Philip Morris«,
a Fabrike duvana u Vranju »British
American Tobacco«

UTORAK, 5. 8.

U Kninu i cijeloj Hrvatskoj
obilježen Dan domovinske
zahvalnosti

SUBOTA, 2. 8.

Sveti Stefan:
Formiran Savjet SCG
za europske
integracije

SRIJEDA, 6. 8.

Širom svijeta podsjećanja na
prvu bačenu atomsku bombu
(Hirošima)

JABUKE I KRUŠKE

Naravno da je ve-
ličanje Josipa Broza
Tita zapravo ve-
ličanje komunističke
diktature, ali za pret-
postaviti je da će se
opravdanja Račanova
govora pod Titovom
slikom pronalaziti u
antifašizmu. Pod fir-
mu antifašizma sve
se svodi, antifašisti
bili su i De Gaulle, Roosevelt i Churchill, a broje se i Tito i Cau-
sescu i Enver Hoxha. Takva opravdanja držim pokušajem stavlja-
nja jabuka i krušaka u istu košaru. **Tonči Tadić**, zastupnik u Hr-
vatskom saboru, »Novi list«, 4. kolovoza 2003.

SNOVI O POVRATKU NA VLAST

Razni drugi akteri zbivanja i zločina koji su prethodili »Olujci«
još su, debelo podmireni ratnim profitima, na slobodi. Razni
crnčevići, mikelići, šeksovi, vekići i još mnogi, jedni koji i da-
lje bulazne o granicama »Virovitica-Karlobag-Ogulin-Karlo-
vac« i drugi koji bi da Bosnu prebrišu i svoju granicu stave na
Drinu. Usprkos promjeni vlasti u Hrvatskoj i Srbiji, takvi još
uvijek zauzimaju dio javnog prostora i snuju povratak na vlast,
optužuju (ili bagateliziraju) isprike Mila Đukanovića ili Gora-
na Svilanovića za sramnu ratnu prošlost, ili pokajanje
Stipe Mesića zbog jednako sramne hrvatske avanture
u Bosni i Hercegovini. Riva u Splitu još podnosi de-
setke tisuća ljubitelja počinitelja zločina u Lori ili Go-
spiću, a ulice Ceraka obračune patriota s policijom
zbog komandujućeg Veselina Šljivančanina u opera-
ciji raspamećivanja i ubijanja Vukovara. **Tatjana Ta-
girov**, novinarka, »Danas«, 4. kolovoza 2003.

NAJPOPULARNIJI HRVAT

Premijer je govorio na skupu anti-
fašista i normalno je da je na ta-
kvom skupu bila Titova slika, jer je
Josip Broz Tito bio borac protiv
fašizma. U anketi
Večernjeg lista Jo-
sip Broz Tito je
preskočio Franju
Tuđmana i bio je
proglašen najpopularnijim Hrvatom
svih vremena. **Ivan Ninić**, zastupnik
u Hrvatskom saboru (SDP), »Novi
list«, 4. kolovoza 2003.

BEZ PRAGA ZA MANJINE

Jedna od obveza, koje smo
preuzeli pristupanju Vijeću
Europe, je i izmjena izbornog
zakonodavstva, posebno dije-
la koji se odnosi na učešće
manjina u političkom životu.
Predloženi model pozitivne
diskriminacije za stranke ma-
njina predviđa ukidanje cen-
zusa i tzv. prirodni prag. To ne
znači poklanjanje mandata,
već će stranka nacionalne ma-
njine morati osvojiti onoliko glasova koliko »vrijedi«
zastupnički mandat. A ta »vrijednost« se određuje ta-
ko što će se broj izašlih na izbore dijeliti s brojem zas-
tupnika u Skupštini Srbije. Ukoliko, recimo, jedan
mandat po toj računici vrijedi 20.000 glasova, toliko
će glasova biti potrebno stranci nacionalne manjine
da bi ušla u parlament. U pitanju je kompromisno
rješenje koje mislim da može dobiti podršku i ostalih
parlamentarnih stranaka, i demokratske javnosti, a
predstavljati će i signal međunarodnoj zajednici da je
naš izborni zakon kompatibilan sa svjetskim standar-
dima. **Rasim Ljajić**, ministar za ljudska i manjinska
prava SCG, »Dnevnik«, 2. kolovoza 2003.

BEZ IZLAZA

Ja u Vojvodini ne mogu izgubiti vlast, mogu izgubiti samo funk-
ciju, jer vlast u Vojvodini ne postoji. Oni nam ne daju naše pare,
vuku nas za nos i prave od nas tampon zonu za socijalne tenzije,
i kada se treba raspravljati sa štrajkačima i onima kojima nije
vraćena nacionalizirana imovina, onda dolaze kod nas u Vojvodi-
nu. Ali, malo su se i građani ovdje umorili od priče – mi bismo
sve, ali nam ne da Beograd. Ako bismo otkazali podršku Vladi
Srbije, što bi poslije svega bilo najnormalnije, svrstali bismo se u
isti koš sa SRS, DSS, SSJ, što nam opet građani ne bi oprostili.
Ima trenutaka kada je situacija bezizlazna. To je upravo trenutak
u kome se Vojvodina sada nalazi. **Nenad Čanak**, predsjednik
Skupštine AP Vojvodine, »Nedeljni telegraf«, 30. srpnja 2003.

Dujizmi

- ✓ *Svi bi o suvremenici govore s historijske distance;*
- ✓ *Crvenkapa je navijala za crvene. Otišla je u šumu;*
- ✓ *Otvaramo se prema svjetlu;*
- ✓ *Besmrtnici će i dalje umirati.*

Dujo Runje

Piše: mr. sc.
Lucija Franić
Novak

*Ponosno
nošene narod-
ne nošnje, rad-
ne varijante i
one gizdave bi-
jele djevo-
jačke, ili
baršunaste,
poniznost, a
ujedno i pono-
sitost u ne-
djeljno jutro,
samo me je
uvjerilo da
nećete nikada
izgubiti vlastiti
identitet, koje-
ga žuljevito i
grčevito čuva-
te.*

Dojmovi s XIII. slamarske kolonije i takmičenja risara i žetelaca u Tavankutu

Etnografsko bogatstvo u slami

Dragi moji Hrvati na sjeveru Bačke, prateći vašu kulturnu manifestaciju »Dužijanca« od 10. – 13. srpnja ove godine, te hvale vrijednu XVIII. slamarsku koloniju u Tavankutu, ostajem ugodno iznenađena kvalitetom organizacije, znanjima i vještinama, te nadasve entuzijazmom, koji imate, ulažete u ono što se ne smije zaboraviti!

Iako sam po prvi puta bila među nama (nadam se ne i zadnji!) u Tavankutu i Subotici, čitala sam prethodno puno tekstova, gledala priloge na HTV-u, te organizirala etnografske izložbe sa »slamarskom sekcijom« KUD-a »Matija Gubec« u Zagrebu, sa mojim curama Jozefinom i Dijanom. Ovih par dana provedenih s vama zaključila sam da sam postala bogatija u spoznaji koliko ste složni, poštovni, održivi, ponosni, radišni, a nadasve ljubitelji lijepoga, prvenstveno misleći na bogatstva etnografskog polja rada, koje graniči s likovnošću naive, prerastajući pri tom njene granice, jer takova likovna tehnika nije zastupljena gotovo nigdje kod nas Hrvata, ni u svijetu; trud i muka, optimizam i nadasve volja i vjera u život što nije nimalo lako održati daleko od Domovine. Sreća je da ste takvi kakvi jeste, pa činite život podnošljivijim, divne ste naravi, usput, veseli, raspjevani i rasplesani, ponosni!

PONOSNO NOŠENE NARODNE NOŠNJE: Sve ovo primijeti - la sam u dijelu manifestacije koju sam posjetila: XVIII. slamarsku koloniju, takmičenje risara i žetelaca, nezaboravni doručak, ovaj put ne u travi, već na njivi, na plastovima sijena, u daleki pogled na sunčano nebo i meni posebno drage suncokrete, bunjevačko kolo veselja s bosim nogama već na nji-

vi do onog svečanog bandašičinog, nakon mise zahvalnice. Ni kiša nije omela vaše veselje i zahvalu Bogu za plodove zemlje!

*Ovih par dana provedenih s
vama zaključila sam da sam
postala bogatija u spoznaji
koliko ste složni, poštovni,
održivi, ponosni, radišni, a
nadasve ljubitelji lijepoga, pr-
venstveno misleći na bogat-
stva etnografskog polja rada,
koje graniči s likovnošću na-
ive, prerastajući pri tom njene
granice, jer takova likovna
tehnika nije zastupljena goto-
vo nigdje kod nas Hrvata, ni
u svijetu; trud i muka, optimi-
zam i nadasve volja i vjera u
život što nije nimalo lako
održati daleko od Domovine.*

Ponosno nošene narodne nošnje, radne varijante i one gizdave bijele djevojačke, ili baršunaste, poniznost, a ujedno i ponositost u nedjeljno jutro, samo me je uvjerilo

da nećete nikada izgubiti vlastiti identitet, kojega žuljevito i grčevito čuvate. Vjera, jezik, narodni običaji i ljubav za sve to, uz veliku nadu za bolje sutra, čini vas održivima, prepoznatljivima i svojima. Nisu nezamjetne i tiskane brošure programa Dužijance, vrijedna knjižica »Krhka ljepota«, trajna vrijednost grupe autora, te najavljeni slijedeći projekti kojima se pripremate. Slamarska kolonija uveličava već osamnaesti put ovu tradicionalnu manifestaciju kulture, duha, ispreplićući kreativnost, specifičnost, kvalitetu, upornost, u cilju prenošenja vještine najmlađim naraštajima i suradnja s prijateljima iz susjedne Mađarske, vrednote koje ostaju prepoznatljive i cijenjene. A kako bi vas i drugi poštivali i prepoznavali?!

POPULARIZIRATI ETNORADIONICE: Možda će vam se činiti neobično pismo razmišljanja jedne etnologinje, bez stručnog ili pak znanstvenog osvrta, koja vas je pratila iz prikrajka, bila počašćena pozivom i dolaskom među vas, naučivši još više...

O temi daljnjeg sistematskog etnološkog istraživanja, premda imate sreću da je dosta već sakupljeno i zapisano, ili ostalo neobjavljeno, treba raditi i nadalje. Vašu hrvatsku etnografsku baštinu treba upotpuniti novim elementima, kako uključivanja većeg broja zainteresiranih školovanih mladih generacija, tako i prezentacijski, već započeti monografski zapis s fotografijama, prisutnost u informatičkim medijima (web. stranica i CD ROM), te popularizacijom putem etnoradionica i izložbi u Domovini i svijetu.

Autorica je viša stručna suradnica Centra za hrvatsku tradicijsku kulturu NS Dubrava, Zagreb

U Salzburgu održan sastanak predsjednika vlada Jugoistočne Europe

Regionalna suradnja iznad svega

Predsjednici vlada zemalja Jugoistočne Europe, među kojima i hrvatski premijer *Ivica Račan*, istaknuli su nakon sastanka u Salzburgu da je važno razvijati regionalnu suradnju zbog samih zemalja regije, a ne zbog međunarodnih pritiska.

Sastanak premijera Hrvatske, BiH, Bugarske, Rumunjske te Srbije i Crne Gore organiziran je na poticaj koordinatora Pakta o stabilnosti u jugoistočnoj Europi Erharda Buseka i austrijskog kancelara Wolfganga Schuessela.

Osim Račana, na sastanku su sudjelovali i predsjednik Vijeća ministara BiH *Adnan Terzić*, bugarski premijer *Simeon Sak-soburggotski*, crnogorski premijer *Milo Đukanović*, rumunjski premijer *Adrian Nastase* i srpski premijer *Zoran Živković*. Na sastanak nije došao albanski premijer *Fatos Nano*, premda je bio najavljen.

Živković je istaknuo da »članstvo u EU

ne treba smatrati nagradom za dobro ponašanje, niti putem za rješavanje svih problema. Traba pronaći harmoniju između konkurencije i integracije, a to je definicija pomoću koje ćemo pomoći sami sebi, ali i regiji«, dodao je srpski premijer.

Premijeri su razgovarali i o konkretnim projektima u gospodarskoj suradnji te o suradnji u borbi protiv organiziranog kriminala. »Suglasili smo se da je sadržaj suradnje potrebno graditi na stvarima kao što su rješavanje prometnih problema, energetsko povezivanje, suradnja u gospodarstvu te efikasnija borba protiv organiziranog kriminala«, rekao je Račan. ■

Prema podacima UN

U Hrvatsku se iz SCG vratilo 70.000 izbjeglica

BEograd – Prema podacima Visokog povjereništva za izbjeglice UN-a (UNHCR) za Srbiju i Crnu Goru, od kraja 1995. godine do danas u Hrvatsku se iz Srbije i Crne Gore vratilo 70 tisuća izbjeglica, izjavio je *Andrej Mahečić*, glasnogovornik UNHCR-a u Srbiji i Crnoj Gori, dodajući kako se u zemlji nalazi još oko 200 tisuća izbjeglica iz Hrvatske. »Najveći dio povratnika vraća se u područje Like i Banije, a slijedi Šibensko-kninska županija i pet južnih županija, kamo se vratilo oko 35 tisuća ljudi«, kazao je Mahečić agenciji Beta u povodu osme godišnjice vojno-policijske akcije »Oluja«. Svaki napredak i normalizacija odnosa država u regiji vodit će boljoj i kvalitetnijoj atmosferi povratka, kazao je Mahečić, ali ističe da su obnova i povrat imovine glavni ograničavajući faktor za povratak

izbjeglih. »Glavna moguća rješenja su ili povratak ili lokalna integracija. Proces obnove imovine u Hrvatskoj odvija se prema godišnjim ciklusima i svake je godine do sada bilo uključeno sedam-osam tisuća objekata, od čega je u ovogodišnjem ciklusu oko 80 posto kuća koje su vlasništvo hrvatskih državljana srpske nacionalnosti«, kazao je glasnogovornik UNHCR-a za SCG, dodajući kako je situacija, kad je riječ o obnovi kuća, relativno dobra, dok pri rješavanju povratka imovine postoje problemi: »UNHCR insistira na tome da pravo prvenstva imaju vlasnici u odnosu na privremenog korisnika. Od 18 tisuća objekata koji su dani na privremeno korištenje, ostalo je oko šest tisuća objekata koji nisu vraćeni«, kazao je Mahečić.

(Hina)

U Kninu obilježen Dan pobjede i domovinske zahvalnosti

Nizom manifestacija u Kninu je 5. kolovoza, na središnjoj svečanosti, obilježen Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, te 5. kolovoza 1995., kada su združene vojno-redarstvene snage grad oslobodile od srpske okupacije. U spomen na sve koji su svoje živote dali za Domovinu brojna država i druga izaslanstva položila su vijence kod Središnjeg križa palim braniteljima na kninskom Gradskom groblju, a potom nazočili i svetoj misi u crkvi sv. Ante. Izaslanstvo Vlade RH predvođeno potpredsjednikom *Goranom Granićem* i ministricom obrane *Željkom Antunović* zajedno s ostalim izaslanstvima bili su nazočni svečanoj ceremoniji podizanja hrvatske zastave na kninskoj tvrđavi. Ova proslava je bila 5. kolovoza u Kninu, a dan prije su u Beogradu i Banjoj Luci služeni parastosi Srbima poginulim u oluji. ■

Saslušanje Mirka Norca odgođeno za jesen

Haaški sud (ICTY) prihvatio je zahtjev za odgodu saslušanja umirovljenoga generala *Mirka Norca*, pa je ono odgođeno do rujna ove godine, kazao je Norčev odvjetnik *Tomi Slav Sabljar*.

U izjavi za Hinu Sabljar je rekao da točan datum saslušanja ne može navesti. U srpnju Vladin Ured za suradnju s ICTY-em zaprimio je zahtjev Haaškog suda za saslušanjem Norca u statusu osumnjičenika za djelovanje u okviru vojno-redarstvenih akcija Medački džep i Oluja.

U zahtjevu za saslušanje u zagrebačkom Uredu ICTY-a bilo je predloženo da se saslušanje održi od 12. do 14. kolovoza. Norac je prihvatio razgovor s istražiteljima Haaškoga suda, a za djela za koja se sumnjiči ne smatra se krivim. Norčevi odvjetnici zatražili su odgodu saslušanja radi bolje pripreme i pribavljanja potrebnih dokumenata.

Mirko Norac u riječkom je zatvoru 2,5 godine. U ožujku ove godine nepravomoćno je na riječkom Županijskom sudu osuđen na 12 godina zatvora radi zločina nad srpskim civilima u Gospiću 1991. godine. ■

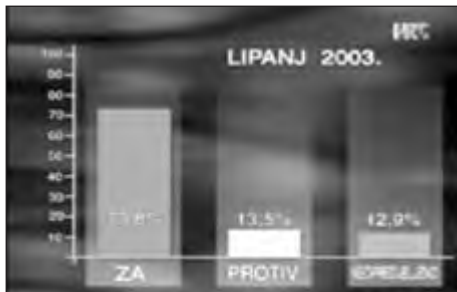
Istraživanje javnog mnijenja u Hrvatskoj

Za ulazak u EU dvije trećine – za NATO polovica hrvatskih građana

Priključenje Hrvatske Europskoj uniji podupiru gotovo dvije trećine hrvatskih građana, a ulazak u NATO nešto više od polovice, pokazuje najnovije istraživanje javnog mnijenja objavljeno na konferenciji za novinare u Ministarstvu za europske integracije (MEI).

Za članstvo Hrvatske u EU izjasnilo se 73,6 posto, a za priključenje NATO-u 53,3 posto građana, rezultati su ankete što ju je u lipnju proveo Centar za istraživanje tržišta GfK.

Stajalište građana prema integracijama razmjerno je konstantno, uz blagi porast onih koji su protiv i blagi pad broja građana koji podupiru ulazak u EU, izjavila je *Gordana Vučinić-Palašek* iz GfK-a na konferenciji za novinare u MEI.

Ministar za europske integracije *Neven Mimica* izvijestio je novinare da odgovaranje na upitnik Europske komisije teče dobro, kako u pogledu rokova tako i kvalitete odgovora. Procijenio je kako će odgovori ministarstava i tijela državne uprave biti spremni do 25. rujna, kada bi ih trebala verificirati Vlada. ■

U rujnu hrvatski zakon o medijima

Osoba povrijeđena napisom u medijima moći će podnijeti tužbu za naknadu nematerijalne štete samo ako je prethodno zatražila objavu ispravka.

To je jedna od izmjena u novoj radnoj verziji Prijedlog zakona o medijima kojom Ministarstvo kulture kao predlagatelj nastoji ojačati institut ispravka nasuprot »ozloglašene« nematerijalne naknade štete za pretrpljenu duševnu bol, rekao je pomoćnik ministra kulture *Jadran Antolović*. Novost je i da glavni urednik može biti i stranac jer hrvatsko državljanstvo neće više biti uvjet za obnašanje te dužnosti. Zaštita prava novinara na izražavanje vlastitih stajališta, koja su se do sada jamčila samo stalno zaposlenima, proširena je i na honorarce.

»Novinaru se ne može otkazati ugovor o radu, umanjiti plaća ili izmijeniti položaj u uredništvu, odnosno umanjiti ili obustaviti od isplate ugovorenu naknadu ili njezin dio zbog iznošenja stajališta«, odredba je koju predviđa posljednja radna verzija zakona. Predlaže se i daljnja liberalizacija prijavljivanja medija tako da prijava nadležnom ministarstvu za izdavanje tiska nije uvjet i za početak izdavanja.

U Ministarstvu kažu da će do 18. kolovoza primati sve primjedbe i prijedloge koji će biti razmotreni i eventualno ugrađeni u Konačni prijedlog zakona o medijima. Zakon bi do kraja kolovoza trebala potvrditi Vlada, a Sabor prihvatiti početkom rujna u paketu zakona obuhvaćenih Programom stabilizacije i pridruživanja Europskoj uniji. ■

Uhićen još jedan osumnjičenik za ratni zločin

Tridesetdvogodišnji hrvatski državljanin, bivši pripadnik tzv. vojske republike srpske krajine, koji je osumnjičen za ratni zločin, uhićen je 1. kolovoza u Strmici pokraj Knina, na graničnome prijelazu s BiH, izvijestila je Policijska uprava splitsko-dalmatinska.

U priopćenju policija ne navodi ime i prezime niti inicijale uhićenika, za kojega se osnovano sumnja da je kao pripadnik tzv. vojske krajine od svibnja 1992. do početka kolovoza 1995., to jest do vojno-redarstvene akcije Oluje, počinio kažnjivo djelo ratnog zločina nad civilima u Maovicama, selu pokraj Knina. Protiv njega je još 1996. Državnome odvjetništvu, na temelju tadašnjega Osnovnog kaznenog zakona, podneseno posebno izvješće na temelju kojega je i uhićen. Osumnjičenik je prevezen u Split, a nakon kriminalističke obrade poslije podne je priveden istražnomu sucu Županijskog suda u Splitu. ■

U Hrvatskoj osam posto više turista nego lani

U prvih šest mjeseci ove godine Hrvatska je ostvarila 2,8 milijuna turističkih dolazaka, što je osam posto više nego u istom razdoblju lani, te 11,4 milijuna noćenja, što je također rast od osam posto, istaknula je na sjednici Vlade ministrica turizma *Pave Župan-Rusković* ocijenivši te rezultate izvrsnima.

Prema njezinim će riječima ovogodišnji plan u turizmu biti ostvaren, pa čak i premašen.

Podsjetila je da je turistička 2003. obilježena vrlo neizvjesnom i nestabilnom si-

tuacijom na međunarodnom turističkom tržištu, koja je posljedica priprema za rat i rata u Iraku, pojave SARS-a, recesije u Njemačkoj itd. Župan-Rusković stoga ističe da je Hrvatska u takvom okružju bila jedna od rijetkih turističkih odredišta za koju nije bilo pada potražnje, a zadovoljstvo je tim veće jer je i u nastavku sezone booking izvrstan, kao i za sezonu.

Gledano po županijama i dalje je najviše noćenja u prvih šest mjeseci ostvareno u Istri.

Očekujemo dobru turističku sezonu, ali

doprinos od turizma u proračunu nije tako dobar, ocijenio je ministar financija *Mato Crkvenac*. Rekavši da se svašta radi kako se državi ne bi plaćale obveze, ministar je oštro zaprijetio svima onima koji ih ne prijavljuju kaznenim gonjenjem za utaju dijela poreza. ■

Susret rukovodstva i članova DSHV u Bačkom Bregu u znaku kritika i optužbi

Interes stranke na prvom mjestu

Čelnici stranke nezadovoljni radom HNV, medija na hrvatskom jeziku
i nekih pojedinaca u hrvatskoj zajednici

Piše: Dušica Dulić

Prošlog petka je vodstvo DSHV na čelu s v. d. predsjednika *Petrom Kuntićem* posjetilo Mjesni odbor DSHV-a u Bačkom Bregu i time otpočelo svoje prve aktivnosti poslije smjene *mr. Bele Tonkovića*. Skupu je prisustvovalo tridesetak ljudi, od toga desetak iz Subotice, a na sastanku su osim razgovora o stranci, iznijete brojne kritike i optužbe na račun rada pojedinih institucija, medija i pojedinaca.

Uvodno izlaganje o nedavnim događanjima unutar DSHV-a i planovima za budućnost iznio je v. d. predsjednika *Petar Kuntić*, koji je naglasio značaj omasovljivanja stranke kako bi se kvalitetno i blagovremeno moglo odgovoriti na zahtjeve novog Zakona o političkim strankama, te da se u Skupštini općine Sombor i Pokrajini moraju imati ljudi iz zajednice koji će zastupati interese šokačkih Hrvata.

MORAMO SKUPA S DRUGIMA: *Petar Kuntić* je istaknuo kako u posljednje vrijeme »mnogo puta DSHV nije bio za suradnju s drugim hrvatskim institucijama i organizacijama, no, da ni te druge institucije nisu imale mnogo razumijevanja i poštovanja prema DSHV-u«. Dodao je kako se mora intenzivirati i poboljšati suradnja s institucijama Republike Hrvatske, te da DSHV pri formiranju koalicija, ali i inače, mora više voditi računa i o vlastitim interesima i potrebama. Najavio je kako će DSHV imati redovite susrete petkom, da će organizirati razgovore s čelništvom subotičkih odbora LSV, DS i SVM, da će se

konačno morati sačiniti stranačka kadrovska lista, te da se mora unutar DSHV umjesto dosadašnjeg liderstva prijeći na decentralizaciju stranke.

Potpredsjednik stranke *Josip Gabrić* na glasio je važnost osnivanja hrvatskih škola, zatim istaknuo kako se ljudi u novom vremenu ne bi trebali plašiti stranačkog angažmana, te da se i sami šokački Hrvati moraju zajedničkim radom i aktivnostima izboriti za povoljniji status unutar zajedni-

to odraditi. Od promjene *Bele Tonkovića* u Subotici su se učlanila samo tri nova člana, a to je malo. Mi želimo nešto uraditi, ali nam fale osobe koje će se suprotstaviti takvim silama i koje će znati privući ljude. Ona druga struja u HNV je falsificirala potpise za elektore i ne zaslužuje DSHV samo 44 posto vlasti u HNV, već preko 70 posto! Mi to moramo istjerati do kraja, a ne samo hvaliti jedni druge. Ako je netko za to nesposoban i ako se plaši, taj neka se i ne pokušava nositi s takvim problemima.

Optužbe na račun *mr. Andrije Kopilovića* iznio je i *vlč. Davor Kovačević* iz Bačkog Brega, a potpredsjednik DSHV *Martin Bačić* je na račun uređivačke politike »Hrvatske riječi« još dodao kako se on ne slaže s time da se u listu piše i o događanjima u Hrvatskoj, da se angažiraju i kolumnisti iz Hrvatske, te je rekao kako su »*Andrija Kopilović* i *Alojzije Stantić* pretplaćeni kolumnisti koji to ne bi trebali raditi« i da on ne vidi »zašto jedan svećenik piše kolumne u građanskom listu.«

Na to je *Temunović* još dodao kako je »'Hrvatska riječ', dok su ti ljudi u njoj, pod velikom cenzurom i da je putem drugih medija treba napadati«, na što je *Bačić* rekao da će se upriличiti susret s čelništvom 'Hrvatske riječi' »da bi se vidjelo što to oni hoće«.

AKO ĆETE SE SVAĐATI, NAPUSTIT ĆEMO VAS: Rukovodstvo DSHV je izra-

ce, budući da je činjenica da su do sada bili često zapostavljeni. *Joza Kolar* iz Bačkog Brega, predsjednik Somborske podružnice, istaknuo je »kako je očigledno da je DSHV prvi otpočeo s promjenama kroz smjenu ljudi koji su bili kočnica i da treba pomirljivim tonom krenuti u pregovore s drugim institucijama unutar hrvatske zajednice. HNS kao politička stranka ne postoji jer nema članstvo i DSHV je jedini politički predstavnik Hrvata na ovim prostorima«, zaključio je *Kolar*.

NEZADOVOLJSTVO MEDIJIMA: Poslije tih izlaganja uslijedile su optužbe na račun uređivačke koncepcije medija na hrvatskom jeziku, prije svega »Hrvatske riječi«, zatim na račun rada i sastava Hrvatskog nacionalnog vijeća, te na račun rada pojedinaca – *mr. Andrije Kopilovića*, *Tomislava Žigmanova* i *Zvonimira Perušića*.

Član DSHV *Blaško Temunović* iz Subotice rekao je »kako je 'Hrvatska riječ' trebala biti glasilo svih Hrvata, ali da DSHV na nju nema utjecaja. Ja postavljam pitanje sadašnjem rukovodstvu DSHV-a hoćemo li ovako blagom politikom stranke uspjeti

Petar Kuntić
HNV ne može
funkcionirati bez DSHV

»Moramo s ostalima u hrvatskoj zajednici naći bar zajedničke točke da bi jedinstveno djelovali«, istaknuo je v. d. predsjednika *Petar Kuntić* i dodao kako se mora intenzivirati i poboljšati suradnja s institucijama Republike Hrvatske. »Hoćemo 44 posto vlasti u HNV, a HNV bez DSHV ne može pravo funkcionirati. Ne može se bez DSHV-a na ovim prostorima odraditi nijedan projekt kvalitetno«.

Martin Radičev
Zbog prepirki, sve
manje članova

»Ako ćete se međusobno prepirati, mi ćemo vas napustiti. DSHV u našem selu nije ništa napravio, sve je napravio folklor KPD 'Silvije S. Kranjčević'. Ništa nismo znali što se događa u Subotici, samo smo čuli da se stalno svađate. Ako nastavite tako, kad sljedeći put dođete neće nas biti ni pola«, rekao je *Martin Radičev* iz Bačkog Brega.

Blaško Temunović Moramo osvojiti medije

»Sve medije na hrvatskom jeziku uređuje vlač. Andrija Kopilović, koji je ušao u oblast koja nije njegova. Mi ništa nećemo uraditi ako ne osvojimo te medije, sad je došlo vrijeme da mediji više ne budu pod njegovom cenzurom i naše rukovodstvo to treba riješiti. U politici nećemo ništa dobiti kad nemamo medije«, rekao je član DSHV Blaško Temunović.

zilo želju da bi na sljedećem susretu voljeli vidjeti bar duplo veći broj članova u Bačkom Bregu, na što su im domaćini odgovorili kako to prije svega ovisi od odnosa u zajednici u Subotici, jer se ljudi nisu voljni angažirati u stranci ako će se samo slušati o svađama. Berežani su iskazali nezadovoljstvo prema vođenju samo visoke politike stranke »dok nas je u Beregu sve manje i manje«. Kako su isticali, nemaju nikakve mogućnosti zaposlenja, sva su društvena poduzeća pozatvarana, u postojećima rade izbjeglice, a šokački Hrvati u tom selu žive isključivo od poljoprivrede koja uopće nije isplativa, te se ljudi iselja -

vaju. Kolar je još dodao kako su posjedi mali i da bi za Bereg bilo zanimljivo da se osiguraju neki manji gospodarski projekti iz Hrvatske, na što je v. d. predsjednika Petar Kuntić rekao kako će se osobno založiti da se hrvatsko gospodarstvo zainteresira za ulaganje u te pogranične krajeve, osobito u Bereg »koje je slijepo selo, s najvećim egzistencijalnim problemima«.

Na kraju ovoga skupa Petar Kuntić je pozvao Berežane na svečanu proslavu u povodu 13. obljetnice osnutka DSHV, koja će se održati u prostorijama DSHV 8. kolovoza s početkom u 18 sati. ■

Donijeta konačna odluka o raspodjeli sredstava predviđenih natječajem hrvatske vlade Vlada RH dodijelila 1.795.000 kuna za Hrvate u SCG

Vlada Republike Hrvatske je 13. ožujka usvojila Prijedlog odluke o osnivanju Povjerenstva za koordinaciju potpore i financiranja programa i projekata hrvatskih manjina u susjednim i drugim zemljama i Hrvata u Bosni i Hercegovini, a Povjerenstvo je konstituirano 1. travnja. Na čelu deveteročlanog Povjerenstva je bio predsjednik Vlade RH *Ivica Račan*. Na konstituirajućoj sjednici je donijeta i odluka o raspisivanju javnog natječaja za prikupljanje ponuda za financiranje potreba Hrvata u BiH i hrvatskih na-

cionalnih manjina u drugim zemljama, koji je bio otvoren do 5. svibnja. Vlada Republike Hrvatske je osigurala 25 milijuna kuna za Hrvatske u Bosni i Hercegovini, te 10 milijuna kuna za hrvatske nacionalne manjine u drugim zemljama. Konačna odluka o raspodjeli tih sredstava donijeta je 30. srpnja.

Prema toj odluci, sredstva predviđena natječajem će u Srbiji i Crnoj Gori dobiti sljedeći projekti i institucije: (iznosi su izraženi u kunama)

1. Augustin Juriga iz Subotice, za tiskanje monografije žetelačkih radova 30.000
2. HKD »Napredak« Tivat, za potporu programu radionice za izradu narodnih bokeljskih nošnji i opremanje prostorije Hrvatskog kluba 55.000
3. HKUD »Bajmok« iz Bajmoka, za opremanje prostorija društva 10.000
4. HKUD »Knezi Stipan Šimeta« iz S. Miletića, za tiskanje monografije o naselju 25.000
5. HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, za obnovu zgrade Društva 300.000
6. Hrvatska čitaonica Subotica, za potporu programima 30.000
7. »Hrvatska riječ« Subotica – potpora izdavanju lista 100.000
8. HKC »Srijem«, Sremska Mitrovica – nabava nošnji i instrumenata 35.000
9. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Kotor, za obnovu crkve sv. Frane 300.000
10. HKPD »Đurđin« iz Đurđina, za nabavu narodnih nošnji 10.000
11. HKPD »Matija Gubec« Ruma, za obnovu prostorija Društva 35.000
12. HKPD »Matija Gubec« Tavankut, za potporu kulturnim programima 80.000
13. HKPD »Stjepan Radić« N. Slankamen, za obnovu zgrade i nabavku glazbenih instrumenata 200.000
14. HKPD »Tomislav« Golubinci, potpora glazbenoj i folklornoj sekciji 50.000
15. HKC »Bunjevačko kolo« Subotica, za potporu programima 80.000
16. KUD Hrvata »Bodrog« Bački Monoštor, za nabavu glazbenih instrumenata 10.000
17. Pučka kasina 1878. Subotica, za potporu programima udruge 30.000
18. Zajednica Hrvata Zemun, za uređenje i opremanje knjižnice, čitaonice i galerijskog prostora 60.000
19. Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine, Subotica – za nabavu knjiga, potporu književno nakladničkoj djelatnosti, obnovu i opremanje prostora 130.000
20. Hrvatsko društvo za pomoć učenicima »Bela Gabrić«, za nabavku računala 20.000
21. Info development Kotor, za potporu informatičkom obrazovanju Hrvata u Boki 75.000
22. Hrvatsko akademsko društvo u SCG, za opremu i knjižnicu 130.000

Sve ukupno ovim je natječajem institucijama i udrugama u Srbiji i Crnoj Gori dodijeljeno: 1.795.000 kuna.

Vlada RH je zadužila Ministarstvo prosvjete i športa, Ministarstvo kulture, Ministarstvo znanosti i tehnologije i Ministarstvo zdravstva, koji će pratiti provedbu ovih progra-

ma da s pravnim osobama/nositeljima programa, najkasnije u roku od 14 dana od dana donošenja ove odluke potpišu ugovore o financijskoj potpori za provedbu odobrenih programa i projekata.

D.D.

Pismo iz Zagreba

Obala gori, ministri na festivalima

Piše: Sonja Badel

Kako je Hrvatska u iščekivanju parlamentarnih izbora, sve se, pa i požari, koristi u predizbornoj kampanji. Tako oporba predbacuje Vladi da nije osigurala dovoljno novaca za vatrogasnu opremu, da se zbog požara uopće nije sastao Krizni stožer, da su članovi Vlade previše ležerni dok zemlju pogađa takva katastrofa.

Hrvatskom obalom i otocima haraju požari. U samo četiri dana krajem srpnja i početkom kolovoza izbio je 40 požara, od toga 15 velikih. Opožareno je oko 3.000 hektara, uglavnom makije, niskog raslinja, ali i borovih šuma i maslinika. Poginuo je jedan vatrogasac, a stambena naselja su sačuvana od plamena. Ukupna šteta još nije procijenjena.

Nemar, nepažnja i neodgovornost, po visokim temperaturama i uz nepovoljne vjetrove, uzrokovali su 80 posto požara, priopćila je policija. Otkriveno je šest podmetača požara, klasičnih piromana. Jedan je izjavio da je podmetnuo požar jer voli gledati kanadere, drugi pak zato što ima problema sa ženom.

Kako je Hrvatska u iščekivanju parlamentarnih izbora, sve se, pa i požari, koristi u predizbornoj kampanji. Tako oporba predbacuje Vladi da nije osigurala dovoljno novaca za vatrogasnu opremu, da se zbog požara uopće nije sastao Krizni stožer, da su članovi Vlade previše ležerni dok zemlju pogađa takva katastrofa. Najdalje je otišao predsjednik Hrvatske socijalno-liberalne stranke (HSLs) Dražen Budiša, koji je ustvrdio da se požari pale organizirano, da je riječ o subverzivnoj, protudržavnoj raboti. Nije ponudio nikakve dokaze, pa nitko nije primio ozbiljno njegova upozorenja. Premijer Ivica Račan mu je odgovorio da kad gore toliki požari ne treba paliti i političke vatre. No, izbori su pred vratima, pa političari na sve načine nastoje ugrabiti koji poen. Tako su meta kritike oporbe i medija ministri koji obilaze brojne festivale po Jadranu, umjesto da se pojave na požarištima, da pokažu, kako se

sugerira, solidarnost i brigu za gostitelje. Najveći krivac ispao je ministar unutarnjih poslova Šime Lučin. Istina da je i on posjetio požarišta na Hvaru i Braču, ali za ocjenu javnosti – prekasno.

Premijer Račan nije napravio takvu grešku. Poslije službenog puta u Salzburg odmah se pojavio na Braču, najavio da će Vlada izvući pouke iz nesretnih događaja, da će ubuduće bolje koordinirati rad svih onih koji moraju spriječiti, a ako zatreba i gasiti požare i, za mnoge ono najvažnije, obećao je i novčane nagrade za one koji danonoćno gasi požare.

No, Račan je napravio drugu »grešku«. Na jednom skupu istarskih partizana govorio je ispred Titove slike. Mnogima se to nije dopalo, a Budiša je opet prvi rekao da je Račan počinio kazneno djelo. Po novom zakonu, naime, novo kazneno djelo je veličanje fašističkih, nacističkih i drugih totalitarnih država i ideologija. Račanova je sreća, kaže Budiša, što zakon još nije stupio na snagu. U društvu nema konsenzusa o tome odnosi li se nova odredba za kona i na režim bivše Jugoslavije. Dok neki tvrde da u skladu s tim zakonom Titove slike, na primjer, treba zabraniti, drugi, pak, kažu da se Titu svakako ne može osporiti da je bio antifašist, a i u Ustavu piše da je Hrvatska utemeljena na tekovinama antifašizma. Neki pravni stručnjaci kažu da Budiša preekstenzivno tumači zakon, da Račan nije počinio kazneno djelo, da je i papa u Zadru prošao pokraj slike Ante Gotovine, optuženog za ratne zločine, što ne znači da papa podržava Gotovinu. Oporba komentira da je »lukavi« Račan, uz Titovu sliku, htio osigurati glasove Titovih pristaša. Po anketi

»Večernjeg lista«, Tito je proglašen najpopularnijim Hrvatom svih vremena.

Održana je i 288. viteška igra »Alka«, koja je posljednjih 12 godina bila mjesto ne samo viteškog već i političkog nadmetanja i ubiranja i gubljenja političkih poena. Vrhunac je bio prije dvije godine kad je alkarski vojvoda izvršio predsjednika Republike Stjepana Mesića i aktualnu vlast i od tada predsjednik nije pokrovitelj Alke, već je to »puk Sinja i Cetinske krajine«. Alkari koji su trčali Alku za Habsburgovce, Karađorđević, za Tita i Tuđmana ne pristaju na isti odnos s današnjim vlastima. Tako u svečanoj loži nije bilo službenih predstavnika vlasti, kao ni stranih diplomata. Bili su čelnici oporbenih stranaka, Ankica i Miroslav Tuđman, Ante Norac, otac Mirka Norca, koji i dalje nosi titulu alkarskog vojvode, iako se nalazi u zatvoru, nepravomoćno osuđen na 12 godina zbog ratnih zločina nad srpskim civilima u Gospiću 1991. godine. Nagrada od 35.000 kuna za pobjednika Alke bit će uplaćena u Fond za obranu Mirka Norca. Ipak, kažu da je ovogodišnja Alka prošla bez politike.

Obilježen je i državni blagdan – Dan pobjede i Domovinske zahvalnosti, 5. kolovoza, na dan kad je 1995. oslobođen Knin. Godinama se govori da taj praznik treba svečanije obilježiti. No, ljeto je, vrijeme odmora. Tako se, uz sređuju priredbu u Kninu, sve svede na polaganje vijenaca na grobove i spomen-obilježja Domovinskog rata, na prigodne izjave i podsjećanja na poginule i nestale branitelje. Teško je reći kakva bi proslava bila dovoljno dobra, pogotovo za obitelji stradalih. ■

Hotel »Panonija«

Za Vojvodinu s kumicom, a bez kumova!

Da su postojali jaki politički signali o diskontinuitetu s prethodnim režimom, umjesto što nam se svaka inicijativa te vrste pretvarala u farsu, ne bi bilo institucija koje bi to mogle ignorirati

Piše: Mirko Sebić

U otvorenom pismu ministru srpske policije *Dušanu Mihajloviću*, koje je na konferenciji za tisak, održanoj u ponedjeljak, pročitao aktivista Narodnog pokreta Otpor *Boro Lazukić*, tvrdi se da je u četvrtak 31. srpnja 2003. godine održan sastanak »jednog državnog funkcionara republičke Vlade, jednog visokog pokrajinskog funkcionara i jednog kontroverznog biznismena«, na kojem je, kako to Otporove »krtice« u neprijateljskim redovima saznaju, dogovoreno da se aktivisti *Branimiru Nikoliću Brančiju* organizira »sačekuša«, jer je to jedini način, objašnjava se dalje u pismu, »da se Nikolić zaustavi u namjeri da istraje na istini vezanoj za šećernu aferu«. Mjesto ovog jezivog sastanka je misteriozna »hacijenda u Petrovaradinu«. Pošto u Petrovaradinu nema kuća koje bi se s puno arhitektonskog smisla nazvale hacijendom, ovaj izraz je vjerojatno upotrebljen u prenesenom značenju, u namjeri da aludira na luksuznu kuću vlasnika kompanije MK Komerc *Miodraga Kostića*, koja se, također, nalazi u Petrovaradinu. Imena trojice konspirativnih drugova ostat će tajna, jer, po riječima ljudi iz Otpora, tako čuvaju *Branimira Nikolića*. Detalji tog eventualnog plana također će ostati tajna.

Zašto je ovo pismo, u formi otvorenog, uopće poslato ministru *Mihajloviću*? Teško pitanje. Iz konteksta se vidi da se Vladi ni malo ne vjeruje, pa što onda njenom ministru slati pisma. Jedan odgovor se nameće sam po sebi: bez pisma ne bi se imalo što podijeliti novinarima na konferenciji za tisak. Jer, ako izvori ove informacije o prijetnji ubojstvom jednom članu Otpora moraju ostati tajna, ako imena tri konspirativna druga moraju ostati tajna, ako detalji planirane »sačekuše« moraju ostati tajna, što ostaje da se kaže?

Na pitanje novinara »Nedelnog telegrafa«, upućeno predsjedniku Skupštine Vojvodine *Nenadu Čanku*, koje neskriveno aludira na šećernu aferu, u kome se spominje nekakav »šećerni trougao«, spomenuti Čanak nije želio odgovoriti, smatrajući ga besmislenim.

Naravno, u javnosti nismo vidjeli ništa drugo, do aluziju na njegove bliske veze s *Miodragom Kostićem*, kao šećernim magistrom. Aluzije su jedno, a dokazi nešto sasvim drugo. I sad se opet čovjek može pi-

tati zašto se jednostavno ne pođe tragom tih aluzija i ne ispita stvar, pa ako ima nekih indicija, itd... Međutim, to se može pitati čovjek koji ne vjeruje da je cijeli državni vrh korumpiran. A mi, sada, na kraju ljeta, preciznije kroz Otporovu kampanju, dolazimo upravo do teze da je cijeli, kompletno i bez ostatka cijeli državni vrh korumpiran i da on kao takav neće ni prstom mrdnuti da bilo što otkrije, istraži i spriječi. U takvoj situaciji nikakvi dokazi nisu ni mogući, dakle, dovoljne su samo aluzije, kojima se postepeno mijenja javno mnjenje.

Identičnu situaciju imali smo i za vladavine *Slobodana Miloševića*. Nikom nije padalo na pamet iznijeti bilo kakve dokaze za nezakonitost poslova, na primjer *Marka Miloševića*. Nije se majci od gajbica obogatilo. Ali, što je nesreća, nitko nikad nije istražio kako se jest obogatilo. Nitko nije istražio što se desilo s onih 800.000 eura na švicarskom računu poslanika *Bojića*. U redu, čovjek se pozvao na zastupnički imunitet, a zastupnici DOS-a mu ga nisu ukinuli, ali zar nikog ni u medijima nije zanimalo kako to skonča skoro milijunče na računu JUL-ovca. Tek prije neki dan, tri godine pošto je podnijeta krivična prijava, protiv *Borke Vučić* podignuta je optužnica za krivično djelo navođenja na falsificiranje službene isprave. *Branislav Ivković* je, recimo, ugledni zastupnik Skupštine Srbije, konstruktivni glasač za DOS-ove prijedloge i tako dalje, da ne nabrajamo i ne podsjećamo, mogli bi doći pod udar zakona, jer sve su to (za) sada ugledni građani.

Od 350 slučajeva koji su razmatrani pred Anketnim odborom za borbu protiv kriminala i korupcije Skupštine Vojvodine, niti jedan nije procesuiran.

Netko, ili nešto, je stvorilo situaciju da umjesto da rangiramo štetočine Vojvodine sa spiska na kome su *Pankov, Kertes, Radoman Božović* i slični likovi iz garniture koja je prethodnih godina stvarno vladala Vojvodinom, sad imamo nepriko-

snoveno problematične tipove na strani *Nenada Čanka, Miodraga Kostića* i drugova. Sad se mi između sebe prebrojavamo – je li Mile radio za DB ili je Neša s Mikijem maznuo ono građevinsko zemljište. Jer, to je sad nama problem, a ne tko je prije par godina komandirao DB-om i tko je omogućio da do pljački uopće dođe. Zbog papazjanjskog karaktera DOS-a, priča je sasvim očekivana, ali nimalo prijatna.

U najmanju ruku je nemoralno, da ne kažemo nešto gore, situaciju u kojoj nismo raščistili gotovo ništa od starih krivica, pravdati tobožnjom zavjerom *Miloševićevih* i *Šešeljevih* kadrova u sudstvu, koji, navodno, iz zatvora puštaju sve što poštena reformirana policija pohvata i uz krivične prijave privede. Sudstvo je osjetljivi instrument kojim se mjeri promjena u društvenoj zbilji i toj instituciji nije promaklo da je društvena težnja za pravdom ravna nuli, a kad to zaključi, svaki iskusni sudija zna što treba raditi. Da su postojali jaki politički signali o diskontinuitetu s prethodnim režimom, umjesto što nam se svaka inicijativa te vrste pretvarala u farsu, ne bi bilo institucija koje bi to mogle ignorirati. Ovako je bilo jasno da je sve simulacija i da na simulaciji treba i ostati.

Otpor, koji baš kao i G17 plus nije mogao više izdržati i »samo da Vas gleda«, od jeseni će postati stranka i izaći na izbore, kad za to dođe vrijeme. Za vojvođanska birališta smišljen je i slogan: »Za Vojvodinu bez kumova«. Što će nam drugo preostati, ako ostanemo bez kumova, za što se Otpor zalaže. Morat ćemo se zadovoljiti kumom.

TippNet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
Izrada web-prezentacija
Prodaja računara i računarske opreme
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
Prodaja licenciranih softwera
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
Bogat izbor informatičke stručne literature
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
e-mail: support@tippnet.co.yu

Grgo Kujundžić, predsjednik Organizacionog odbora Dužijance

Vrijeme za reći »hvala«

*Dužijanica je u suštini duhovno-kulturna manifestacija, i zahvala za žetvu koja će se činiti uvijek, bez obzira na to što će se žito kositi super modernim kombajnama i strojevima * Dužijancu spominjemo i kada sijemo žito i kada na glavno mjesto za stolom stavimo božićnjak ispod božićne grane, i svi se zajedno radujemo*

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Grgo Kujundžić je rođen 1945. godine u Maloj Bosni. Ekonomist je po struci. Nakon što je završio Višu ekonomsku školu, odsjek vanjske trgovine u Novom Sadu, cijeli život je radio u vanjskoj trgovini i špediciji. Velika ljubav mu je etnografija i narodni običaji. Član je Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, te pročelnik Etnografskog odjela. Jedna od važnih aktivnosti ovog odjela je sakupljanje etno zbirki, što se i pokazuje na izložbi prigodom svake Dužijance posljednjih godina, pod nazivom »S Božjom pomoći«. Tada se prikazuju narodne rukotvorine, svetnjače, krunice i slično, a za Božić se organizira izložba Božićnjaka u Gradskoj kući.

U Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« izabran je u Upravni odbor 1992. godine, od kada aktivno radi u organizaciji i radu pripreme velikih priredbi bačkih Hrvata, kao što su Prelo i Dužijanica. Godine 1968., kada su se Hrvati, istina stidljivo, usudili napraviti Dužijancu i izvan Crkve, bio je prvi gradski bandaš. U mladosti je i stvarno, a ne samo na Dužijanci, radio kao kosac svake godine dva tjedna na obiteljskom imanju

HR: Što je Dužijanica?

Dužijanica se vezuje za oduženje, zahvalu za novi kruh, a uvriježen je izraz u Subotici, dok se u Somboru naziva Dužionica. Na kraju žetve trebalo se za hvaliti Bogu i gazdi, kao i žeteocima koji su kosili. Dužijanica je nastala u obiteljskim krugovima prije punog stoljeća. Kad je žetva završena, bandaš je okitio svoj šešir ili kosu ispletenim vijencem od žita, došao kući, skinuo ga i objesio pred ulazna vrata kuće, označavajući da je ris gotov. Tada je bila radost što je urađen posao i osiguran kruh za narednu godinu. Radost se dijelila s ukućanima i bližnjima dobrom užnom, igrom i pje-

smom a ponegdje, gdje je bilo tamburica, znalo se i zasvirati. Iza svih nedaća, radost je bila potrebna da se širi pa je i Crkva prihvatila ovaj običaj i 1911. godine upriličila prvu Dužijancu u Subotici pod vodstvom župnika u Keru vlč. Blaška Rajića. Od tada skoro puno stoljeće bunjevački Hrvati održavaju Dužijancu pored onih u kući, još svečanije u svojim župama. U našem kraju Dužijance se održavaju u Bajmoku, Đurđinu, Starom Žedniku, Maloj Bosni, Tavankutu i Ljutovu, a centralna je svečanost u Subotici. U somborskom kraju za sada se održavaju u Lemešu (Svetozar Miletić) i u Somboru, a i oni dolaze na centralnu svečanost u Subotici. Centralna svečanost je nekada bila vezana uz datum Velike Gospojine 15. kolovoza, jer su do tada uvijek bile završene sve Dužijance u okolnim mjestima. Promjena ovog datuma je uslijedila kad je prije desetak godina došlo do spajanja gradske i crkvene Dužijance i zbog praktičnih obveza građana datum je prenet na nedjelju prije Velike Gospojine, što ove godine pada 10. kolovoza.

HR: Jesu li se dužijance od 1911. godine kontinuirano održavale u svim mjestima?

Seoske dužijance nisu stalno održavane, što je ovisilo o političkim prilikama ili aktivnostima župljana, a najviše župnika. Na primjer, ove godine je Tavankut slavio 75 godina Dužijance u Župi Presvetog Srca Isusova, no to ne znači da je ona 75 puta održana, jer se nisu mogle održavati u ratnim godinama, a nisu bile održavane niti u devetoj dekadi prošlog stoljeća, mada možda i nije bilo pravih razloga za neodržavanje.

Na Đurđinu, na primjer, u poratnom vremenu nisu bile dozvoljene manifestacije sadašnjeg obujma, pa ipak, Dužijanica se održavala u Crkvi, gdje su bili samo mali bandaš i bandašica. I u subo-

tičkoj katedrali je bilo često problema pri organiziranju Dužijanci, na primjer da »Prašijun«, odnosno procesija, nije smio prekoračiti dalje od crkvenog trotoara, jer ovakva manifestacija nije bila baš »pod nos« komunističkoj vlasti. Srećom da je došlo do bitnog popuštanja u društvenom životu i međusobnoj toleranciji i uspjelo se organizirati Dužijancu u sadašnjim okvirima.

HR: Dužijanca je pučki običaj bunjevačkih Hrvata kojeg veoma pažljivo njeguju, o tome pišu, snimaju filmove, izdaju knjige i arhiviraju građu, i ponose se njome. Zašto?

Zato što je to jedan kontinuitet događanja – vjerskih, etnografskih, kulturnih i društvenih. Vjerski, jer bez zahvale Bogu na Misi zahvalnici Dužijance nema, i normalno je da kad nešto primimo, kažemo hvala. Narodni ili običajni smisao Dužijance je zato jer je vezan baš za ovo podneblje, ovaj kraj i ovaj narod. Svi se rađuju u svojim okruženjima novom kruhu, ali bunjevački Hrvati imaju način da to i pokažu. Društveni smisao Dužijance se ogleda u tome što je veliki broj sudionika aktivno uključen u rad i slavlje, bez obzira na imovni, politički ili bilo koji drugi status.

HR: U čemu vidite suštinu Dužijance?

Moram spomenuti ovdje mostarskog biskupa *dr. Ratka Perića*, koji je bio gost Dužijance u Subotici prije nekoliko godina i svoju propovijed je temeljio na sljedećem: da je Kain znao reći Bogu hvala, a ne zavidjeti Abelu, ne bi se dogodilo to što jest. Abel je rekao hvala za to što je dobio, dok Kain u svojoj oholosti to nije. Mislim

Grgo Kujundžić

da je i sada taj trenutak prožet u Dužijanci, da se kaže hvala, odnosno da se odužimo.

HR: Kako se Dužijanca odvijala nakon drugog svjetskog rata?

Čisto građanski, odnosno svjetovni, dio održavanja Dužijance, neovisno od Crkve, trajao je od 1968. do 1992. Grad Subotica je preko svojih organizacionih odbora i poduzeća organizirao Dužijancu u vidu običaja vezanih uz žetvene svečanosti, dakle sa svim elementima folkloru, narodnih običaja i sporta, ali bez duha, odnosno bez riječi hvala. Tako je onda ustanovljena i manifestacija takmičenja risara, što je do danas održano. Čitavo to vrijeme od 1968.

godine do danas, takmičenje risara se održava u raznim mjestima u okolini Subotice, gdje se na starinski način pokazuje vještina košenja žita. Uveden je u ovom periodu i sport, pa se tako konjičke trke održavaju pod nazivom Dužijance. Kvaliteta ovih trka je uvijek bila i ostala veoma visoka, jer su po rangi najjače utrke iza Derbija u Srbiji i Crnoj Gori. Te Dužijance su dakle imale sve odlike Dužijance, ali bez duha.

HR: Često se postavljalo i pitanje je li Dužijanca jednonacionalna, ili višenacionalna manifestacija?

Zašto se stalno pita je li Dužijanca jednonacionalna ili višenacionalna manifestacija? To jest običaj bunjevačkih Hrvata, ali su nam svi sugrađani, ali i oni izvan Subotice, dragi i kao suradnici i kao članovi tima i kao gosti. A isto tako se rado odazivamo na manifestacije koje drugi njeguju kao što su Berbanski dani, Dani Ludaje i slično. Jednostavno kazano, svi građani Subotice mogu slaviti i slave Dužijancu, ali to jest bio i ostao običaj bunjevačkih Hrvata koji u ovakvoj, multinacionalnoj sredini, čini jedan cvijet više u prekrasnom šarenom vrtu. Pri tome treba reći da se bunjevački Hrvati ne razlikuju po Dužijanci

U koncepciji održavanja i slavljenja Dužijance ovogodišnji

organizacioni odbor nije ništa mijenjao i prije svega želi se

sačuvati dosadašnja razina. Mora se, ipak, uočiti da ove

godine na centralnu proslavu dolaze i novi parovi bandaša

i bandašice i iz Svetozara Miletića i iz Ljutova

Grgo Kujundžić kao bandaš 1968. godine

od drugih naroda u religijskom smislu, iz jednostavnog razloga što se svi naši susjedi, sugrađani, na isti ili sličan način zahvaljuju Bogu za primljene darove. Ono što čini specifičnom Dužijancu je narodni običaj pravljenja svih manifestacija tako kako se prave.

HR: Vi ste ove godine prvi put predsjednik Organizacionog odbora Dužijance?

Ove godine prvi put sam predsjednik Organizacionog odbora Dužijance, koji broji ukupno 23 člana. I do sada sam bio ili dopredsjednik ili glavni organizator pojedinih priredbi, kao što su »Veliko kolo« ili »Tamburaško veče« i slično.

HR: Jeste li nešto mijenjali u koncepciji Dužijance ove godine?

U koncepciji održavanja i slavljenja Dužijance ovogodišnji organizacioni odbor nije ništa mijenjao i prije svega želi se sačuvati dosadašnja razina. Mora se, ipak, uočiti da ove godine na centralnu proslavu dolaze i novi parovi bandaša i bandašice i iz Svetozara Miletića i iz Ljutova. U Ljutovu je više godina održavana Dužijanca, ali izdvojeno. Sada smo uspjeli da to ipak bude u okviru jednog programa Kulturnog ljeta Subotice, a da to ništa ne dira u običaje Ljutovčana, nego naprotiv, da se unaprijedi.

HR: Na koji je način Dužijanca dio kulturnog ljeta Subotice?

Općina Subotica vrlo rado prihvaća izraz Dužijance pod nazivom Kulturno ljeto

Subotice. To je dobro, ali Dužijanca mora zadržati religiozni karakter i osnovni smisao zahvale. Zato je često teško objasniti je li moguće da ovako lijepa priredba nema svoju profitabilnost. Ali, ako bi radili za profit, Dužijanca bi izgubila, prema mom mišljenju, osnovni smisao religiozno-duhovnog karaktera koji je oplemenjen narodnim običajima i folklorom.

HR: Tko su sudionici i gosti Dužijance?

Glavni sudionici Dužijance su risari i mašinari, to jest oni koji kose i vršu žito, zatim parovi bandaša i bandašica, kako prigradskih tako i gradskih, i svi drugi sudionici, kao što su folklorne grupe, udruge konjara i lijepih zaprega, slikari, izrađivači predmeta i slika u tehnici slame, muzičari, sportisti. Pored njih su uvijek i mladi i mala djeca koji prate ova događanja i uče se kako nastaviti i njegovati ove običaje. Što se tiče predvoditelja, kako u crkvenom tako i u svjetovnom dijelu, to su svake godine visoki dostojanstvenici i dužnosnici. Obično svetu misu predvodi kardinal ili nadbiskup, a novi kruh od bandaša i bandašice uvijek prima gradonačelnik. Uz njih su nazočni gosti iz općinske samouprave, pokrajine, republike i savezne vlade, te gosti iz veleposlanstava i konzulata susjednih i drugih država, te osobe iz kulturnog, političkog i gospodarskog života, kako iz Subotice i Vojvodine, tako i iz inozemstva. Ove godine će euharistijsko slavlje predvoditi kardinal *Mario Francesko Pompedda*, kurijalni kardinal Vatikana, a s njim će sudjelovati vatikanski nuncij u Be-

ogradu nadbiskup *Sbarbaro*, beogradski nadbiskup *Hočevar* i subotički biskup *Penzeš*.

HR: S obzirom na promijenjeni način života, ima li Dužijanca svoju budućnost?

Dužijanca, dakako, ima svoju budućnost iz više razloga: ona je u suštini duhovno-kulturna manifestacija, i zahvala za žetvu će se činiti uvijek, bez obzira na to što će se žito kositi super modernim kombajnima i strojevima, a nacionalna kultura će se razvijati sukladno razvoju kulture, znanosti i tehnologije. Naš cilj nije da se žito kosi ručno, nego naprotiv, da se moderniziramo radi lakšeg života. Ali, ne smijemo zaboraviti kako se radilo nekada. Drugo, nije cilj da se u svakidašnjem životu omladina oblači u narodne nošnje od prije pedeset ili sto godina, ali ne smijemo zaboraviti ljepote u tadašnjem oblačenju i vlastitu baštinu. I zabava ima svoj razvoj, i ona se mijenja. Mi se sada radujemo Dužijanci na jedan način, ali će se ona dakako razvijati i doživljavati promjene, ali ćemo na jedno jako paziti, a to je da ne izgubi svoj osnovni smisao koji je duhovno-kulturnog karaktera.

HR: Je li Dužijanca izraz neke vrsti poštivanja, čak kulta poštivanja žita i kruha?

Kult poštivanja kruha kod nas je iskazan tijekom čitave godine i to je najbolje prikazao *Alojzije Stantić* u knjizi *Kruh naš svagdanji*, i u filmu koji je ovih dana prikazan i rađen na osnovu te knjige. Tu je prikazan taj kult kruha od sjetve, gajenja, žetve, pa sve do najljepšeg oblika izrade božićnjaka, dakle, cijelu godinu. Tako da Dužijancu spominjemo i kada sijemo žito i kada na glavno mjesto za stolom stavimo božićnjak ispod božićne grane, i svi se zajedno radujemo.

HR: Koja je uloga Dužijance u održavanju nacionalnog identiteta bačkih Hrvata?

Da bi nacija imala svoje ime i prezime, da tako kažem, mora imati svoju kulturu, koja se njeguje kroz različite vidove – prvenstveno kroz školsku naobrazbu, znanstveno-istraživački rad, razvoj i rad kulturnih institucija, ali ne treba zaboraviti i treba njegovati i narodne običaje, gdje Dužijanca svakako ima istaknuto mjesto. ■

Počelo asfaltiranje druge trake autoputa Beograd-Novi Sad

Radovi kasne ili ne?

Predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Đorđe Đukić* obišao je prošlog četvrtka radove na trasi prometnice Novi Sad-Beograd. Naime, asfaltiranje lijeve trake autoputa Novi Sad-Beograd na dionici Beška-Batajnica počelo je posljednjih dana srpnja kod NAP-ove crpke. Pored predsjednika vojvođanskog Izvršnog vijeća, gradilište su posjetili i pokrajinski tajnik za privredu *Miodrag Vukotić*, direktor Republičke direkcije za putove *Tihomir Timotijević* i zamjenik republičkog ministra za promet i telekomunikacije *Miodrag Jocić*, a na gradilištu je u ime izvođača radova boravio i potpredsjednik austrijske firme »Alpina-Majreder«.

»Dobio sam uvjerenja da će se ova

dionica izgraditi u očekivanom roku (do kraja studenog ove godine) a možda i prije, iako je bilo malo zakašnjenja«, izjavio je poslije obilaska gradilišta predsjednik Izvršnog vijeća *Đorđe Đukić*.

Za optimistične prognoze o rokovima završetka radova bili su skloniji predstavnici Republičke direkcije za putove, dok je predstavnik glavnog izvođača radova – austrijske firme »Alpina – Majreder« kategorično tvrdio da će se završni sloj asfalta na dionici Beška-Batajnica postaviti tek u ožujku sljedeće godine, dakle, sa znatnim zakašnjenjem. Doduše, razlozi za kašnjenje padaju na teret prethodnog izvođača radova – konzorcijuma »Rast«, čiji nesolidan rad traži mnoga saniranja i rekonstrukcije. ■

Održana sjednica Upravnog odbora Fonda za razvoj

Zbog suše produžen grejs-period

Uponedjeljak je Novom Sadu održana sjednica Upravnog odbora Fonda za razvoj AP Vojvodine, na kojoj su, između ostalog, razmatrani načini pružanja pomoći Fonda u saniranju šteta nastalih usljed suše.

Imajući u vidu posljedice suše na vojvođanskim njivama i uzimajući u obzir preporuku Vlade Republike Srbije, Upravni odbor Fonda za razvoj je odlučio prolongirati roкове za izvršenje obveza 118 individualnih poljoprivrednih proizvođača za prošlogodišnje kredite u ukupnom iznosu od blizu 55 milijuna dinara. Ovom odlukom Fonda produžava se, praktički, grejs-period za devet mjeseci, tako da prva rata za naplatu kredita dospijeva 15. listopada 2004. godine, umjesto 15. siječnja 2004. godine.

Na sjednici je, također, bilo riječi i o ovogodišnjem kreditu za nabavku 20 tisuća tona umjetnog gnojiva. Po prvobitnom ugovoru, korisnici ovog kredita bili su dužni sredstva vratiti u studenom 2003. godine. Po novoj odluci UO Fonda, koja za cilj ima olakšati prevazilaženje štete od suše, u studenom 2003. godine dospijeva 75 odsto kredita, dok će ostatak od 25 odsto sredstava korisnici ovog kredita biti dužni vratiti tek u srpnju 2004. godine. ■

Kod kredita za nabavku umjetnog gnojiva Fond je postavio uvjet da do trenutka ispunjenja svih obveza iz ovog kreditnog aranžmana, korisnici ne mogu sudjelovati u narednim natječajima i aranžmanima Fonda za razvoj.

Razmatrajući dinamiku ostvarenja kredita odobrenih u natječaju okončanom 15. svibnja ove godine, u kome je odobreno 178 kredita u ukupnom iznosu od 141.711.847 dinara, UO Fonda za razvoj je konstatirao da je do 1. srpnja realizirano 77 kreditnih zahtjeva u iznosu od 53.797.401 dinara, odnosno da je realizirano 43,26 posto ugovora. Kako je na sjednici izneto, veoma je bitno da je Fond za razvoj izvršio ugovorne obveze prema svima koji su udovoljili ugovorenim uvjetima. ■

Mr. Igor Kurjački o genetskoj hrani

Uništena GM soja iz Kaća

Pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo *mr. Igor Kurjački* obišao je proteklog tjedna parcelu nedaleko od Kaća, na kojoj je uništena velika površina zasijana genetski modificiranom sojom. Na ovoj parceli, površine 56 hektara Osnovne zemljoradničke zadruge »Kać« zasijana je genetski modificirana soja, čije je gajenje kod nas zabranjeno, te je po nalogu Republičkog ministarstva za poljoprivredu i nadležne inspekcije ovaj zasad uništen.

Kako je istakao *mr. Igor Kurjački*, propisima Europske unije zabranjeno je uzgajanje GM soje, pa je i naša zemlja, koja u Europu izvozi velike količine soje i prerađevina od soje, dužna zaštititi svoju proizvodnju i sačuvati je od genetski modificiranih varijeteta ove industrijske biljke. Pošto europsko tržište prihvata samo proizvode od genetski nemodificirane soje, a veliki dio naše proizvodnje soje namijenjen je izvozu, kod nas se predviđaju oštre mjere na suzbijanju proizvodnje genetski modificirane soje.

Ključnu ulogu u tome igra Nacionalna laboratorija za kontrolu kvalitete sjeme na u Novom Sadu, uz pomoć poljoprivredne inspekcije, a *mr. Igor Kurjački* pozvao je i građane na suradnju u pronalaganju površina zasijanih GM sojom.

Kako je istakao *mr. Kurjački*, Srbija i Crna Gora svake godine ostvaruje veliki prihod od izvoza soje i sojinog brašna, čiju kvalitetu uvoznici u EU strogo kontroliraju, pa će zbog toga svi pokušaji proizvodnje GM soje na našim njivama biti spriječeni i kažnjeni po zakonu.

Na području Vojvodine ove godine pronađeno je nekoliko njiva zasijanih genetski modificiranom sojom, ukupne površine od oko 200 hektara, od kojih je najveća bila ova parcela kod Kaća, a svi otkriveni zasadi GM soje bit će uništeni. Protiv odgovornih za sisanje zakonom zabranjene GM soje bit će podnijete prijave za privredni prestup i pokrenuti krivični postupci. ■

Prošle nedjelje u Somboru

Proslavljena 69. Dužionica

Svečanost u znaku zahvale Bogu i podjele među ljudima

Piše: Dušica Dulić, Foto: Nada Sudarević i Ivan I. Ivandekić

U nedjelju je u Somboru u organizaciji Hrvatskog kulturno umjetničkog društva »Vladimir Nazor« organizirana 69. proslava žetvenih svečanosti, zvana Dužionica. Svečanost je okupila veliki broj djece i mladih u narodnim nošnjama bunjevačkih i šokačkih Hrvata, no i ove godine je bila u znaku podjela. Unatoč tome što HKUD »Vladimir Nazor« već skoro sedamdeset godina organizira ovu svečanost, ponovno je (kao i prošle godine) paralelnu svečanost pod istim nazivom organizirala uprava KUD »Bunjevačko kolo« u Somboru. Naime, članovi i sadašnja uprava KUD »Bunjevačkog kola« istupili su prije nekoliko godina iz HKUD »Vladimir Nazor« i zatim nastojali organizirati sličnu svečanost, u isti dan i sat s onom Dužionicom koja slavi već sedam desetljeća svojega postojanja. Pa su tako i na ovogodišnjoj žetvenoj svečanosti u Somboru postojala dva para bandaša i bandašica na dvije strane u crkvi, dva kruha pred oltarom Crkve presvetoga Trojstva, te zasebni prijemi kod gradonačelnika.

Svečano misno slavlje je predvodio *mr. Andrija Kopilović* iz Subotice koji je u propovijedi u više navrata istaknuo kako oni koji su željni podjela ne trebaju tražiti svoje mjesto u crkvi jer takvi ne služe bogu koji traži da vjernici ljube svoga bližnjega. Sve okupljene je pozdravio mjesni župnik *mr. Josip Peka-nović*, a potom su mladi u nošnjama

Bandašica i bandaš Anita Lemić i Ivica Peka-nović

Predvoditelji svečanog misnog slavlja

uz pjesmu »Rajska Djevo kraljice Hrvata« zasebno napustili crkvu (otišli na dvije strane) i više se nisu sretali. Tek pošto se znalo da je gradonačelnik *Jovan Vujičić* primio kruh ispred gradske skupštine od članova KUD »Bunjevačko kolo«, u svečanoj povorci su se prema istom mjestu uputili članovi HKUD »Vladimir Nazor« sa svojim gostima. Njih je gradonačelnik sa suradnicima primio u velikoj gradskoj vijećnici gdje su mu bandašica i bandaš, *Anita Lemić* i *Ivica Peka-nović*, predali i drugi kruh od

novog žita. Gradonačelnik je i posebno ugostio visoke zvaničnike »Vladimira Nazora«: trećeg tajnika u Veleposlanstvu RH u Beogradu *Stipu Medu*, generalnu konzulicu RH u Subotici *dr. Jasminu Kovačević*, generalnog konzula RH u Pečuhu *mr. Ivana Banda-dića*, predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća *mr. Josipa Ivanovića*, predsjednika HKUD »Vladimir Nazor« *Šimu Raiča* sa suradnicima, te predstavnike gostujućih društava. Nakon protokolarnog susreta i poziva za uspostavljanje bolje suradnje, gosti i domaćini HKUD »Vladimir Nazor« nastavili su proslavljati svoju Dužionicu u Hrvatskom domu uz Bereške tamburaše, a kako je već običaj, žetvena svečanost je završena Bandašicinim kolom. ■

Mladi u narodnim nošnjama

Kolo ispred zgrade Skupštine općine Sombor

Prijem za članove i goste
HKUD »Vladimir Nazor«

Šima Raič, predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru

Imaju pravo na Dužionicu, ali ne na ovaj način

»Dužionicu HKUD 'Vladimir Nazor' organizira još od 1935. godine. Mi ne možemo prihvatiti ponude KUD 'Bunjevačko kolo' budući da su oni svi do nedavno bili Hrvati i izašli su iz našeg društva a sada žele organizirati paralelnu svečanost. Mi onda više nismo jedno. Kako iduće godine napraviti neki kompromis? Ja zaista za sada ne znam. Skupština općine nas želi ponovno pokušati miriti. Kako će to ići ne znam, ali bih volio da ovako svakako više ne bude, već puno dostojanstvenije i bez razdora. To nije do nas već do KUD 'Bunjevačko kolo'. Oni imaju pravo na Dužionicu, ali ne na ovaj način.«

Prijem za visoke zvaničnike

Svečani ručak u Hrvatskom domu

Jovan Vujičić,
gradonačelnik Sombora

Očekujem objedinjenu Dužionicu

»Ove godine mi smo učinili puno napora da se ova svečanost nekako objedini. Na žalost, naši prijedlozi nisu naišli na dovoljno razumijevanja ni kod jednog niti kod drugog društva, u što ne bih ulazio, a osobito mi nije želja arbitrirati. Nama jest bila želja da Dužionica bude jedna od gradskih manifestacija grada Sombora i mislim da će u nekoj od narednih godina, kad se obje manifestacije budu objedinile, to i moći da se uradi. Za sada, mi smo financijski pomogli obje« – rekao je gradonačelnik Sombora Jovan Vujičić o podjeli oko organiziranja Dužionice.

Sudionici Dužionice 2003. u Somboru

Žetelačka svečanost Dužijanca u Đurđinu

Misa zahvalnica, književna večer i bandašicino kolo

Mjesna Dužijanca u Đurđinu održana je 3. kolovoza s početkom u 10 sati u Župi sv. Josipa radnika. Svečanu povorku su zajedno s bandašicom *Ivankom Dulić* i bandašom *Tomislavom Budanovićem* činili stari i mladi obučeni u svečane narodne nošnje. Svečana povorka je nosila kruh ispečen od novog žita u crkvu na posvećenje. Misu je predvodio mr. *Ivica Čatić* svećenik Đakovačko-srijemske biskupije, doktorant biblijske teologije na papinskom sveučilištu »Gregorijana« u Rimu, uz službu mise velečasnog mr. *Lazara*

Svečana povorka

Ivana Krmpotića. Nakon što je uslijedio blagoslov donesenog klasja novopoznjeve ne pšenice, risaruše su vlače podijelile prisutnima, a »kruna« – poseban vijenac napravljen od slame, odložena je pred oltar, nakon čega je slijedila svečana misa s propovijedi. Svečanu misu je odredila tema zahvale Bogu za dar novog kruha i za sretno završen posao žetve. Na koncu mise otpjevana je hrvatska himna »Lijepa naša«, kojom su se okupljeni zahvalili za pripadnost narodu.

Istoga dana u okviru mjesne Dužijance, u župi je održana književna večer na kojoj je predstavljena knjiga vlč. *Josipa Temunovića* »Zadužbina biskupa Budanovića«, nakon koje je uslijedilo bandašicino kolo kao vid narodnog veselja koje je uz učešće brojnih prisutnih starih i mladih, trajalo duboko u noć uz zvuke tamburaškog orkestra »Ravnica«.

Među bačkim bunjevačkim Hrvatima je jedan od najpoznatijih običaja je Dužijanca – završna svečanost nakon žetve. O ovoj svečanosti u povodu završetka žetvenih radova, velečasni mr. *Lazar Ivan Krmpotić* je u kratkom razgovoru za naš tjednik rekao:

»Žetva u plodnoj bačkoj ravnicu jedan je od najtežih poljodjelskih radova tijekom cijele godine, ali i najvažniji, jer se time osigurava kruh. Svaki narod svoj identitet najbolje živi u svome jeziku, ali i u kulturi življenja, koja se najbolje manifestira u narodnoj nošnji, pjesmi, glazbi i osobito u običajima. Dužijanca je tipično bunjevački običaj obiteljske provenijencije, koji je sretnim evanđeoskim nadahnućem prenesen u prostore crkve i u liturgijski život ovdašnjega hrvatskog puka«.

Z. S.

Novi kruh

Dužijanca u Ljutovu

Svetkovina završetka žetve, zahvala na žitu i novome kruhu ove godine je i u Ljutovu održana 3. srpnja na skroman ali svečan način. Novina ove godine je da nisu kao prethodnih godina Ljutovčani slavili izdvojeno već su se uključili zajedno s ostalim mjestima u proslavu subotičke Dužijance 2003. U centru Ljutova kod križa Župe sv. Križa, gdje bi Ljutovčani, u narednom periodu željeli podići kapelu, u

Sвета миса код крижа

Barjaktar

poslijepodnevним satima je tavankutski župnik vlč. *Franjo Ivanković* predvodio svetu misu, nakon čega je uslijedio program. Program je organizirao KUD »Bratstvo« iz Ljutova. Ispred lokalne samouprave svečanosti je prisustvovao mr. *Bela Tonković*, potpredsjednik SO Subotica. Ljutovački bandaš i bandašica su ove godine bili *Atila Miler* i *Bukvić Ivana*.

J. D.

Bandašica i bandaš

Povodom Dužijance, izložba slika Ane i Teze Milodanović i koncert Jovana Kolundžije

Marljive ruke i virtuoz na violini

U okviru obilježavanja žetvenih svečanosti i jednog od najvećih pučkih praznika vojvođanskih Hrvata na ovim prostorima »Dužijance (2003.)« »za-interesirani Subotičani su u ponedjeljak, 4. kolovoza mogli prisustvovati kulturnim manifestacijama prvorazrednog značaja i vrhunskog umjetničkog dojma. Najprije je u 19 sati u Galeriji Likovnoga susreta njegova ravnateljica *Olga Šram*, skupa s *mr. Andrijom Kopilovićem*, otvorila izložbu »S Božjom pomoću«, naslovljenu »Marljive ruke molitve i rada«, koja je nazočnima predložila zbirku od petnaest slika *Ane Mi-*

Djelo marljivih ruku

slom ljepotom što crpi vjersku i estetsku vrijednost upravo i ravno iz, »bačkog tla«.

Nakon toga smo bili svjedocima novoga, jednako transcendentnog i oniričnog ugođaja koje nam je priredio svjetski priznati virtuoz violine i ponajbolji učenik velikog violiniste poljskoga podrijetla, *Henryka Schirringa*. U cjelokupnom izvođenju najtežih komada u ukupnoj glazbenoj povijesti svih djela skladanih za violinu, onih *Bachovih* napose, Kolundžija je pokazao kako ne samo suvereno vlada tehničkim domenom poznavanja glazbala i repertoara, već je najjači upravo na razini na kojoj većina suvremenih interpretatora što klasične, što popularne glazbe pada – dinamici.

U prezentaciji *Bachovih* komada Kolundžija je nadmoćno gospodario dinamikom, od crescenda do pianissima i vrtoglavih ataka do minucioznih pasaža što naja-

vljuju bure tremola, a na koncu Presta u skladbi Sonata br. 1 u g-molu, Johanna Sebastiana Bacha, učinio da se svi osjetimo, makar za izvjesno vrijeme dok još odjekuju umilni jecaji violine, na maleni korak bliže Bogu ili Vječnosti.

I Umjetnosti, dakako, s velikim »u«. Umjetnosti kojom je Kolundžija nešteditice darivao mnogobrojnu publiku dupkom pune subotičke Katedrale svete Tereze Avilske. Slavni je glazbenik najzad, čak četiri puta izlazio da se pokloni pred, s razlogom, oduševljenom subotičkom publikom.

R. G. Tilly

Mr. Andrija Kopilović i Olga Šram

lodonović i pokojne Teze Milodanović i sve fascinirala nestvarnom ljepotom tematike kojoj je posvećena-meditacijama o krunici i prizorima iz Isusova života i stradanja, djelima u tehnici slame koje odišu potre-

Jovan Kolundžija

Daljnji program »Dužijance 2003.«

Nakon bogatog kulturno-umjetničkog programa koji je do sada održana u povodu Dužijance, u četvrtak 8. kolovoza je u HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici održana književna večer posvećena novom izdanju molitvenika »Slava Božja« i autoru prve »Slave Božje«, biskupu *Lajči Budanoviću*, da bi za danas bila najavljena izložba radova sa saziva Kolonije slamarki u Tavankutu, s početkom u 19 sati.

Sat kasnije na subotičkom Trgu slobode kod improviziranog »salaša« na centralnoj bini bit će upriličena tamburaška večer u okviru koje će se održati tradicionalni izbor najljepšeg bandaša i bandašice i tri najljepša para-pratilaca. Za sutra se plani-

ra svečana »Večernja« (Vespere) u Katedrali svete Tereze Avilske, te doček uzoritog kardinala *Maria Francesca Pomped-de*, pročelnika Rimskoga sudišta, a u 20 sati istoga dana, 9. kolovoza, na Trgu slobode kod spomenutoga »salaša« – Skupština risara i Veliko kolo uz nastup obilja folklornih grupa i udruga.

U nedjelju će u 9 sati u Crkvi svetoga Roka uz blagoslov biti ispraćeni bandaš i bandašica, a potom će se u 10 sati u Bazilici svete Terezije održati sveta misa Zahvalnica Dužijance 2003. nakon koje slijedi uobičajena svečana povorka kroz grad te predaja kruha gradonačelniku Subotice, *Gézi Kucseri*.

U predvečerje, točnije u 18 sati, na Kerskom groblju položiti će se vijenci od žita na grob *Blaška Rajića*, a od 19 sati u dvorištu Župe svetoga Roka biti će održano Bandašicino kolo. Sat kasnije mlade će pozdraviti kardinal Pompedda.

Za subotu, 30. kolovoza, zakazano je proštenje na Bunariću s početkom u 19 sati, nakon kojega slijedi Svečano bdjenje, da bi se Dužijanca najzad svečano završila narednoga dana, u nedjelju, 31. kolovoza, u 10 sati, najprije ponovnim proštenjem na Bunariću, a potom svečanom biskupskom misom koju će predvoditi *mon. Josip Bozanić*, nadbiskup zagrebački, i ujedno predsjednik HBK.

VIJESTI

Vojvođanski Mađari traže od Budimpešte dvojno državljanstvo

Pet stranaka vojvođanskih Mađara uputit će zajedničko pismo premijeru Mađarske tražeći da se zauzme da pitanje dvojnog državljanstva za vojvođanske Mađare razmotre nadležni mađarski forumi, priopćeno je u sjedištu Saveza vojvođanskih Mađara u Subotici.

Dvojno državljanstvo će »omogućiti vojvođanskim Mađarima da lakše održavaju odnose s matičnom državom i ostalim članovima mađarske nacionalne zajednice u Karpatskoj nizini, bez napuštanja otadžbine«, stoji u zaključcima Savjeta SVM.

Mađarski konzulat u Subotici

Komentirajući izjavu glasnogovornika ministarstva inozemnih poslova Mađarske da se mađarska vlada nema namjeru baviti pitanjem dvojnog državljanstva, predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara *József Kasza* je rekao kako SVM i vojvođanska mađarska nacionalna zajednica takvo omalovažavanje ne mogu prihvatiti. »Mi smo za dijalog i očekujemo i sada, kao i ranije, da se za ovako značajna pitanja kroz pregovore nađu prihvatljiva rješenja.

Smatramo da bi dvojno državljanstvo nakon ulaska Mađarske u EU i uvođenja viza omogućila opstanak i ostanak mađarske nacionalne zajednice u Vojvodini i osiguralo njezinu budućnost«, istaknuo je *József Kasza*.

Upošleni u subotičkoj »Mlekari« formirali udruženje akcionara

Dio akcionara subotičke »Mlekare« osnovao je Udruženje akcionara preko kojeg žele zaštititi svoja prava i prije svega svoje akcije kako ne bi bile prodane ispod cijene. Na osnivačkoj skupštini ovog udruženja, održanoj u subotu, bilo je na- zočno preko 350 vlasnika akcija »Mlekare«, a zajednički cilj je, kako je naveo predsjednik udruženja *János Szalai*, da se spriječi dokapitalizacija koja bi, kako strahuju, dovela do obezvrjeđivanja tvrtke. Nezadovoljni akcionari tvrde da nije dovoljno jasan princip dokapitalizacije, što znači da nije izvjesno tko će od nje u krajnjem imati koristi, odnosno tko će u tom slučaju biti oštećen.

Inozemna investicijska tvrtka »Salford« zainteresirana je za kupovinu većinskog dijela subotičke »Mlekare«, tj. za dokapitalizaciju ove uspješne mljekarske industrije. »Salford« je inače već kupio nekoliko većih mljekara u Srbiji (Imlek, Zaječarsku i Novosadsku mlekaru) i time postao vlasnik gotovo 80 posto ove industrije. Subotička »Mlekara« je procijenjena na 12 milijuna eura, a »Salford« u svojoj ponudi spominje investicijski program od pet godina i razvojne investicije. Odluka o prihvaćanju ponude inozemnog kupca trebala bi se donijeti 7. kolovoza, ali se dio akcionara protivi sustavu dokapitalizacije, smatrajući da će time njihova akcionarska prava biti ugrožena. To se prije svega odnosi na male akcionare, koji su zbog toga formirali Udruženje, kako bi zaštitili svoj interes. Rukovodstvo Mlekare, naprotiv, smatra da je dokapitalizacija dobra šansa za tvornicu, te da će se na taj način osigurati socijalna sigurnost za uposlene, i očuvati postojeći proizvodni program.

Predstoji rekonstrukcija subotičke filološke gimnazije »Dezső Kostolányi«

Predsjednik Mađarskog nacionalnog savjeta *László Józsa*, predsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica *Árpád*

Papp i predstavnik tvrtke »Skanzen« potpisali su prošlog tjedna ugovor o korištenju sredstava za rekonstrukciju zgrade subotičke Filološke gimnazije »Dezső Kostolányi«. Kako je naveo predsjednik Mađarskog nacionalnog savjeta *László Józsa*, sredstva u iznosu od preko 4,5 milijuna dinara koje je ovaj savjet dobio od Fonda »Pakt za stabilnost Europe« namijenjen je za nabavku materijala za grube građevinske radove Gimnazijske zgrade u Ulici Trg žrtava fašizma 21. Nabavka građevinskog materijala bit će pod striktnom kontrolom Mađarski nacionalnog savjeta, a prva faza radova trebala bi se završiti u okviru 110 građevinskih dana, naglasio je *László Józsa* dodavši, da će sam obrazovni rad biti započet u prostorijama Otvorenog sveučilišta, dok će drugo polugodište učenici nastaviti u rekonstruiranoj zgradi. Prvo odjeljenje Mađarske Filološke Gimnazije u Subotici u koju se upisuju daroviti učenici imat će ove godine 25 đaka, rekao je *László Józsa* i dodao, kako pokrajinska skupština ima namjeru otvoriti nekoliko novih specijaliziranih gimnazija u Vojvodini, kao što je poznata Karlovačke gimnazija.

Osvećenje temelja novog pravoslavnog hrama na Paliću

U subotu su subotičku općinu posjetili prestolonasljednik *Aleksandar II Karađorđević* i princeza *Katarina Karađorđević* u povodu osvećenja temelja hrama Svetog Proroka Ilije i parohijskog doma Srpske Pravoslavne crkvene općine na Paliću. Hram je osvetio Irinej Episkop Bački. Visoki gosti su posjetili lokalnu samoupravu, te izbjeglički centar u Bajmoku, a subotičkoj bolnici su Karađorđevići darivali EKG aparat sa šest kanala.

Karađorđevići na prijemu u Općini

Proslava 13. obljetnice DSHV-a

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini poziva svoje članove i simpatizere da dođu na proslavu 13. obljetnice DSHV-a, u petak, 8. kolovoza, u 18 sati, u Dom DSHV-a, Beogradski put 31.

Umanjenje naknade za odvodnjavanje

Izvršni odbor Skupštine općine je na svojoj prošlotjednoj sjednici usvojio prijedlog da se Javnom vodoprivrednom poduzeću »Vode Vojvodine« uputi zahtjev kojim se za sve katastarske općine na teritoriju Subotice traži za 50 posto umanje- nje naknade za odvodnjavanje poljopri- vrednog i šumskog zemljišta.

Odobren kredit za popravak putova

Budući da je s »Delta bankom« sklopljen ugovor o dobivanju kredita od 50 milijuna dinara za popravak prometnica, u Fon-

du za razvoj i izgradnju općine sačinio će se plan rekonstrukcija po važnosti i prio- ritetu putova. Ukupan iznos sredstava za sanaciju, s učešćem općine i Fonda, izno- sit će oko 75 milijuna dinara, što će biti dovoljno za obimnije popravke ali ne i iz- gradnju novih prometnica -tvrde u Fondu.

Otvorena izložba preslica

U subotičkom Gradskom muzeju 5. kolo- voza otvorena je izložba »Presličin krug«. Izložbu je otvorila predstavica zaječar- skog Narodnog muzeja *Suzana Antić*, kratkim predstavljanjem ovih kulturno-

povijesno vrijednih predmeta. Potom su uslijedile tradicijske izvorne pjesme ti- močke krajine u izvedbi subotičke grupe

140 preslica na jednom mjestu

»Čuvari tradicija Slobodana Stojkov- skog«. Do 18. kolovoza zainteresirani građani mogu vidjeti preko 140 preslica raznih oblika prožetih motivima kao što su mitska bića, životinje, ljudi a pogotovu žene, jer je preslica prije svega povijesno vezana za nju.

»Susretanje kultura« na Paliću

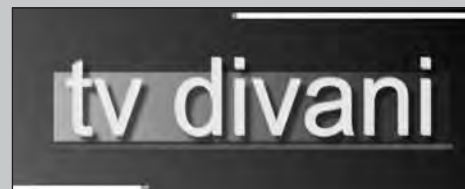
»Susretanje kultura« naziv je dječjeg ljet- nog kampa koji do 10. kolovoza na Paliću organizira Otvoreni klub u suradnji s La benevolencijom. U kampu će sudjelovati 60-oro djece od 12 do 15 godina koji pripadaju različitim urbanim, socijalnim i nacionalnim grupacijama, a s kulturom i običajima drugih upoznavat će se kroz kreativne i umjetničke radionice, družen- je i sport. Desetodnevni boravak u kampu je besplatan zahvaljujući donaciji koju je subotička La benevolencija dobila od istoimene organizacije iz Berlina.

Održana »Humana subota«

»Humana subota«, naziv je akcije dobro- voljnog davanja krvi, koju je krajem pro- teklog tjedna na Paliću organiziralo Po- vjerenstvo za dobrovoljno davanje krvi subotičkog Crvenog križa. Akcija je bila uspješna i prijavio se 101 Subotičanin, dok ih je devet odbijeno iz zdravstvenih razloga. Prikupljena je ukupno 41 litra kr- vi. Ova, sada već tradicionalna akcija do- brovoljnog davanja krvi organizirat će se i naredne godine u isto ovo vrijeme.

Nova emisija TV divana

Nova emisija TV divana emitira se u ne- djelju 10. kolovoza na drugom programu Televizije Novi Sad s početkom u 18.30. Iz sadržaja emisije: posjet MO DSHV u

Bačkom Bregu, rezultati sociološkog istraživanja o međunacionalnoj toleranci- ji u Vojvodini, Dužionica u Somboru, 10. međunarodni filmski festival na Paliću, Etnografska večer u Subotici, dužijance u Maloj Bosni i Đurđinu.

Zahtjev »Kolevke« za otvaranje posebnog odjeljenja

Dom za djecu »Kolevka« u Subotici podnio je zahtjev republičkom Ministarstvu za socijalna pitanja za otvaranje jednog posebnog odjeljenja. Riječ je o Odjeljenju za dnevni boravak djece s posebnim potrebama, za čega je potrebno osigurati oko 5 milijuna dinara. Dnevno bi se moglo smjestiti oko 30 umjereno, teže i teško retardirane djece iz Subotice, kojoj bi se osigurao i fizikalni tretman. Inicijativu »Kolevke« podržali su lokalna samouprava i pokrajinsko Tajništvo za socijalna pitanja.

Dvije stranke bez prostorija

Iz prostorija u novoj zgradi Općine Subo- tice, do 31. kolovoza treba se iseliti Općinski odbor političke organizacije »Srbija zajedno« i Bunjevačko-Šokačka stranka. Kako je zaključeno na sjednici Izvršnog odbora, »Srbija zajedno« imala je prostorije u novoj općini za edukaciju djece na računarima, ali ih nije namjenski koristila. Bunjevačko-šokačka stranka ne- ma vijećnike u Skupštini općine, pa im je Izvršni odbor otkazao dalje gostoprim- stvo.

Predstavljena nova knjiga »PČESE«

Vlakovi uspomena

RUMA – Knjiga »Pruge i vozovi u Vojvodini« predstavljena je u ljetnoj bašti Hrvatskog kulturno-prosvjetnog Društva »Matija Gubec« 2. kolovoza a događaj je privukao pažnju većeg broja Rumljana ali i gostiju iz drugih mjesta Vojvodine i Srijema. Radi se o sedamnaestoj knjizi koju je izdalo kulturno-historijsko društvo »PČESA«

iz Novog Sada čiji je predsjednik prof. dr. Veselin Lazić i vodio promociju. On je podsjetio da je prva pruga u Vojvodini Jasenov-Bazijaš otvorena za saobraćaj 20. kolovoza 1854. godine i služila je za prijevoz ugljena od rudnika do Dunava. I »Orijent – Ekspres«, koji je na putu od Pariza do Istanbula kroz Sjeverni Banat prvi put

protutnjao 1883. godine, je dio povijesti vojvođanske željeznice. Tada je izgrađena i prva pruga u Srijemu a vodila je od Novog Sada do Zemuna u dužini od 71 kilometar. Pruga Ruma – Vrdnik izgrađena je 1889. godine a elektroinženjer Luka Georgijević iz Rume, smatra da je ona elektrificirana daleko prije pruge Beograd-Zagreb. Zbornik radova više od 170 autora sadrži šest poglavlja počevši od eseja, priča, željezničkih objekata i postrojenja do šaljivih priča i anegdota vezanih za željezničke radnike i službenike, i posebno za putnike, od kojih su mnogi bili sudbinski upućeni na vlakove. O tome koliko je izgradnja željeznice značila za napredak medicine govorio je u Rumi prof. dr. Jovan Maksimović, a sa pričama o životima Srijemaca koji su bili neodvojivi od putovanja vlakovima, su mu se pridružili Ratko Racković mr. Đorđe Čanadžić i Ilija Žarković.

Predstavljanje knjige pratili su »Golubi-nački tamburaši« koji su između ostalih izveli i pjesme »Posljednji vlak« i »Na staciji birćuz mali«. Prof. Veselin Lazić, predsjednik i osnivač »PČESE« najavio je za 3. listopada promociju 18. knjige tog Kulturno historijskog društva koja će biti posvećena vašarima, dućanima i pijacama u Vojvodini, a biće predstavljena na čuvenom Rumskom vašaru koji ima tradiciju dugu dva i pol vijeka.

J. Kravić

ORIJENT EKPRES

Predstojeće aktivnosti »Šokadije«

SONTA – U prostorijama župnog doma u Sonti, u utorak, 29. srpnja, održana je sjednica predsjedništva KPZH »Šokadija«. Donijete su odluke o predstojećim aktivnostima, kao što su izrada Web stranice, te učešće »Šokadije« u različitim manifestacijama. Tako su već u nedjelju, 3. kolovoza, predstavnici Zajednice u šokačkim narodnim nošnjama sudjelovali u somborskoj manifestaciji »Dužionica 2003.«, a prihvaćen je i poziv za sudjelovanje na »Dužijanci« u Subotici 9. i 10. kolovoza. Nakon »Dužijance«, »Šokadiji« predstoji pojačani rad na probama, pošto je za posljednji vikend u kolovozu prihvaćen poziv za gostovanje u Republici Hrvatskoj.

U sklopu gostovanja »Šokadija« će izvesti cjelovečernji program u Okučanima, gdje živi veliki broj Sončana iseljenih devedesetih godina proteklog stoljeća, te sudjelovati na međunarodnoj smotri folkloru u Bizovačkim Toplicama.

I. A.

Blagdan sv. Lovre

SONTA – U nedjelju, 10. kolovoza, blagdan je sv. Lovre, zaštitnika Sonte. Prema predanjima, Sonta je svojevremeno bila svake godine pogođena olujom i tučom, sve dok nisu za »zaštitnika« sela odabrali sv. Lovru. Njegovo ime nosi sončanska crkva, a u prvu nedjelju poslije 10. kolovoza održava se i seoska svjetkovina – kirbaj. Ove godine 10. kolovoz pada baš u

nedjelju. Ovaj blagdan će svečano obilježiti župnik vlč. Željko Augustinov sa dvije svete mise, a po tradiciji, očekuje se da će za kirbaj Sonta biti puna gostiju sa svih strana svijeta, na kojima obitavaju nekadašnji Sončani.

I. A.

Izviđači iz Ulma posjetili Vukovar

VUKOVAR – Izviđači njemačkog grada Ulma u Vukovaru borave od 31. srpnja do 9. kolovoza s ciljem izgradnje dječjeg igrališta na Mitnici. Izviđači iz Ulma ulogorili su se u krugu VII. Osnovne škole na Mitnici gdje se zajedno s mladima grada Vukovara grade dječje igralište, dok su poslijepodnevni sati rezervirani za druženje i zabavu.

Iskoračili iz teške gospodarske situacije

VUKOVAR – Saborski je zastupnik Branko Tušek, ocjenjujući političku i gospodarsku situaciju u Vukovarsko-srijemskoj županiji istaknuo kako se prvi puta u posljednjih 20 godina bilježi pad nezaposlenosti. Kada je gospodarstvo u pitanju Tušek je ocijenio: »Mi smo iskoračili iz teške gospodarske situacije jer smo uspjeli izvući iz jedne 'provalije' one subjekte koji su bili u teškoj situaciji i danas normalno funkcioniraju i rade, s druge strane možda je dobro reći da se smanjio broj nezaposlenih, tako da prvi puta u 20 godina bilježimo pad nezaposlenosti.«

Ocjenjujući političku situaciju na području Vukovarsko-srijemske županije

Tušek je rekao kako postoje dvije tendencije. S jedne strane se govori da je situacija politička izuzetno dobra a da je gospodarska loša. S druge strane imamo ocjenu da je izuzetno loša politička situacija u Županiji, a da se bilježe pozitivne tendencije u gospodarstvu. Moje je mišljenje da je politička situacija stabilna. Tu i tamo postoje konflikti ali je to normalno u demokratskom svijetu. U ovom sam trenutku zadovoljan političkom situacijom u županiji, ali bi ona, naravno, mogla biti bolja. To je pitanje svih nas da doprinesemo jačanju demokratskih institucija u sustavu županije pa će politička situacija biti još bolja.« – zaključio je Tušek

»Vupik« gradi Reprocentar

Očekuje se rast kvalitete proizvodnje svinjskog mesa

VUKOVAR – Program sufinanciranja proizvodnih projekata u gradu Vukovaru pokrenut je prije 6 mjeseci a do sada je zaključeno 3 milijuna i 850 tisuća kuna, odnosno 12 projekata ukupno koliko je Fond do sada odobrio. Potpisivanje ugovora izvršeno je u suradnji s Croatia bankom koja je odobrila kredit. Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara sufinancira 20 posto odobrenog kredita na način da umjesto korisnika kredita Vupika, ot-

plaćuje prve anuiteta i kamate za vrijeme počeka. Vupik postupno obnavlja svoje objekte a uvelike tome pomaže i Fond naglasio je predsjednik Uprave Zoran Mudri te dodao: »To su dva mala projek-

ta, radi se o četiri kombajna 'Đuro Đaković', to je prepoznato kao projekt od interesa za ovo područje. Vupik inače obrađuje 8 tisuća hektara vlastite površine, a ima i značajne površine u kooperaciji, te su ti kombajni bili potrebni kako bi zamijenili stare 'Zmaj' kombajne. Drugi projekt koji se radi je Reprocentar za proizvodnju svinja, u njemu će se genetski potencijal svinjskog mesa značajno povećati. Do sada se genetski materijal kupovao s drugih područja što je bio problem. Očekujemo da će izgradnjom Reprocentra kvaliteta proizvodnje svinjskog mesa na ovom području značajno porasti jer je ovaj kraj i prije bio, a i sada jeste značajan proizvođač svinjskog mesa u Hrvatskoj«.

UKRATKO

225. godišnjica Učiteljske škole u Somboru

SOMBOR - Za rekonstrukciju stare zgrade bivše Učiteljske škole u Somboru, koja ove godine bilježi 225. godišnjicu osnivanja, iz Ministarstva prosvjete i sporta Republike Srbije obećana je svaka moguća pomoć, a riječ je o nedostajućih sedam milijuna dinara. Dokument o tome u Beogradu su potpisali ovih dana ministar Gaša Knežević i predsjednik SO Sombor Jovan Vujičić. Obimni radovi, koji su u tijeku, treba da budu okončani do 10. listopada, kada će biti organizirana centralna

proslava jubileja i kada se očekuje dolazak velikog broja gostiju, osim ostalih i njegove svetosti patrijarha srpskog Pavla, premijera Republike Srbije Zorana Živkovića.

A.

Festival »elektronske svirke«

SOMBOR – Na somborskom Štrandu će se od 7. do 8. kolovoza održati muzičko-sportski spektakl »Change festival«. Ovaj festival je osmišljen kao tradicionalni i održavat će se svakog ljeta u Somboru. Planirano je da iz godine u godinu bude sve veći i postane jedan od značajnijih na području Vojvodine, dok za sada ima cilj

da pokrije Zapadno-bački okrug. Za ovaj festival se razvila posebna koncepcija zasnovana na kombinaciji kvalitetne žive svirke, dobre elektronske muzike, prijatnog ljetnog ambijenta, sportskih aktivnosti i mnogih drugih vidova zabave. Pored DJ-eva Aron B, The Titan i DJ Hori, koji će nastupiti u četvrtak 7. kolovoza, u petak i subotu će Somborce i okolinu zabavljati rok bendovi Prljavi inspektor Blaža i kljunovi, Del Arno bend, Sunshine, Nightshift, Negativ, Love Hunters te lokalni bendovi. Pored muzičkih dešavanja održat će se takmičenje u odbojci i nogometu na pijesku (petak) i sportovi u vodi (subota). Generalni pokrovitelj festivala je Skupština opštine Sombor i B92.

Novi centar SEEMO za edukaciju manjinskih medija u Opatiji

Informiranje manjina na višoj razini

Organizacija medija jugoistočne Europe (SEEMO), koje postoji pri Međunarodnom institutu za novinarstvo (IPI), najavljuje otvaranje SEEMO IPI Manjinskog medija centra (MMC) u Opatiji, u suradnji s Međunarodnim centrom za edukaciju novinara u Hrvatskoj. Centar bi trebao početi s radom 1. rujna, a baviti će se prije svega edukacijom, istraživanjima i drugim projektima unapređenja rada novinara, u što će biti uključeni mediji svih manjinskih zajednica na teritoriju jugoistočne Europe.

Već za ovu godinu planirano je nekoliko edukativnih seminara u novootvorenom centru. Riječ je o obuci medijskih menadžera za romske medije u jugoistočnoj Europi, glavnih urednika medija srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji, kao i o seminaru za obuku novinara albanske manjine u južnoj Srbiji, srpske manjine na Kosovu i turske manjine također na Kosovu. Edukaciju će voditi ugledni međunarodni stručnjaci za medije, kao i novinari vodećih europskih listova.

PROJEKTI OEES: Ovim novim projektima medijska organizacija jugoistočne Europe SEEMO želi pridonijeti podizanju profesionalne razine medija manjinskih zajednica koje su u ovom dijelu kontinenta

nedvojbeno brojne, a ustanovljavanje dobrog i profesionalnog informiranja ocjenjuje se kao preduvjet daljeg razvoja tih zajednica.

Pažnju manjinskom medijskom problemu u svojim programima u značajnoj mjeri poklanja i OEES, u čijoj je organizaciji održano nekoliko konferencija posvećenih informiranju na manjinskim jezicima. Problemi koji se u ovoj oblasti javljaju gotovo su identični kod svih manjinskih nacionalnih zajednica. Osnovni su, dakako, nedostatak obučanih kadrova i dovoljno financijskih sredstava da bi se stvorio medij koji zadovoljava temeljne profesionalne kriterije. Kod većine postojećih manjinskih medija riječ je o »anemičnom« i za šira društvena zbivanja nezainteresiranom informiranju, te se stječe dojam bavljenja samim sobom, jedan je od zaključaka konferencije OEES posvećene manjinskim medijima u ovom dijelu Europe.

MANJKAVOSTI MEDIJA: I u Vojvodini je situacija slična – mediji svojom brojnošću zadovoljavaju potrebe za informiranjem manjina, ali su kadrovski slabi, stav je i ministra za manjinska pitanja u SCG *Rasima Ljajića*, iznijet na jednoj od beogradskih konferencija posvećenoj manjinama i medijima.

No, postojanje manjinskih medija nije samo stvar i potreba samih manjina, iako se prije svega radi o neophodnosti informiranja pripadnika manjina na materinjem jeziku. Postojanje manjinskih medija u jednom društvu doprinosi poticanju tolerancije, i u krajnjem, većem stupnju demokracije, a za stvaranje takve klime pored informiranja manjina neophodno je i informiranje o manjinama. Stoga je o tematici manjinskog žurnalizma potrebno educirati ili bar informirati i novinare većinskih medija. Francusko ministarstvo vanjskih poslova, putem Fonda za podršku medijima, također je financiralo edukativne projekte koji su okupili novinare iz svih zemalja bivše SFRJ, a značajne teme na tim seminarima bile su upravo one koje se tiču manjinskog žurnalizma.

Zainteresiranost i strukovnih i drugih europskih organizacija za ovaj (»južnoeuropski«) prostor, zbog svih pomenutih stvari, okrenuta je i problemu općeg stanja medija, to jest i kvaliteti većinskih medija, koji također tek trebaju savladati principe informiranja u slobodnom, demokratskom društvu. Manjkavosti koje i u toj sferi postoje logično su se morale pojaviti i u medijima koje prave manjinske zajednice.

V. L.

Prvi susret predstavnika kosovskih i srbijanskih medija

Organizacija SEEMO je tijekom prve polovice 2003. godine organizirala tri konferencije koje su se bavile dijalogom u jugoistočnoj Europi, a koje je financijski podržalo austrijsko Ministarstvo vanjskih poslova.

Prva konferencija, organizirana u Ohridu uz suradnju s Misijskom OEES Na Kosovu, bila je posvećena prije svega problemu funkcioniranja medija u ovoj pokrajini, a prusustvovali su joj glavni urednici i izvršni direktori tih medija, kao i predstavnici srbijanskog žurnalizma.

Konferencija je ocijenjena povijesnom, s obzirom da su se tada prvi put poslije sukoba susreli urednici, direktori i novinari medija Kosova i Srbije. Sudjelovalo je, inače, više od 70 predstavnika s obje strane. ■

Informiranje na romskom jeziku

Organizacija SEEMO se osobito bavila pitanjem medija Roma istočne i jugoistočne Europe, a posljednja konferencija posvećena tom pitanju održana je početkom srpnja u Beogradu, kada je osnovan i izvršni odbor medija na romskom jeziku, u čiji su sastav ušli predstavnici iz cijele Europe. Kao glavni problem u ovoj informacionoj sferi registrirano je nepostojanje kadrova u cijelom regionu, kao i odgovarajućih financijskih izvora, ali i pomanjkanje medijske infrastrukture, te je i protok informacija na romskom jeziku veoma ograničen. Također, nepostojanje tiskara koje mogu tiskati novine na romskom jeziku jedna je od značajnih prepreka, zaključeno je na skupu. No, možda najteži, i svakako najbolniji problem, predstavlja neoformljena čitalačka publika, koja je u romskoj populaciji nedvojbeno kritično mala, s obzirom na stupanj opće pismenosti i poznavanje književnog jezika u toj zajednici. ■

Predstavnici Vlade na pregovorima s Udrugom seljaka

Vlada traži time-out od dva tjedna

»Ne mogu svi seljaci očekivati pomoć, naši prioriteti bit će oni koji su danas stvarno u velikim problemima«, Božidar Đelić, ministar financija u Vladi Srbije. »Kao pionire su nas ispreskakali«, Árpád Kiss, predsjednik Udruge seljaka.

Piše: Slavica Mamužić

Dok se ovaj broj »Hrvatske riječi« nađe na kioscima, seljaci će vjerojatno po drugi puta blokirati promet na cestama, jer tijekom u utorak održanih pregovora u Subotici, ne samo da poljoprivrednicima ništa nije konkretno rečeno, nego predstavnici Vlade nisu bili niti upoznati sa prije dva mjeseca upućenim zahtjevima zemljoradnika. Tako je ministar poljoprivrede Stojan Jevtić na pomenutom sastanku prvo zatražio dokument kako bi pročitao što to seljaci hoće.

»To znači da oni nisu bili spremni razgovarati s nama, nisu nam ništa donijeli ponuditi nego su bacili kosku da se mi gložemo što hoćemo i kako hoćemo«, rekao je sutrađan na sastanku Kriznog stožera predsjednik Udruge seljaka Árpád Kiss. Ministar financija Božidar Đelić je nakon pregovora u utorak rekao da Vlada nije u stanju pružiti onakvu pomoć kako je to učinjeno u drugim zemljama pogođenim sušom, jer nema dovoljno novca u proračunu, ali da će sljedećeg tjedna na sjednici Vlade biti predložena tri tipa mjera: novčana pomoć za posjede gdje je šteta bila značajna – »hoće li će to biti 50 posto ili nešto oko te cifre, to ćemo ustanoviti«. Osim toga bit će osiguran neki oblik razmjene iz robnih rezervi kojim bi se omogućila nesmetana priprava za sljedeću godinu, te kao treća mjera, ali izvodiva u prvom kvartalu sljedeće godine, osiguravanje »značajno većih sredstava« preko Fonda za razvoj za pristupačne kredite primarnim proizvođačima, osobito za kupovinu opreme za navodnjavanje.

NOVCA NEMA U PRORAČUNU: »Danas ta sredstva postoje, međutim, uvjeti koje daje Fond za razvoj, a preko njih i komercijalne banke, na alost nepristupačni su za većinu naših seljaka. Za konkretne cifre – dozvolite da to analitički razradimo. Novac koji možemo osigurati je jedna stvar, a onda što je veći broj onih koji dobivaju novac utoliko je manje po osobi, tako da mo-

ramo napraviti pravu ravnotežu kako bi bilo dovoljno pomoći za one koji su najviše pogođeni. Znači, ne mogu svi seljaci očekivati pomoć, naši prioriteti će biti oni koji su danas stvarno u velikim problemima«.

Potpredsjednik Vlade József Kasza također je nakon pregovora ostavio mogućnost da prosvjedi budu održani, te rekao da Vlada traži time-out od 10-15 dana kako bi razradila kompletne mjere o načinu pomoći seljacima u sanaciji štete koju su evidentno pretrpjeli. Kasza je dodao da svi zahtjevi seljaka u punom iznosu onako kako je to bilo traženo, neće biti ispunjeni, jer toga novca nema u proračunu, ali da u saniranju štete obvezno moraju sudjelovati i trgovački lobi i pekarska, odnosno mlinarska industrija koji su do sada bili zainteresirani samo za svoj dio profita: »Mislim da ja to nekorektno. Ova elementarna nepogoda staje Srbiju šest milijardi eura i svi moraju snositi teret, ne samo primarna proizvodnja nego i prerađivačka s trgovinom«.

Ministar trgovine u Vladi Srbije Slobodan Milosavljević rekao je da će se pomoć osigurati putem robnih rezervi, fondova u Vladi Republike Srbije i fonda koji je namijenjen za elementarne nepogode, te dio iz agrarnog proračuna: »Bit će to neka kombinacija i novčane pomoći i određene pomoći u repromaterijalu bilo da je to sjemenska pšenica, gnojivo, regresirana nafta. Znači, predložiti ćemo jedan kompleksni model pomoći i nadamo se da će to

ublažiti u značajnoj mjeri efekte suše i katastrofe. Primarni cilj je da se seljacima pomogne sada, ali sa ciljem da se proizvodnja zasnje u novoj sjetvi, te sljedeće godine uz pomoć i prirodnog faktora i malo većih ulaganja u navodnjavanje i generalno u agrarni proračun, očekujemo mnogo bolju proizvodnju i rod kako ne bismo bili u ovakvoj situaciji da krpimo tamo gdje se pojavila rupa«.

OBEĆANJE: Ministar poljoprivrede Stojan Jevtić je objasnio kako je vrijeme od desetak dana zatraženo radi izrade kriterija oko podjele pomoći, a na pitanje kako komentira najavu da će prosvjedi ipak biti održani Jevtić je rekao: »Pitanje je je li to pošteno prema onima koji žele uraditi svoj posao. Kako će reagirati oni koji moraju spremati silažu, pa im budu zatvorili put. Hoće li se i oni javiti Vladi da interveniramo zbog silaže. Ako ne izađu na blokadu, onda ste im onemogućili da rade. Što će biti sa stokom?«

Na sastanku Kriznog stožera Árpád Kiss je ocijenio da su pregovori tekli »ne baš konstruktivno – kao pionire su nas ispreskakali, nisu niti pokazali volju da idemo točku po točku u našim zahtjevima, nisu se izjašnjavali jesu li oni što pripremili i razmotrili. Obećali su da će za dva tjedna nešto udijeliti, a što i hoće li, da li cijeloj Vojvodini ili samo ugroženim područjima – ništa konkretno od naših zahtjeva«. On je također ocijenio da je bilo pokušaja da se cijela akcija poljoprivrednika razbije, jer je zamjenik pokrajinskog tajnika István Bacskulin na pregovore doveo predstavnika Horgošskog udruženja koji je ministru Jevtiću iznio nekakve svoje zahtjeve. O donacijama za poljoprivredu u vrijednosti o sto milijuna eura, objavljenim u medijima, ministri su ustvrdili kako poljoprivreda nije dobila nikakvu donaciju od inozemnih vlada, nego novac daju Republici koja to upotrebljava za rješavanje mirovinskih i socijalnih problema.

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti (14.)

Od vojnih šančeva do gradova

Karlovačkim mirom sklopljenim 1699. godine prestali su (privremeno 25 godina) ratovi između dva carstva, Habsburškog i Otomanskog, ali mir na prostorima Bačke nije bio dugotrajan za tek formirane vojne logore-šančeve. *Militeri* ili *milicija* (sastavljeni uglavnom od pravoslavnih vjernika – Srba) kako su ih nazivali, našli su se usred građanskog rata koji je buknuo 1703. godine. Borba je izbila između nezadovoljnog dijela hrvatsko-ugarskog plemstva i Habsburškog dvora. Vođa ustanka bio je II. *Ferenc Rákóczy* (Ferenc II. Rakoci) kasnije Erdeljski vojvoda, čija majka je potjecala iz velike familije Zrinski (Zrinyi). Borbe koje su trajale osam godina (1703.-1711.) u Bačkoj bile su izuzetno krvave, sa stradanjem malobrojnog civilnog stanovništva. Naime, početkom ustanka, Rákóczy je poslao poziv »vječito naružanom i oružju vičnom srpskom narodu« da mu se pridruži. Srbi su se oglašili o ovaj i još nekoliko sličnih poziva, te su s puno surovosti ratovali protiv mađarskih snaga. Rákóczyjevi vojnici *kuruci* nisu bili nimalo drugačiji, poharali su cijelu Bačku, a najznačajnije mjesto, Bač, koji je bez većih rušenja preživio tursko doba, zapalili su, a tvrđavu digli u zrak. Kasnije su Austrijanci završili započeto rušenje nekad lijepe, snažne ritterske tvrđave. Bačka je ponovo opustošena, rijetki stanovnici su se razbjegli (na primjer, Subotičani u petrovaradinsku tvrđavu, neki na turske teritorije u Banatu). Kao »nuzprodukt« rata, 1709. godine harala je kolera, a iste godine su bile i velike proljetne poplave. Sedam godina kasnije Habsburške carske trupe ponovo osvajaju Petrovaradin i Temišvar. Godine 1718. potpisan je Požarevački mir u trajanju od 25 godina, po kojem se Porta odriče Srijema, Banata i Beograda. Poslije 35 godina ratovanja (1686-1718.) u Bačkoj je konačno jedno vrijeme zavladao mir. Ovaj mirni period našli su preci, sada već to možemo mirne duše reći, iskoristili da steknu povlašteni status sredinom stoljeća za najveće vojne šančeve. To su bili Novi Sad, Sombor i Subotica. U ovom uspjehu bila je prisutna i habsburška politička igra nasuprot Ugarske, ali o tome u sljedećem nastavku.

ZEMLJOPIS BAČKE IZ 1735. GODINE: Prije desetak godina preveden je latinski rukopis opisa Bač-Bodroške županije iz 1735. godine koji je napisao *Mátyás Bél* (Mačuš Bel). Po našem znanju ovaj »fizički« zemljopis prvi je dokument ovakve vrste, koji se odnosi na današnju Bačku. Knjiga se sastoji iz tri dijela. U prvom dijelu opisuje se porijeklo imena županije, zemljopisni položaj, vode, kvaliteta zraka, šume, planine, mogućnosti lova, ribolova, ljekovite trave. Drugi dio, za nas interesantniji, opisuje stanovnike, običaje, nošnju i plemstvo, a treći dio – gradove, tvrđave i naselja. Kao gradove (opidume) spominje Bač, Baju (tada je pripadala Bač-Bodroškoj županiji) i Sombor. Tvrđave su bile Bač, Titel i Petrovaradinski šanac. Subotica se spominje kao naselje blizu Čongradske županije. Ovo znanstveno djelo Bél je početkom 1735. godine prikazao u Baji pred županijskim saborom, sabor je djelo prihvatio, a podžupan i glavni županijski bilježnik svojim potpisima to i potvrdili. Naravno, gledano današnjim očima, neke tvrdnje izgledaju pomalo »neznanstvenim«, na primjer, da su Tisa i Dunav povezani podzemnim »špiljama, prolazima«.

STANOVANJE POČETKOM XVIII. STOLJEĆA: Stambene prilike u Bačkoj Bél opisuje na sljedeći način: »... vrlo brzo sagrađene kuće od opeke sušene na suncu (popularni valjci, op. aut.), na brzinu ih pokrivaju slamom... većina Raca (slavenskog življa u ovom slučaju, op. aut.) stanuje u zemunicama. Naime, iskopaju pravoagonu rupu dužine 3-4 hvata (5-6 m, op. aut.), dubine jednog i po stopala (50 cm); toliko široku koliko zahtijeva broj članova obitelji. Na bočnim stranama su klupe formirane od zemlje, i gdje je najpovoljnije, imaju ognjište i izdubljenu pećnicu za kruh. Iznad ognjišta je rupa od pletenog pruća okruglog oblika, koje služi za odvod dima. Ovako sačinjenu rupu, skoro bez ikakvog reda pokrivaju gredama na koje nabacuju slamu i trsku kao zaštitu od kiše«. Bél i njegovi suradnici primjećuju i drugi tip stanovanja: »... inače, sistem gradnje kuće jedva se razlikuje od turskog. Sobe griju pećkama, a u

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Sombor,
1698. godine

osnovi su male, taman toliko da u njih stanu dva namještena kreveta, pećka i jedna škrinja. Škrinja služi kao stol, mada u nekim kućama postoji nizak stol sačinjen od bakra ili drugog materijala. Uz njih se sjedi na zemlji, na turski način. Ležaj je od dvije grede pokriven šarenim prekrivačima, ispod glave stavljalju šareno izvezene jastuke. U zgradama skoro sve prekrivaju tepisima. Uglavnom žive od zemljodjelstva, ali bave se i trgovinom«. Za »nedavno« pristigle Nijemce, Bél kaže da »... shodno njihovom soju, vole stanovati na kulturniji način«.

Iz ovog opisa vidimo da slike tri grada ni nalik nisu na gradove u zapadnoj Europi, pa kada su stanovnici desetak godina kasnije otkupili gradska prava, mnogi su ove, po pravu, gradove, smatrali velikim selima. Ovaj pejorativni pogled na vođanske gradove i dan danas egzistira.

**U sljedećem broju:
Novi Sad do 1848. godine**

Dr. Josip Andrić sistematskim bilježenjem melodija bačkih Šokaca i Bunjevaca sačuvao od zaborava etno baštinu ovoga podneblja (5.)

Uvertire inspirirane tradicijom

Treća uvertira Josipa Andrića nosi naslov SAĆURICA i ŠUBARA opus 159. zapravo uvertira veseloj igri istog naslova književnika Ilije Okrugića. Dr. Andrić je sa svojim roditeljima iz Bačke doselio 1901. godine u Morović u Srijem, te je uz to selo bio vezan puna četiri desetljeća. U tom je selu jedna od najstarijih kućnih zadruga Okrugića, kojoj temelj postoji u potomcima sve do danas. I maćeha dr. Andrića bila je rodbinski vezana s Okrugićima. Iz te Morovičke zadruge Okrugića potekao je i pjesnik Ilija Okrugić, poznat po svom najpoznatijem igrokazu ŠOKICA. Uz to djelo istakao se i svojom veselom igrom SAĆURICA i ŠUBARA, kojoj je skladatelj Andrić u ljeto 1947. godine napisao i uvertiru, skladanu u slobodnoj sonatnoj formi s dvije teme u narodnom dugu: prva je u nekom veselom varoškom ugođaju s guslarsko-slijepačkom karakteristikom, a druga je tema široko raspevana lirska melodija. Uvertira se ističe vedrim ugođajem. Među svim Andrićevim uvertirama ova je po svom osnovnom glazbenom sadržaju najbliža uvertiri NA VRBI SVIRALA. To su dvije vedre, vesele uvertire.

Četvrta Andrićeva uvertira – RISARSKA UVERTIRA, opus 200 – skladana je kao uvertira prve bunjevačke opere DUŽIJANCA. U njoj je sadržana glazbena srž tog Andrićevog opernog djela, koje je na subotičkoj opernoj sceni doživjelo veliki uspjeh. Početak nastanka ove uvertire pada u jesen 1947. godine. Tada ju je skladao kao predigru svoje ŽETELAČKE SUITE izvođene na Radio Zagrebu 1948. godine. Tu kratku orkestralnu predigru preradio je Andrić. 1952. godine proširivši je u sonatnu formu s dvije teme. Prva je tema građena na motivima »Bunjevačkog momačkog kola«, kao tema bunjevačke mladosti, a drugu je temu skladatelj formi-

rao na vlastiti motiv u dugu narodne melodije kao temu žetelačke ljubavi; ljubavi prema nepreglednim bačkim njivama s dozrelim klasjem i ljubavi mladih žetelačkih srdaca, koje nakon žetve čeka vjenčanje. Ova uvertira izvedena je često u koncertima orkestra Radio Osijeka pod ravnanjem Lava Mirskog. To je zapravo simfonijska poema o žitorodnoj Bačkoj i trijumfu žetelačkog rada na bunjevačkim salašima. Tom je uvertirom dr. Andrić uz jednako efektan BUNJEVAČKI SIMFONIJSKI PLES dao svojoj rodnoj Bačkoj prva reprezentativna bunjevačka orkestralna djela.

Mjesto srušenog spomenika

Petoj svojoj uvertiri dao je skladatelj slavonski sadržaj. Njegova POŽEŠKA UVERTIRA, opus 201 – simfonijska je poema Požegi. Požega je grad, u kojem se skladatelj Andrić, kako je sam s ponosom pričao-muzički rodio, jer je u tom gradu kao gimnazijalac stekao prvu ljubav za glazbu, prvu glazbenu izobrazbu, prve glazbene uspjehe i započeo svoje glazbeno stvaranje. Požegi je dr. Andrić posvetio veliki broj skladbi, među ostalima i operu OTMICA ŠIJAKINJE na libretu Franje Cirakija, pjesnika klasičnih Florentinsk

Dr. Josip Andrić je bio jedan od najmarkantnijih stvaratelja u XX. stoljeću kojeg su imali Hrvati u Vojvodini. Događalo se da njegova interesa bila je nesvakidašnje raznovrsna – uspješno se bavio književnim radom, pisao je na jezikoslovne teme, skladao je mnogo djela, među ostalim i prvu operu iz života bačkih Bunjevaca »Dužijanca«, skupljao je i obrađivao glazbeno blago u Bačkoj i Slavoniji, pisao je muzikološke tekstove, bio dugogodišnjim urednikom u HKD sv. Jeronima, bio je i neumorni kulturni pregalc... O ovome Plavnjani za »Hrvatsku riječ« piše renomirani hrvatski skladatelj, dirigent i pijanist Julije Njikoš, veliki poštovatelj i poznavatelj života i djela dr. Josipa Andrića.

Piše:
Julije Njikoš

elegija. Tako je o Požegi skladao i ovu uvertiru koju je dovršio u listopadu 1954. godine. Uvertira je skladana u sonatnoj formi s dvije teme. Već u uvodnom Marciale basovi najavljuju motiv prve teme, teme grada na Orljavi prema motivu popularne pjesme »U Požegi na Orljavi«, koju temu preuzimaju zatim ostala glazbala. Nakon razvoja te prve glavne teme slijedi druga sporedna tema prema motivu narodne pjesme »Oj Požego, željo moja«, koja se u raznim varijantama pojavljuje u mnoštvu narodnih pjesama požeškog kraja.

Starovinski svatovski adeti Bunjevaca – VI. dio

Uskočkinja – štafir

Piše: Alojzije Stantić

Kadgod su

ženskom djetetu

od malena

počeli spremat

štafir. Kako je

doticalo od

sitni novaca

kupovali

su na trube

(tvornički omot

oko 25 m

dužine):

perjavače,

postav, damast,

katkad cvilik...

Kadgod su uskočkinju, barem dok je bila »friška«, držali za manje vridno čeljade, jel jeto ni se mogla držat reda pa da se uda kako priliči adetu. Onda su držali da je divojka nanela sramotu obitelji, pa je prošlo vrijeme dok joj se roditelji nisu pomirili šta njim je uradila čer.

Često je posli rođenja prvog djeteta roditeljsko srce popuštalo, tribali su obaviti adet babina (adeti oko rođenog djeteta), tim više ako njim je to bilo prvo unučje. U to vrime su se starali »šta će svit kazat«, a vremenom se i »svit« pomirio sa sudbinom uskočkinje, nisu joj tušta zamirali, svako se klonio da mu se ne desi starovinski na-uk: »Na drugom gledaj, na sebi čekaj«.

ALJINE: Skoro ni jedni roditelji čeri nisu joj oprostili kod talovanja i kad su pisali zemlju na dicu često su uskočkinju izostavili iz talovanja, a ako su joj i dali tal dobila je polak od onog koliko bi joj pisali da se udala redovno.

Uskočkinja nije dobila štafir, nije nosila aljine, dali su joj samo njezino ruvo.

Uskočkinja je najčešće ova-ko prošla, a bilo je i boljeg i goreg.

Kadgod su ženskom djetetu od malena počeli spremat štafir. Kako je doticalo od sitni novaca kupovali su na trube (tvornički omot oko 25 m dužine): perjavače, postav, damast, katkad cvilik... da iz daljeg našiju i perjem napune: uzgljance, dunje i perine, da spremne krevete. Najlipče perje s gusaka, sa stomaka izmišano s maškom za držali su za se, a čupovinu (prvo čupanje) koje je manje vridno s drugim perjem su prodali perjari-ma. Perje za uzgljance su najpre napunili u jeptiniji cic, na njeg navukli plavkastu perjavaču i odogor uzgljancu, da po potribi perjavaču mogu oprat. Uzgljance su šili

od postava i damasta, dvostruki šir s francijom širokom oko 5 centi su opšlingovali, a po di koja je na uzgljancama radila »toledo« (šling mišan sa sitnim kockicama). Na damastnoj uzgljanci su uradili inicijal divojke. Navlake na perje za poslendan su šili od kockastog konofasa.

U svakom bolje stojećem salašu su imali stan (razboj) na kojem su natkali krpice, lanene peškire, roljače, čerčeliju za poslendanska ruva, vunene ponjave i pregače, lipe šotoške pregače...

Snaša sa sestrom

Divojka je u aljine ponela barem devet uzgljanaca, po tri dunje, jorgana i perine, jednu dvi dunjice za bebu, povoj s rađenim mintama, čaršape od cvilika za dva kreveta, dva-tri čaršapa za astal, ponjave za krevet, salvetski peškira s rojta-ma...

Jedared su me ko dite povelj gledat aljine. Vidio sam pun šefunir spominjanog štafira, zajedno s ruvom. Udavače su od ruva nosile: šling, sefir s dugačkim rukavima, imućnije po nekoliko svila, ruva do puplina, delina, sukna, pliša, rađene čojice, suknje od paje, le-

veše..., nuz to kadgod otunku, a kad su one izašle iz mode aljinari (krojači) su šili ženske prolićne i zimske kratke kapute. Naspram do mazluka nosile su podsuknje, sku-te, midere košuljei buđe, marami-ce... Sve šta je za pranje najpre su oprali, uštirkali, izroljali i lipo poslagali u šefunir i kad su ga naslagali do vrva to su uzdužno i unakrsno povezali sa širokom rozlinka-vom pantljikom.

OBUČA: Od obuće je nosila nekoliko pari papuče za svaki dan i za idište, rađene svečane za lito, nekoliko pari cipela, a u nji ukljukan po par florski čorapa i obaško patentski čorapa za svaki dan, a od marama: više feli za glavu, rojtoške, za priko leđa svileni i rađeni.

Toliko koječeg je imalo smisla jel novalija neće baš oma doteć da kupuje ruvo il štogod drugo od aljina. Od u kuću prispili od prodatog žita i ranjenika (tovljenika) »veliki novaca« su tekli, kupovali zemlju i sermaj, a od »mali novaca« koje su pravile žene od perja, debeli gusaka, pileža i jaja kupovali su kojekaki sit-než za svakidašnjicu od kolo-nijaliste začine za kujnu, sit-než od refeša (tekstilca), u gvoždari sude (posuđe)... i ređanju nikad kraja.

Udavača je u aljinama nosila tušta koječeg, pa joj je od tog i priteklo, doteklo i čeri za štafir.

U to vrime su butor (namještaj) naručivali kod tišljera (stolara). Novalija je donela dva šefunira, dvoje drvenice (krevete) i astal sa četiri stoca.

Aljine su nosili na jedno podrug do dvi nedilje prid svatove, poslendanom i sridinom nedilje. Najpre su pozvali gledače da kod udavače vide aljine, a kad su ji odneli kod pretelja oni su zvali svoje gledače da vide šta njim je donela snaja. ■

Uz Dužijancu

Zahvalnost kao krepost

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

*Zahvalan je
onaj čovjek ko-
ji je uvidio da
njegovi dani i
njegov život
ovise o Bogu.
Zahvalan je
onaj koji se
uvjerio da
čovjek živi više
od onoga što
prima, nego od
onoga što
načini. Čovjek,
u stvari, živi
toliko koliko je
zahvalan.*

Dužijanca je. Blagdan rada, žetve i zahvalnosti. Radom je čovjek pozvan biti ne rob, ne ovisni, nego suradnik. Suradnik Božji. Naime, vjernik gleda očima vjere na sav stvoreni svijet. Taj je izišao iz Božanske promisli kao svijet koji je svrsishodan, osmišljen i bogat. U njemu je čovjek pozvan biti gospodarom i suradnikom Boga Stvoritelja. Biti sustvoritelj.

Međutim, ljudski pad, koji nazivamo istočni grijeh, učinio je »da u znoju lica svoga jedemo kruh svoj«. No, Isus Krist se je rodio u radničkoj obitelji i bio je radnik. Stoga je ponovno rad ne samo ot-kupio, osmislio, nego i posvetio. Rad je, dakle, suradnja i sredstvo spasenja. Vjernik to duboko osjeća i zna cijeniti dar rada. Za svoj rad on najveću nagradu očekuje od onoga koji jedino pravedno plaća, a to je Bog.

Međutim, vjernik se niti smije, niti može odreći Božje pravednosti. Ta pravednost je providonosna i nas ljude potiče da za rad dajemo i priznanje i zahvalnost i realnu na-doknadu – plaću. Na žalost, mnoge su nepravde na ovoj našoj zemlji baš u odnosu na rad i na nadoknadu. Nepravda koja bogate čini bogatijima, a siromašne siromašnijima.

I OSKUDNA ŽENA JE BLAGOSLOV: Ove smo godine imali oskudnu žetvu. Kao da ni Bog nije dao blagoslov, ali bi tako misliti bilo bogohulno. On je dao blagoslov. Znamo li prihvatiti i takav blagoslov i priznavati Njegovo vrhovništvo, unatoč našega vremenitog gubitka? Hoće li nas ova umanjena žetva učiniti solidarnijima jednih prema drugima? Za vjernike je to za očekivati.

U ovim danima zahvalnosti u Dužijanci želim sa vama podijeliti jedno razmišljanje svoga prijatelja i nama poznatog duhovnog pisca, prof. Tomislava Ivančića, koji o zahvalnosti na jednom mjestu ovako razmišlja: Jesi li se već, uvjerio kako je nezahvalnost najgora čovječja mana? I najopasnija. Naime, biti zahvalan znači biti sklon novim

životnim mogućnostima. Ti sebi nisi sam darovao život, sve što imaš, poklonjeno ti je s neba. Svaki tren tvoga dana, novi tjedan, mjesec i godine tvoga života, su dar odozgo. Nisi mogao naručiti roditelje, nisi unaprijed naručio prirodu u kojoj živiš, tijelo u kojem prebivaš. Sve si dobio. Jesi li ikad zahvalio Bogu što ti je sve to darovao i uveo te u život?

Zahvalan je onaj čovjek koji je uvidio da njegovi dani i njegov život ovise o Bogu. Zahvalan je onaj koji se uvjerio da čovjek živi više od onoga što prima, nego od onoga što načini. Čovjek, u stvari, živi toliko koliko je zahvalan.

Nezahvalan čovjek smatra da sve što ima, kuća u kojoj se rodio, roditelji, škola, zrak koji diše i umjetnička djela koja promatra, sve je njegovo i nikome za to ne duguje zahvalnost. Nezahvalnu čovjeku nije potreban nitko, a druge treba samo da ih sebi potčini i za sebe iskorištava. Nezahvalnik je stoga tlačitelj, kradljivac, pa i ubojica. On sebično živi u tuđemu. Dobio je od Boga i od ljudi, a vlada se kao da je njegovo. On živi od ljudi, a vlada se kao da ljudi žive od njega.

Zahvalan čovjek, naprotiv, uvijek je realan, ponizan, on vidi svijet i stvari onakvima kakvi jesu. Neprestano će rasti, jer je spreman dobiti, primati. On zato uživa u prirodi, sluša glazbu, žubor potoka, on će se diviti prekrasnoj simfoniji, on će uživati u ljepoti morskih valova i sili njihovoj, on će osluškivati

tišinu zvjezdanog neba, ali i zadržati pred munjevitim oblačnim nebom kad zagrmi snagom i silinom. Zahvalan čovjek je zapravo onaj, koji neprestano uči, koji sve zapaža i koji se zna čuditi. Zahvalan čovjek je zato kreativan, može biti veliki umjetnik i veliki znanstvenik. Zahvalni ljudi su ljudi velika srca i hrabri. Oni znaju živjeti s drugima, znaju se pomiriti, oni znaju razumjeti, svijet gledati svijetlijim očima, sposobni su praviti mostove, sposobni su paliti svjetla u mraku srdaca, isto tako sposobni su zaustavljati ratove i činiti život čovječnijim.

UZORI U ISUSU: U Isusu nalaziš uzor zahvalnog čovjeka. Kad mu je Veronika pružila rubac da otare svoje znojno i krvavo lice, on joj iz zahvalnosti vrati svoj lik na rupcu i učini je slavnom. Tisućljećima je spominju kao ženu koja je pomogla Isusu. Samo zahvalni postaju slavni. Nezahvalni ostaju u sramoti, osamljeni, oni su već mrtvi. Zahvalni ne mogu nikada ostarjeti, pa i kada je tijelo staro, oni su duhom sve mlađi.

Zahvalni znaju davati, jer oni uvijek imaju. Njihova je jedna ruka uvijek usmjerena prema nebu da prima, a druga prema ljudima da daje. Oni su potok koji nikada ne presahne.

O, kada bi se i ti našao među njima! Neka te nebo obdari zahvalnošću. To je naša Dužijanca, biti među zahvalnima. Podići srce Bogu i ruke prema potrebnima. ■

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
 - ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
 - ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
 - ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%
- POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

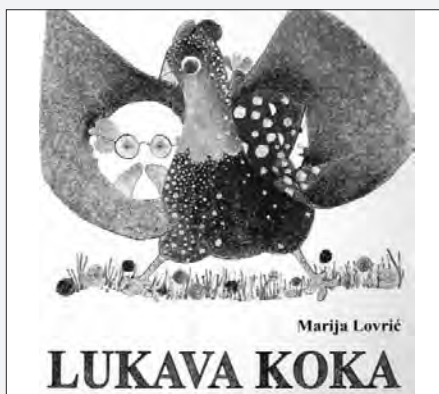
VAŠ SUBOTICA-TRANS

Prijedlog tjedna

Knjiga za djecu i CD za sladokusce

**MARIJA LOVRIĆ:
LUKAVA KOKA**
(AUTORSKO IZDANJE/GRAPHIC,
1998.)

Knjiga *Marije Lovrić*, hrvatske spisateljice koja živi u Novom Sadu, interesantna je iz najmanje dva razloga: to je, prvo, jedna od rijetkih knjiga koja je tiskana nekom kulturnom djelatniku - Hrvatu s ovih prostora u posljednjih nekoliko godina (a i onda - u vlastitoj, autorinoj nakladi, što je, kako se kaže, »najpouzdaniji nakladnik«), i pored toga, jedna od rijetkih-knjiga za djecu. I to

dobra knjiga za djecu. Odlična, čak, s početkom koji veli: »Iza mnogo, mnogo brijegova u dolinici, najmanjoj za koju su ljudi znali, šćućurilo se selo, koje jedva da se moglo tako nazvati«, do konca: »Kad su obavili svoje poslove baka i njen novi poznanik krenuše kući«. Upravo tako. Niti shematizovana i tisuću puta raubovana poput onih klasičnih, mađarskih, primjerice, »Volt egyszer, hol nem volt, tul az Operencian...« (Bješe jednom, iza sedam gora i dolja, u Nedodiji...), ili nerazumljiva, »postmodernistična« poput početaka bajki u montipajtonovaca: »Once upon a time, or maybe twice...« (Bješe jedared, a možda i dvaput...), ova je knjiga najbolji nadomjestak klasičnih bajki koje ipak odišu osobenim i samosvojnim identitetom suvremenog znalca dječje duše, u maniru najboljeg nastavljača tradicije bajki, primjerice, nenadmašnog Hansa Christiana Andersena, kojemu je, apropos, prije dva dana obilježene obljetnica rođenja diljem svijeta. Ova je knjiga svojim duhom i nedostižnim šarmom

ponajbolji hommage jednog sjajnog pisatelja za decu našega podrijetla, s ovih prostora velikom kolegi-pokojnom Andersenu. Knjiga je bogato ilustrirana maštovitim crtežima u boji koji neodoljivo asociraju na kasnog Chagalla, znamenitog ruskog slikara židovskog podrijetla, koje je minuciozno i onirično, upravo- bajkoliko, što je sasvim namjerno insisiranje na »nomen est omen« veliki likovni umjetnik iz Novog sada, Atila Csernik, inače jedan od pionira vojvodanske alternativne i avangardne (vizualne) umjetnosti i jedan od osnivača već kultne multimedijalne skupine »Bosch & Bosch« (s pokojnim Slavkom Matkovićem i Balintom Szombathy). Tako je knjiga Marije Lovrić »Lukava koka« divan amalgam i čarobni mix tradicionalne književnosti za djecu, podstrek književnosti na jeziku nacionalne manjine, a i link s tekovinama suvremene umjetnosti u Vojvodini (preko ilustracija koje su imanentni dio ovog briljantnog i nadasve funkcionalno uzoritog izdanja). Apsolutno preporučam, čak i starijim čitateljima.

**RAZNI IZVOĐAČI:
FESTIVAL BUNJEVAČKI
PISAMA**
(NAKLADA HKC »BUNJEVAČKO
KOLO«, SUBOTICA, 2001. I 2002.)

I upravo kada smo pomislili da je stari, idobri i, sva sreća, izgleda neuništivi i vitalni Zvonko Bogdan ostao kao posljednji Mohikanac izvornog melosa i kvalitetne autorske glazbe Hrvata-Bunjevaca na ovim prostorima, utemeljen je Festival Bunjevački pisama, s kog nam stiže, upravo ovog tjedna već treći CD s kompletnom audio-paletom ovih hvale vrijednih manifestacija. No, dok isti ne dobijem od prvog čovjeka i najzaslužnijeg za održavanje, nadajmo se tradicionalnog Festivala Bunjevački pisama, gospodina Vojislava Temunovića, da čujemo, ukratko što nam se nudi na dva već objavljena CD-a. Na prvom se nalazi 15, na drugom 17 skladbi. Vašem su se predlagачu nakon pomnog preslušavanja sve, ruku na srce, odreda sjajnih pjesama, ipak najviše svidjele »Pisma risara«, prelijepa skladba A. Kokića u nadmoćnoj i raskošnoj interpretaciji jednako

prelijepa Antonije Piuković, s prvog, te Ankica, s drugog CD-a, autora D. Pavina i glasovitog američkog glazbenika hrvatskoga podrijetla, Jerry Greceвича (inače iznimno dragog suradnika i spomenutog gospodina Bogdana), ponovno u interpretaciji Antonije Piuković. Uz nju, valjalo bi spomenuti nagrađene autore i izvođače. Evo ih, dakle: na prvom Festivalu to su skladbe »Daleko je Subotica« (V. Nađmić, V. Temunović) koju pjeva Antun Letić Nune, »Opili me jorgovani« (M. Sente, B. Ivanković, V. Temunović) u izvedbi Josipa Franciško-vića, te »Tavankut kraj Subotice« (S. Prčić, S. P. Baća) koju je interpretirao Nikola Sarić, te skladbe »Pisma« (E. Antunić) u izvedbi Emila Antunića, »Tamburica« (M. Rudić Vranić, B. Rudić) u izvedbi Marinka Rudić Vranića i »Ankica« (D. Pavin, J. Grchevich) koju pjeva spomenuta Antonija Piuković, s drugog Festivala (i CD-a). Te su pjesme nagrađene Prvom, odnosno Drugom i Trećom nagradom stručnoga žirija. Is-

taknuo bih još i perfektnu glazbenu pratnju Festivalskog orkestra HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, vrsne aranžmane gotovo svih skladbi i, još jednom, Vojislava Temunovića, koji je bio i ravnatelj i potpisuje uređenje glazbenog diska. Snimatelj je bio Papp Janos, koji je uradio i post-produkciju, a oba CD-a objavio je subotički HKC »Bunjevačko kolo«, 2001. odnosno 2002. godine. U moru kojekakvih splećina koje se poturaju pučanstvu i nekritički nastrojenim konzumentima pod tiradom »etno-glazbe« ovi su diskovi hvale vrijedna iznimka koja (ne) potvrđuje pravilo. Kao što, i inače, to nijedna iznimka ne čini.

Vijesti

Završen Multikultura festival u Rovinju

U subotu 2. kolovoza završen je ovogodišnji Multikultura festival »kulture i tradicije« u Rovinju. Svakako najspektakularniji nastup imali su glazbenici iz skupine »Taraf de Haidouks«, trenutno najznačajniji romski orkestar na svijetu, grupa iz malenog rumunjskog grada Klejama, koja je prošle godine dobila nagradu britanskog BBC-a za najboljeg europskog world-music izvođača. Jednako su atraktivni bili i The Bollywood Brass Band, Bass Culture Sound System, te glasoviti britanski sastav Asian Dub Foundation (na slici).

»Zgodno tijelo« na Brijunima

Autorica kultne monodrame »Vaginini monolozi«, Amerikan-ka *Eve Ensler*, premijerno je predstavila svoj novi komad u kazalištu na Brijunima. Svjetska premijera kazališne drame »Zgodno tijelo« (The Good Body) održana je na otvorenom, u kazalištu čiji je vlasnik *Rade Šerbedžija*. Predstavu je gledalo nekoliko tisuća ljudi, a Šerbedžija je pozvao Eve Ensler da novu predstavu izvede u njegovom kazalištu »Ulix«, kojeg je osnovao prije tri godine, sa suprugom, redateljicom i dramaturgom *Lenkom Udovički*.

Neno Belan u Zrenjaninu

Leader, pjevač, gitarist i skladatelj nekadašnje splitske easy-rock skupine »Đavoli« *Neno Belan* nastupit će u zrenjanin-
skom klubu »Zeleno zvono« s novim pratećim bandom *Fiu-*

mens, iz Rijeke. Koncert će biti održan u okviru ovogodišnje, osamnaeste po redu kulturno-turističke manifestacije »Dani piva«, koja se u Zrenjaninu održava od 22. do 30. kolovoza.

Milenković pred Šibenčanima

Svjetski poznati violinist *Stefan Milenković* (na slici) održao je 31. srpnja u sklopu manifestacije Šibensko kulturno ljeto koncert u pratnji svoje majke *Lidije Cae-nazzo* na glasoviru u renesansnoj tvrđavi sv. Nikole, na ulazu u šibensku luku. Milenković je izveo djela Brahmsa, Poulenea, Bartoka, Blocha, Wieniawskia i Paganinia. Ovo je bio njegov sedmi koncert u Hrvatskoj ove godine. Dvadesetšestogodišnji violinski virtuoz, koji živi i radi u SAD-u, prvi put je u Hrvatskoj, nakon duže stanke, nastupio prije tri godine u Umagu.

»Lado« na Kotorartu

U okviru ovogodišnjeg Kotorarta u kotorskoj Katedrali Svetoga Tripuna nastupio je 3. kolovoza hrvatski zbor i orkestar »Lado« iz Zagreba (na slici), s programom običajnih duhovnih pjesama.

OBLJETNICE

Slava Raškaj (1877.-1906.)

Na današnji dan prije ravno 97 ljeta preminula je jedna od najosobnijih i najbriljantnijih hrvatskih slikarica 19. stoljeća, gluhoonijema i pred kraj svoga kratkoga života gotovo slijepa *Slava Raškaj*. Rođena je 2. siječnja 1887. godine u Ožalju, a preminula 8. kolovoza 1906. godine. Slava Raškaj je najveći majstor akvarela ikada rođen na hrvatskom tlu, koji je, premda gluhoonijem, ili upravo stoga, imao bolji sluh za malene stvari i njihov život izražen bojama i slikama, za njanse prirode i njenih bogomdanih stvari, kao i ljudskih bića rođenih, živućih i umirućih u tom svijetu, no ma koji »zdravi« likovni djelatnik njegovoga doba. Slava Raškaj bila je slikar koji je u hrvatsko slikarstvo unio svjetlost i bjelinu – kao božansku boju.

R. G. Tilly

Bazilika sv. Petra u Rimu

Na mjestu gdje se danas nalazi najveća, najveličanstvenija, kao i najposjećenija bazilika na svijetu, nalazio se je *Neronov* amfiteatar ili cirkus, gdje je 67. godine završio svoj život mučeničkom smrću apostolski i kršćanski prvak sv. *Petar*. Odani vjernici su pokopali sv. Petra nedaleko od sjevernog zida amfiteatra. Nad Apostolovim grobom podigao je sv. *Anaklet* devet godina kasnije (76.-88.), drugi Petrov nasljednik, malenu kapelu ili oratorij tkz. »Memoriju-Memorija«. Kad su prestala progonstva, car *Konstantin* veliki sagradio je nad grobom sv. Petra veličanstvenu baziliku koja je imala pet lađa. Baziliku je posvetio 18. studenog 326. papa *Silvester* (314.-335.).

Kako je stara bazilika tijekom čitavih tisuću godina postala vrlo trošna, godine 1452., papa *Nikola V.* (1447.-1455.), odlučio se je da sagradi novu baziliku. Radovi na novoj bazilici su tekli vrlo sporo sve do ustoličenja pape *Julija II.* (1503.-1513.). *Julije II.* je godine 1506., posvetio veliki temeljni kamen, a čuveni arhitekt tog vremena *Bramante*, počeo je postepeno rušiti staru baziliku, te na njenim ruševinama graditi novu. Iza *Bramanteove* smrti, radove su nastavili *Rafaello Sanzio* i *Guliano da Sangallo*. No zbog političkih neprilika i ratova, ra-

dovi su opet bili zaustavljeni. Radove je nastavio čuveni *Michelangelo* kojega je izravno angažirao novi papa *Pavao III.* (1534.-1549.). Godine 1605., papa *Pavao V.* (1605.-1621.), odlučio se je da poveća baziliku, jer je smatrao da će onako kako je bila zamišljena, biti premalena za veliki broj vjernika i hodočasnika. Stoga je dao produžiti istočni dio bazilike koja je imala oblik grčkog križa po prijašnjim nacrtima, tj. četiri jednaka kraka. Poslije modifikacije crteža bazilika dobiva izgled tj. oblik latinskog križa s tri kraća i jednim dužim krakom. *Urban III.* (1623.-1644.), odmah po ustoličenju za papu 1623. godine, povjerava završne radove na bazilici glasovitom arhitektu i kiparu *Berniniju*, koji je ukrasio baziliku raznobojnim mramorom, ložama, kipovima, oltarima, stupovima i mozaicima. Konačno je 18. studenog 1626. godine tj. nakon 174. godine intenzivnih radova baziliku posvetio i svečano otvorio papa *Urban VIII.* Spomena je vrijedno da je bazilika i danas, pored manjih popravki, onakva kakva je izgledala još 1626. godine. Bazilika je dugačka 187. metara i može primiti 80.000 ljudi. U njoj ima 597 stupova, 78 oltara i 290 prozora.

Priredio: Paul Katančić Džopa

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

VLADO GOTOVAC (1930. -2000.)

Jedan od najvećih intelektualaca i najznačajnijih suvremenih pjesnika Hrvatske *Vlado Gotovac* rođen je 18. studenog 1930. godine u Imotskom, a preminuo je 7. prosinca 2000. u Rimu. Klasičnu Gimnaziju i Filozofski fakultet za-

vršio je u Zagrebu. I pjesmom i esejom kojima je suvereno vladao, Gotovac je, istodobno do savršenstva razvijajući svoj govornički dar u polemici s zakržljalom moralnom i intelektualnom stvarnošću, započeo već nakon studija svoju hrabru avanturu »u sukobu s nedemokratskim političko-klerikalnim oligarhijama, uvijek kao sljedbenik europskog liberalizma i kao propitivač njegove nacionalne održivosti« (Čedo Prica-Plitvički). I uvijek u nepopustljivom zauzimanju za slobodu pojedinca kojem je sloboda – uvjet slobode svake društvene zajednice. Između lirske i misaone vibracije jednog Ujevića, a na europskom tragu prema djelu T. S. Elota i Alberta Camusa, filozofijska se refleksivnost Gotovčeve esejistike i njegove lirike njeguje ništa manje na umnim tradicijama helenskih peripatetičara, koji će mu možda biti i najbližim, sve dok se ne susretne s djelom Sorena Kierkegaarda. »Prepoznaju

se u Gotovca i 'rani radovi' Karla Marxa i Ernsta Blocha, jer je Gotovac uvijek poput njih znao razlučiti suštastveno od manje bitnog, uvijek oporben dogmi, otklanajući poduke iz propedeutike, prepuštajući ih pažnji i (zlo) uporabi dogmatičarima i nezalicama« (ibid). Nepravde koje već desetljećima traju u Hrvatskoj glede nedostatnog i neadekvatnog valoriziranja njegovog cjelokupnog opusa donekle su ispravljene tiskanjem reprezentativnog odabira njegovih pjesama naslovljenog »Crna jedra«, lipnja 2002. godine u Zagrebu. Ali, »Crna jedra« su samo jedan od mogućih izbora (nikako i dovoljnih) iz lirske baštine Vlade Gotovca, i tek jedan od putokaza još neispisanom hommageu velikom pjesniku, esejisti, misliocu i humanisti, legendarnom borcu za nacionalnu stvar, tijekom cijeloga života proganjanom od komunističke vlasti. (Proveo je izopćen i u zatvoru gotovo dva desetljeća).

Predstavljena knjiga Josipa Temunovića »Zadužbina biskupa Budanovića« u Đurđinu

Sjećanje na velikog biskupa

U sklopu mjesne Dužijance u Đurđinu, 3. kolovoza održana je književna večer u Župi sv. Josipa radnika, na kojoj je predstavljena knjiga vlč. Josipa Temunovića »Zadužbina biskupa Budanovića«. Zadužbina biskupa Budanovića utemeljena je 1933. godine, kako se to razabire iz žiga Zadužbine.

Prema prikupljenim podacima u knjizi vlč. Josipa Temunovića, Zadužbina je utemeljena na sjednici Senata crkvenih Općina 26. srpnja 1933. godine, kao humanitarno-prosvjetni odbor sa zadaćom da zaštiti interese rimokatoličkih crkvenih općina, te da razvija karitativnu djelatnost i širi katoličku prosvjetu i umjetnost.

U IŠČEKIVANJU POVRATA: Mr. Ivan Rudinski, predsjednik »Pučke kasine 1878.«, u čijoj je nakladi objavljena knjiga, govorio je o procjeni vrijednosti Zadužbine. Brojnoj publici predočio je imovinu Zadužbine koja je dokumentarno prikazana i u knjizi Josipa Temunovića. Imovina Zadužbine u Subotici obuhvaća kuće u Harambašićevoj 7 i 5, kuću u ulici Braće Radića 9, te kuće u ulici Matije Gupca 8 i 10. Za kuću središnjicu poslovanja određena je kuća u ulici Paje Kujundžića br. 9, u kojoj se danas nalazi kino »Zvezda«. U zadužbinsku imovinu još je spadalo i 107 katastarskih jutara plodne oranice.

»Procjenu vrijednosti građevinskih objekata izvršili smo na osnovu cijena novoizgrađenih objekata stambenog i poslovnog karaktera. Približno je uzimano 50 posto od cijene novoizgrađenih objekata poslovnog karaktera, a to je 300 eura po jednom kvadratnom metru. Za procjenu vrijednosti zemljišta uzeta je za proračun vrijednost od 1.000 eura po jutru«, rekao je mr. Rudinski.

Prema takvoj procjeni vrijednosti Zadužbine, ukupna vrijednost zgrada i oranica iznosi 1.324.100 eura. Mr. Rudinski je rekao kako je predložen Zakon o oduzetosti imovini vjerskih zajednica, te se po njegovom usvajanju u dogledno vrijeme može očekivati i povrat imovine Zadužbine biskupa Budanovića. Na koncu svog

izlaganja obavijestio je prisutne da »Pučka kasina« u ovoj godini ima svoj jubilej – 125 godina od osnutka, te je i ova književna večer u znaku tog jubileja.

VAŽNOST ZADUŽBINE: Književna večer se nastavila izlaganjem *Ljudevita Vujkovića Lamića*, tajnika »Pučke kasine«, o pravno-teorijskim mogućnostima i drugim mogućim opcijama za oživljavanje i stvaranje uvjeta za nastavak rada Zadužbine biskupa Budanovića. Govoreći o utemeljenju i uspostavljanju organa za upravljanje Zadužbinom 1933. godine, te o Osnovnom listu koji je izdat 1941. kojim se crkveno-pravno utemeljila Za-

dužbina i sva imovina se stavila pod upravu »Subotičke Matice«, kao kuće središnjice poslovanja, Vujković je istaknuo da je u oporuci koju je biskup Budanović napisao 24. ožujka 1942. godine, jasno naznačena biskupova želja da se osnuje Zadužbina pod upravom »Subotičke Matice«. Potom je tajnik »Pučke kasine« zaključio da se iz rečenog može vidjeti da Zadužbina ima sve bitne elemente koji se u pravnoj teoriji traže za osnutek i postojanje zadužbine, a oni su sljedeći: volja o osnivanju, svrha, imovinska sredstva i odobrenje.

Ljudevit Vujković Lamić je napomenuo da je uslijed brojnih neprijatnih okolnosti i komunističke vladavine, van njene volje, u određenom trenutku Zadužbina morala prekinuti svoj rad, te je istakao da smo »u savjesti obvezni da Zadužbinu obnovimo, a time ujedno obnovimo i sačuvamo uspomenu na jednog velikog, zaslužnog i u narodu omiljenog čovjeka i dobročinitelja, svećenika i biskupa Lajču Budanovića«.

Mr. Lazar Ivan Krmpotić naglasio je veliko crkveno i kulturološko značenje koje Zadužbina biskupa Budanovića ima za hrvatsku zajednicu. Nakon što je upozorio na aktualnu opasnost sukobljenosti i rascjepkanosti na relaciji Bunjevci-Hrvati, mr. Krmpotić je ukazao na svrsishodnost okupljanja oko zajedničkog stola i na nužnost uspostavljanja dijaloga ovdašnjeg hrvatskog etnikuma, nakon čega je govorio o važnosti obnavljanja Zadužbine kojom bi se stvorila materijalna podloga za širenje kršćanske naobrazbe naroda, kao i za ostale humano-prosvjetne svrhe.

»Biskup Budanović je ostavio materijalna dobra da bi osigurao našu budućnost i tim činom on se nadovezuje na dobročinstva što ih je crkva činila bunjevačkim Hrvatima. Biskup Budanović je osnovao Zadužbinu da bi ona bila temelj za mogućnost kulturno-prosvjetnog rada, a upravo takav rad jedino i omogućuje ostvarenje onoga što se danas modernom naziva kulturnom autonomijom«, rekao je mr. Lazar Ivan Krmpotić.

Z. Sarić

Vizionar

Na koncu programa ove književne večeri, autor knjige »Zadužbina biskupa Budanovića« na kratko se obratio publici. Prvo s obavješću da je subotički biskup dr. Ivan Penzeš Dekretom imenovao Zadužbinski odbor, koji će raditi do potpunog ostvarenja Zadužbine, a potom je uz napomenu da ove godine slavimo 130. obljetnicu od biskupovog rođenja, naveo nekoliko karakterističnih crta koje uvjerljivo grade sliku o biskupu Budanoviću. »Bio je marljiv i uporan čovjek, a mlađe ljude je oduševljavao za upoznavanje s kulturom. Bio je štedljiv i racionalan, nastojeći iza sebe ostaviti materijalnu podlogu za razvoj i pomaganje hrvatskih institucija i udruga, a također je bio i vizionar u tom smislu da je video ono što će biti korisno u budućnosti. Htio je da unutar crkvene zajednice, kao i unutar hrvatskih udruga, bude dijalog, razgovore je podigao na nivo institucije. Biskup Budanović je naša najmarkantnija ličnost 20. stoljeća«, rekao je vlč. Josip Temunović na završetku ove uspješne i posjećene književne večeri.

Etnografska večer u subotičkom Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo«

Očuvanje narodne baštine

Prikazani dokumentarni filmovi o poljodjelstvu i običajima bunjevačkih Hrvata

U Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« prošlog je petka, 1. kolovoza, priređena etnografska večer na temu »Kako sačuvati ono što već ima«. Neposredni povod za ovu priredbu bili su dokumentarni filmovi *Rajka Ljubića* o nastanku kruha i prošlogodišnjoj Dužijanci. Autor je istakao značaj knjige *Alojzija Stantića* »Kruv naš svagdanji«, po kojoj je nastao njegov dokumentarni film o tome što su sve naši stari morali znati i uraditi da od posijanog zrna dobiju »kruv svagdanji«.

Pred prepunom Svečanom dvoranom HKC »Bunjevačko kolo« prvo je prikazan film koji nas je podsjetio kako je u prošlosti put do prvog zalogaja kruha bio dugačak i težak. Autor dokumentarnog filma Rajko Ljubić uspio je sažeti i funkcionalno ukomponirati u efektno kinematografsko ostvarenje fantastično velik priliv podataka i iscrpan pregled o poljodjelstvu bunjevačkih Hrvata koje sadrži knjiga Alojzija Stantića »Kruv naš svagdanji«. Vrijeme uzgoja žita je dugo, a od pamtivijeka se ljudi prema kruhu odnose kao prema najvećem Božjem daru.

Mr. *Andrija Kopilović* u svojoj recenziji o Stantićevoj knjizi bilježi, među ostalim, da se čitajući ovu knjigu »stječe uvid u trostrukost odnosa čovjeka prema Bogu, prema radu i prema plodu zemlje koji postaje simbol«, što je uočljivo i u prikazanom filmu, dragocjenom dokumentu o jednom nestalom vremenu, u kojem je uzgoj žita bio više vrednovan od bilo kojeg drugog posla.

U filmu je prikazan blagdan na dan sv. Marka, koji su bunjevački Hrvati posvećivali zajedničkom blagoslovu žita i polja. Blagoslov žita se obavljao po svim župama. Čovjek još od prastarih vremena nastoji suprotstaviti se nevremenu, tako da je interesantan i segment filma koji prikazuje zvona postavljena za razbijanje gradonosnih oblaka. U daljem tijeku filma, gledatelji su mogli vidjeti spremanje za ris, kada risari pregledaju, obnavljaju i popravljaju pribor s kojim će raditi ručni ris. Posebno je zanimljiv dio filma koji bilježi rad starih mašina koje se više ne koriste u poljodjelstvu. Prikazana je kosačica koju vuku konji, zaprežna samo-vežačica i stari traktor iz 1932. godine. Također je prikazan rad stare vršalice iz 1935. godine na kojoj je obično radilo

Etnografska večer u HKC »Bunjevačko kolo«

dvadeset i četvero ljudi.

Na kraju filma prikazani su stari načini čuvanja žita. U početku se žito čuvalo u žitnoj jami koja je bila okrugla, nalik na kacu, čiji su zidovi bili spaljivani kako bi očvrstnuli poput cigle. Nakon žitne jame smišljen je pouzdaniji način za čuvanje zrna žitarica. Napravljen je ambar, a kada su se počele graditi takve tavanice na salašima koje su bile ojačane jakim slimenima, tavan se pokazao kao najbolje mjesto za čuvanje žita.

Nakon prikazanog filma Alojzije Stantić je za govornicu pozvao prvog gosta večeri, etnografa *Árpáda Pappa*, koji je govorio o značaju etnografskog filma *Rajka Ljubića*, kojim se kinematografski dokumentirano sačuvala tradicija, tako da se na osnovu filma može rekonstruirati postupak i tradicija uzgoja žita kod bačkih Hrvata.

Ocijenivši film kao jedinstven, *Árpád Papp* je još rekao da tradiciju treba zabilježiti i zbog novih izazova, jer etnografija daje odgovore kroz modele i na to kako se nešto može riješiti i kako se može nadvladati dana situacija, o čemu nam govore postupci naših predaka.

Sljedeći gost *Lojzije Malagurski* govorio je o velikoj razlici onoga vremena kada je on počeo raditi ris i sadašnjeg načina žetve, objasnivši kako se nekada radio ris, dok je Alojzije Stantić ispričao kako je i on šezdesetih godina radio na vršalici. Potom se Stantić zahvalio svim učesnicima u filmu koji je po njegovom mišljenju vrlo uspješno dokumentirano zabilježio ono što je vrijedno spasiti od zaborava.

Na koncu ove etnografske večeri prikazan je film *R. Ljubića* »Dužijanca 2002«, koji nas je podsjetio na prošlogodišnje obilježavanje kraja žetve.

Z. Sarić

**„Lira naiiva
2003“**

PODNE U POLJU

Vitar je zvona seoskih zvuke

odnio do obližnjeg atara.

Podne je. Na molitvu ruke

sklapaju se pobožnih ratara.

Sunce se uspelo visoko gore,

do same polovice neba.

Vrime je da ratari se odmore

uz mirisave zalogaje hljeba.

Ivan Pašić je rođen 31. listopada 1946. godine u Bačkom Monoštoru. Bavi se zemljoradnjom, a po vlastitim riječima najdraža mu je razonoda »sastavljanje pjesmica, uglavnom religiozne prirode, koje u crkvi recitiraju dugi niz godina dražesne i ljupke djevojčice u šokačkoj nošnji«. Neke od Pašićevih pjesama objavljene su u katoličkom mjesečniku »Zvonik«, te u »Miroljubu«, »Subotičkoj Danici« i zagrebačkom dječjem listu »MAK«.

Danas

Novine s m(j)erom

Poetski kutak: August Harambašić

Literarni glasnogovornik pravaškoga otpora

August Harambašić rođen je u Donjem Miholjcu 14. srpnja 1861. godine. Vrlo rano, već kao šesto-godišnjak, ostaje bez majke i oca, tako da je dio rane mladosti proveo kod djeda u Novoj Gradiški, gdje završava njemačku pučku školu, a gimnaziju u Požegi i Osijeku. Pravo je studirao u Beču i Zagrebu. Diplomirao je 1884., a doktorirao 1892. godine. U međuvremenu djeluje kao slobodni književnik i urednik pravaških novina i časopisa. August Harambašić jedan je od onih pisaca kod kojih je gotovo nemoguće podcijeniti važnost biografskoga za razumijevanje cjelokupnog književnog djela. Harambašića su pogađala nepovoljna politička vremena i prilike, većim dijelom proživljena u *Khuenovoj* Hrvatskoj. Politički angažman za slobodu i boljitak domovine, Harambašić je osjećao kao svoju životnu misiju.

Od *Šenoine* smrti (1881.), August Harambašić je zahvaljujući svom velikom opusu, sve do *Kranjčevićeve* zrelosti, najveće pesničko ime, a zbog izrazite političke note njegova rada, neko vrijeme je smatran nacionalnim bardom. Harambašić je trinaest puta zbog svoje književne i političke djelatnosti bio zatvaran. Kako je proza bila pod strožim nadzorom vlasti, lirici je ostajalo više prostora za političke žalce i pozive na pobunu. Ipak, najvažniji događaji hrvatske književnosti tada, zbivaju se u proznim djelima *Ante Kovačića*, *Ksavera Šandora Gjalskoga*, *Josipa Eugena Tomića*, *Vjenceslava Novaka* i *Josipa Kozarca*, ali August Harambašić je uspjeh poželjeo već svojim prvim zbirkama, a od početnih »Ružmarinki« (1882.), redaju se zbirke pjesama koje pjesniku donose popularnost kod široke publike. Harambašić je bio posljednji izdanak pjesničke tradicije koja vodi još od ranoga preporodnog pjesništva i nastavlja se preko *Trnskoga* i *Šenoe*, sve do potkraj 19. stoljeća. Ta tradicija se u osnovi kreće u okvirima europskog romantizma, ali kako to bilježi *Slaven Jurić*: »njezini nositelji su redovito morali odrađivati i klasici-zam i prosvjetiteljsko-didaktične zadaće, jačati političku svijest građanstva u nastajanju, rješavati jezična pitanja i, povrh svega, stvarati hrvatsko čitateljstvo«.

Uz svoj književni rad, August Harambašić radio je neko vrijeme u odvjetničkoj

kancelariji *Josipa Franka*, kasnijeg vođe Stranke prava, a godine 1897. oženio se *Maricom Folnegović*, kćerkom *Frana Folnegovića*, poznatog pravaškog političara. August Harambašić tri puta je biran za narodnog zastupnika u Hrvatskom saboru.

Harambašićeva poezija vezana je uz dvije opsesivne teme našeg romantičnog pjesništva – ljubavi prema ženi i domovini, dok se univerzalnijim temama Harambašić okrenuo tek u kasnijim pjesmama, kada u svojoj poeziji varijacije na temu nacionalne sudbine nadograđuje refleksijama o općeljudskim idealima i nadama. Pišući o Harambašićevoj poeziji, *Slaven Jurić* bilježi među ostalim da će »zaštitnim znakom njegova lirskog iskaza ipak ostati retorički patos ugrađen u prostoru lirskog subjekta koji je romantično zanesen dvjema vrijednosnim konstantama: nacionalnim oslobođanjem i ženom kao jamcem osobnoga mira«. Zbirka »Slobodarke« (1883.), učinile su u ono vrijeme Harambašića literarnim glasnogovornikom pravaškoga otpora germanskoj i mađarskoj dominaciji. Nasuprot različitim nagodbenačkim viđenjima, pravaška vizija hrvatske budućnosti stječe sve širu popularnost. Pravaši će na temelju povijesnoga prava postaviti dotad najoštrije zahtjeve za državnom samostal-

nošću. Harambašićeva poezija sadrži pojmove slobode i ljubavi u duhu historičističkih romantičnih idealizacija, a glavni junak njegovih budnica je kolektivni subjekt koji reprezentira društveno i materijalno podređene. Kada je 1900., osnovano Društvo hrvatskih književnika, Harambašić je izabran za prvoga tajnika društva, a godine 1909. Harambašić prihvata službu tajnika Zemaljske vlade u Odjelu za bogoštovlje, da bi nakon dvije godine preminuo 16. srpnja 1911.

MISAO

Ljudskom umu božica jedina,
Neumrla, prekrasna i bajna:
Danju jasna sunčana svjetlina,
Noću tiha mjesečina sjajna.

U nebeske diže se visine,
Zemljom lieće i raj na njoj stvara,
I u morske spušta se dubine,
Stiene lomi, grobove otvara.

Za nju nema zapreke, ni spone,
Ognjem lebdi, pučinom se šeće;
Što ju više sapinju i gone,
Svuda samo smjelije se kreće.

U davninu zaroni se davnu,
Pa je tad joj uspomena ime,
I budućnost kazuje nam slavnju,
Pa u nadu pretvori se time.

Divna čuvstva u srcu nam budi,
Dižući nas s crne zemlje ove,
Tajnim miljem napunja nam grudi
Pa se tada sladkom željom zove.

A kad plačne orosi nam zjene,
S naših suza prometne se dugom,
Sjećajući se sreće izgubljene,
Pa ju onda nazivljemo tugom.

I kad ipak ne može da prodre
U svu sućnost nadzemaljskih tajna,
Zanosu nas u visine modre
Kao vjera, silna i bezkrajna.

Tako ima stotinu imena
U svom čaru, svojoj veličini,
Al samo jedna božanstvena
Moć, što ljude ljudima tek čini.

Priredio: Z. Sarić

Dr. sc. Slaven Bačić, voditelj projekta »Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«

Objedinjavanje povijesnih podataka

*Napokon će na jednome mjestu biti sakupljeno što više relevantnih podataka o Bunjercima i Šokcima u Bačkoj, i to kako povijesnih tako i suvremenih * Planirano da se na jesen završi prvi svezak*

Razgovor vodio: Z. Perušić

Pred nešto manje od dvije godine skupina subotičkih hrvatskih znanstvenih i kulturnih djelatnika započela je rad na projektu radnoga naslova »Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«. Projekt se odvija u okviru Odbora za Leksikon podunavskih Hrvata pri Sekciji za filozofiju i leksikografiju Hrvatskog akademskog društva iz Subotice.

O tijeku rada i neposrednim planovima razgovarali smo sa dr. sc. Slavenom Bačićem, voditeljem projekta.

► Kako biste ukratko ocijenili značaj ovoga projekta?

Značaj »Leksikona« je višestruk. Prije svega bit će napokon na jednome mjestu sakupljeno što više relevantnih podataka o Bunjercima i Šokcima u Bačkoj, i to kako povijesnih tako i suvremenih. Tako će svatko koga interesira kakav podatak o nekoj osobi, udruzi, časopisu, mjestu i sl. moći naći osnovne podatke. Primjerice, Antušova nagrada: tko je dodjeljuje, kada je ustanovljena, koliko nagrada se dodjeljuje, otkuda joj ime i sl. Hoće li na kraju ovako planirani prilozi moći prerasti u *Enciklopediju* ili će ostati na razini *Leksikona*, pokazat će tek cjelina prikupljenoga materijala. Druga značajna stvar jest širina kriterija, što, među ostalim, znači i da, kada je na primjer o osobama ili udrugama riječ, mjesto će imati svaka osoba ili udruga neovisno o svojoj političkoj orijentaciji, s tim da kada su u pitanju pojave kod kojih ne postoji dovoljna vremenska distanca, izbjegavat će se ocjene, već će podaci govoriti sami za sebe. Osim toga, ovaj projekt bi mogao potaknuti slične projekte, kao na primjer »Enciklopediju Subotice« (po ugledu na *Enciklopediju Novoga Sada*), ili »Leksikon hrvat-

skih pisaca u Vojvodini«, ali to je već druga priča.

► Dokle se stiglo s izradom?

Tijekom skoro dvije godine urađeno je dosta posla: prvih nekoliko mjeseci je trajala izrada elaborata projekta, potom su s projektom upoznavane različite institucije, zatim je oko šest mjeseci trajao rad na izradi prijedloga abecedara (dio kojega treba izaći u najnovijem broju »Klasja naših ravni«), a zadnjih skoro pola godine traje izrada natuknica za prvi svezak. Suradnici sa somborskoga područja su prve verzije svojih natuknica predali. Većina ostalih autora je materijale dala na vrijeme te imamo oko 80 posto prvih verzija tekstova, koji sada idu na urednička čitanja i redigiranje. Nadam se da će preostalih nekoliko suradnika koji još nisu predali natuknice, to uraditi do kraja ovoga mjeseca, jer će se u protivnom posao nepotrebno odvući.

► Kakva su Vaša dosadašnja iskustva u radu na »Leksikonu«?

Pa, ona su manje-više uobičajena za ovakve stvari. U početku, ideja se svako-

me svidi, ali kada se priđe njenoj realizaciji, onda se pokaže da to iz više razloga nije nimalo jednostavno. No, u cjelini promatrano, iskustva su, dakako, pozitivna. Svi uključeni u rad na njemu, kako pojedinci, tako i institucije, bilo da su iz domicilne bilo iz matične države, svjesni su značenja projekta.

► Spomenuli ste poteškoće u radu. Na kakve probleme nailazite?

Poteškoće su objektivne i subjektivne naravi. Prije svega rad se temelji na neprofesionalnome ustroju, premda se pisanje honorira (što držim bitnim, jer je kod nas to rijetka pojava, uglavnom se materijalno podupire samo tiskanje već završenih tekstova). No, kako su suradnici preopterećeni obvezama na drugim stranama, imamo klasičan problem rokova. Nekada dulje treba čekati i samo na životopis suvremenika čije ime već zaslužuje da uđe u »Leksikon«. Dalje, tu su, za nas, još uvijek uobičajeni problemi pisanja na hrvatskom jeziku, a manji broj suradnika još uvijek radi na pisačem stroju, što, sa svoje strane, dalje multiplicira obveze u obradi teksta, premda suvremene tehnologije i ovaj problem znaju ublažiti. Neminovni su i kadrovski problemi: prvo, većina autora je iz Subotice, koja nije sveučilišni centar humanističkih znanosti koji bi radio stručnjake potrebne za rad na ovome projektu, drugo, većina autora nema iskustvo u pisanju tekstova ovakve vrste, i treće, u zadnje dvije godine ostali smo bez nekoliko ljudi bez kojih je rad na projektu bitno otežan: mr. Josip Buljovčić, redatelj Petar Šarčević, dr. Tomo Vereš, a nedavno se teško razbolio i dr. Marin

Dr. Slaven Bačić

Mandić. No, ostavimo li po strani ove objektivne poteškoće, ostaju subjektivni problemi. Jedan od njih je subjektivizam. Premda će uvijek biti neza- dovoljnih u pogledu onoga što je ušlo u »Leksikon«, često se čuju prigovori u stilu »zašto ovo, a ne i ono, kako ova osoba a zašto ne ona osoba« i slično. To su najčešće pogledi ljudi sa strane koji ne sudjeluju u projektu, a ne samih sudionika koji znaju koliki je problem leksikonski obra- diti određenu osobu ili po- jam. Također, katkada po- stoje i nerealni zahtjevi za

uvrštavanjem živih suvremenika ili čak za proširivanjem teritorijalnog obuhvata »Leksikona«. No, u svakom slučaju, mate- rijalna sredstva za pisanje postoje, a kako smo nedavno dobili i sredstva za tiskanje prvoga sveska, sada samo subjektivno — od nas samih — ovisi kada ćemo završiti posao. U svakom slučaju, »Leksikon« će biti uglavnom odraz onoga što postoji u hr- vatskoj manjinskoj zajednici u Bačkoj i Mađarskoj.

► Tko su autori i suradnici?

Na izradi abecedarija sudjelovalo je tri- desetak autora, koji, u ovisnosti da li njiho- vi prilozi pokrivaju početak abecede, su- djeluju i u izradi prvoga sveska. Geografski promatrano, suradnici su iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske, a svatko od njih po- kriva određenu stručnu oblast. Dio autora su lokalni poznavatelji prilika, a dio su znanstveni spisatelji najvišega dometa.

► Koji je teritorijalni obuhvat »Leksiko- na«?

Prije svega, projektom nastojimo obu- hvatiti Bunjevce i Šokce iz cijele Bačke (dakle, i vojvođanskog i mađarskog dije- la). No, iz povijesnih a djelomično i iz su- vremenih razloga idemo i dalje na sjever, pa ćemo tako obuhvatiti i dalmatinsku po- vijest Segedina, te obraditi sjevernija bu- njevačko-šokačka naselja uz Dunav, na primjer Andzabeg, Tukulju i drugo, pa sve do Budimpešte. To je stanovništvo dijelom istog korpusa, koje se u ove predjele nase- lilo za vrijeme ili poslije Turaka, a koje se manje ili više asimiliralo u obje današnje države, ali svijest o zasebnom porijeklu još

uvijek manje ili više postoji. Ovakvim pri- stupom želimo i »omekšati« trijanonsku granicu koja nas je podijelila, te bolje upo- znati jedni druge, što držim dodatnim značajem projekta.

Naravno, ako se ovako promatra teritori- jalni obuhvat, kao logičan problem nameće se pitanje naslova leksikona, odnosno kako jednim imenom obuhvatiti opisani teritorij. Ili, da pojednostavim, pojavile su se dvije alternative: »bački Hrvati« (odnosno »Hr- vati u Bačkoj«) ili »podunavski Hrvati«. Nijedan od ova dva naslova nije savršen, oba imaju svoje dobre i loše strane, kao što imaju i podlogu u prijašnjoj uporabi. Većina uredništva se opredijelila za pojam podunavski Hrvati. Dio naslova »Bunjevci i Šokci« trebao bi bliže odrediti o kojim se »podunavskim Hrvatima« radi.

► Hoće li biti ilustracija?

Naravno. Predviđeno je da značajnije natuknice budu snabdjevene fotografija- ma, ilustracijama ili zemljopisnim karta- ma, što bi trebalo ne samo vizualno uljepšati »Leksikon«, već će i ukazati na ozbiljnost urađenoga.

► Kakva je potpora ovom projektu?

Kao što sam već rekao, reakcije institu- cija na ovaj naš projekt su redovito pozitiv- ne. Naravno, na nekim natječajima nismo uspjeli ili nam na molbe nije odgovoreno pozitivno, ali u cjelini postoji pozitivan pri- stup: prije svega, potporu su pružili ili pružaju Skupština Općine Subotica, bivše Savezno ministarstvo za manjine, Pokra- jinsko tajništvo za propise, upravu i nacio- nalne manjine, a od prije neki dan i Vlada

Republike Hrvatske u okviru financiranja programa hrvat- skih manjina u susjednim i dru- gim zemljama i Hrvata u BiH. No, jednako je važna i stručna potpora koju nam pruža Leksi- kografski zavod »Miroslav Kr- leža« iz Zagreba, s kojim smo ostvarili suradnju i koji nam ostaje otvoren, na čemu smo im posebno zahvalni i na čega smo ponosni, no opet bih htio naglasiti da i od nas samih ovi- si »ubiranje plodova« po- nudene pomoći. Ne treba zabo- raviti ni potporu koju marljivi pojedinci daju u prikupljanju ili provjeri podataka ili na dru- ge načine, a koji nisu neposred- no uključeni u pisanje natukni- ca. Njih je sve teško sada spomenuti, ali se nadam da će i za to biti prilike.

► Jeste li prilikom rada na »Leksikonu« imali kontakte s institucijama iz Hrvat- ske?

Kako sam već rekao ranije, s projektom su upoznate Hrvatska matica iseljenika, Matica Hrvatska iz Zagreba, Leksikograf- ski zavod »Miroslav Krleža«, a odnedavno je i posebno povjerenstvo hrvatske Vlade odlučilo neposredno pružiti nam potporu.

► Kada će »Leksikon« biti gotov?

Planirano je da »Leksikon« izlazi u sve- scima, kakav su pristup na primjer izabrali u Enciklopediji Novog Sada. To su uvjeto- vali razlozi koje smo spominjali kod teškoća u radu. Dakle, ne može se reći ka- da će cio »Leksikon« biti gotov, već može- mo govoriti samo o neposrednim planovi- ma, što znači — prvi svezak. Planirano je da se na jesen završi prvi svezak koji obu- hvaća slova A i početak slova B, ili kon- kretnije, natuknice u rasponu A-Baž. Ima- mo oko 90 natuknica za slovo A i preko 100 natuknica za navedeni početak slova B, od čega su oko 15 posto uputnice. To »na jesen« preciznije znači da ako svi au- tori do kraja kolovoza predaju svoje prilo- ge, u naredna dva mjeseca bi trebala biti urađena redakcijska čitanja i redigiranja, zatim slijedi priprema za tisak, te bi onda do kraja (kalendarske) jeseni prvi svezak mogao biti u tisku. A za nadati je se da će nakon pojave prvoga sveska rad na »Lek- sikonu« postati dinamičniji i fundiraniji.

■

Okončan Deseti međunarodni filmski festival »Palić 2003.«

Novi hrvatski film (II.)

Završeno prikazivanje filmova iz selekcije Regionalnog programa »Novi hrvatski film«

Prošlog je petka završen Deseti međunarodni filmski festival »Palić 2003.«. U okviru Festivalne ponude Regionalni programi, a u izboru redatelja *Branka Ištvančića*, prikazani su filmovi iz novije hrvatske kinematografske produkcije.

Tijekom prva tri dana festivala pred malobrojnog publikom u Amfiteatru Otvorenog sveučilišta prikazana su tri filma: »Ne dao bog većeg zla« redateljice *Snježane Tribuson*, »Nebo, sateliti« redatelja *Lukasa Nole* i omnibus »24 sata«, koji sadrži filmove »Sigurna kuća« *Kristijana Milića* i »Ravno do dna« *Gorana Aćimovića*, o kojima smo pisali u prošlom broju.

OPORA SJEĆANJA: U ponedjeljak 28. srpnja nastavljen je prateći program »Novi hrvatski film« projekcijom kinematografskog ostvarenja »Je li jasno, prijatelju«, koji je režirao *Dejan Aćimović*. Nakon suvremene kvartovske zbilje, te urbanog miljea i atmosfere omnibus filma »24 sata«, Aćimovićev redateljski prvijenac kroz priču o Martinu, osuđenome na višegodišnju zatvorsku kaznu zbog namještenog ubojstva, predočio nam je oporo sjećanje zatvorenika koje se ne želi, ali koje se ne može promijeniti.

Dejan Aćimović

Aćimovićev film govori o nasilju i torturi u jednom zatvoru bivše Jugoslavije. Zatvorenici, mali i veliki lopovi, ubojice i silovateli, politički zatvorenici i albanski separatisti, smješteni su zajedno u zaseban zatvorski svijet u kojem se sve razlike između njih brišu. Film je baziran na istinitim događajima. Ovaj film *Dejana Aćimovića* više je ljudska drama iz vizure zatvorskog svijeta, nego politički kalendrar osamdesetih godina. Glumac *Milan*

Ivo Gregurević u filmu »Je li jasno, prijatelju«

Pleština, koji igra Martina, ostvario je odličnu ulogu kreacijom lika mirnog čovjeka koji jedne noći zbog namještenog slijeda događaja počinio zločin. Iako je opterećen grižnjom savjesti, Martin i u zatvorskim uvjetima među mentalnim bolesnicima i ubojicama uspijeva očuvati svoju suštinsku dobrotu, koja je jedini tračak svjetla u izopačenom svijetu ljudskih ostataka koji su na izdržavanju svojih zatvorskih kazni. Martin je ipak jedini pojedinač u cijeloj paleti likova kojemu to uspijeva, što ga opet pozicionira kao marginalca u zatvorskim uvjetima.

Film »Je li jasno, prijatelju« prikazuje odsustvo svake mogućnosti preobražaja kriminalaca u okviru zatvora. Tipična je tvrdnja osuđenika da je zatvor posebna škola kriminala. Redatelj Aćimović u vrlo složnom prizivu starih pitanja otvara karte sudbina zatvorenika u zatvorskom realitetu svakodnevnice. Govorom svog junaka Martina, Aćimović iskazuje doživljaje duše koje boje naša bića. Nakana redatelja je bila da tematizirana prošlost postane osobni ulog za sadašnjost i budućnost. Kroz priču o osobnom iskustvu subjekta autobiografskog diskursa, Aćimović potencira problem strahote nemogućnosti samo-uspostavljanja personalnosti u svijetu zatvora. Svojim filmom »Je li jasno, prijatelju«, Aćimović je ogoljeno prikazao užas nemoći uspostavljanja osobnog identiteta u kolektizmu, kojem se Martin

opire svojim permanentnim zahtjevom za individualizacijom mišljenja.

Naglašenom personalnošću autora, *Dejan Aćimović* narativnom strategijom svog kinematografskog ostvarenja, kroz tematiziranu prošlost o socijalnoj i političkoj zbilji predočava gledateljima osobna zapažanja i komentare vezane uz društvene i privatne probleme s kojima se susretao, a koja je prevedena u milje priče o životu u zatvoru. Film »Je li jasno, prijatelju« vjerodostojno prikazuje kako ponekad život sadrži nezamislive primjere bola, patnje, poniženja, ljubavi i mržnje, te gubitka osjećaja samopoštovanja.

AUTOR I ŽANR: Zbog prethodnih izmjena u programu redosljeda prikazivanja filmova, u utorak 29. srpnja bila je predviđena projekcija filma »Fine mrtve djevojke« redatelja *Dalibora Matanića*, ali film nije prikazan, jer po riječima dežurnog kino-operatera »Fine mrtve djevojke« na celuloidnoj traci nisu stigle, a dežurni operater naravno nije znao zbog čega taj film nije stigao. Iznova je »reprizirano« prikazan film *Lukasa Nole* »Nebo, sateliti«, tako da je od desetak prisutnih potencijalnih gledatelja u Amfiteatru Otvorenog sveučilišta ostalo njih četvero, koji nisu gledali taj isti film, prikazan dva dana ranije.

Nakon »dana repriziranog filma«, sljedeće poslijepodne u terminu od 16 sati u kojem su se odvijale projekcije programa

»Novi hrvatski film«, prikazan je film »Prezimiti u Riu« redatelja Davora Žmegača, koji je ujedno i scenarist filma. Žmegač je film snimio poštujući žanrovska načela. U pitanju je krimi-drama s izraženim socijalnim zaleđem, jer se film bavi problematikom krize identiteta ratnih veterana. Moderna predrasuda o žanru u umjetnosti i dalje je aktualna kod filmske kritike. Upotreba konvencija žanra kao ko-

Davor Žmegač

ordinata kinematografskog djela ipak ne isključuje autora iz statusa istinske umjetnosti, ako redatelj uspijeva svojim filmskim izrazom nadvladati granice i preko žanroodređivanja originalnom nadogradnjom osobnih vizija i individualnom kreativnom osjećajnošću. Konvenciji forme, Žmegač je suprotstavio vrijedan sadržaj, koji se unutarnjom dinamikom razvoja filmske priče zaokružuje u osobni stil redatelja, a kod gledatelja se iskustvom gledanja ovog filma pobuđuje promišljanje o prinudi i slobodi čovjeka. Umjetnost mora postojati u vezi s formama iz prošlosti, bilo po suprotstavljenosti, bilo po kontinuitetu.

Žmegač je uz pridržavanje tradicije i forme krimi-drame, snimio relevantan film koji izražava aktualne društvene konflikte kojima publika može biti preokupirana. O uspješnoj sintezi žanrovske i autorske kinematografije svjedoče brojni filmovi poput *Wendersovih* »Priatelj iz Amerike« i »Na kraj svijeta«, *Cubrickovih* »Paklena naranča«, »Odiseja u svemiru« i »Isijavanje«, ili film »Predmet ljepote« redatelja *Michael Lindsay Hogga*. U epohi postmoderniteta, jasno su uočljive žanrovske transformacije, koje rezultiraju sintezom žanrovske i autorske kinematografije. Unutar žanrovskih odrednica, Davor Žmegač uspješno gradi svoju priču, ali isto tako uspijeva i u nadilaženju nultih žanrovskih konvencija, predočavajući gledateljima protivrečnu svakidašnjicu svojih filmskih anti-junaka.

Iz filma »Prezimiti u Riu«

Film »Prezimiti u Riu« priča je o beskućniku Grgi kojega igra *Mustafa Nadarević*. Kada Grga nenadano saznaje da mu u posjet stiže kćerka iz Frankfurta koju nije vidio dvanaest godina, on jedino rješenje nalazi u provali u prazan stan nekadašnjeg najboljeg prijatelja i suborca iz Domovinskog rata, kako bi sakrio od kćerke da je klošar koji živi u napuštenom autobusu. Početna idila između oca i kćerke ne traje dugo, jer je Grga ipak samo psihički bolistan čovjek zbog traumatskih posljedica iz rata. Slično kao u filmovima *Živojina Pavlovića*, ova socijalno-kriminalistička drama kinematografski je predstavljena postupkom naturalizma. Nakon svađe oca i kćerke, ona bježeći upada u sve veće nezgode, dok se u Grgi sve više bude sjećanja na druženje sa starom ekipom s kojom se nakon završenog rata redovito nalazio u napuštenom drvenom vagonu, gdje su se sklanjali od uobičajene mirnodopske situacije i društva u koje se nisu mogli uklopiti nakon ratnih strahota. U tom istom vagonu dolazi i do njihovog razlaza zbog ulaska Grginih prijatelja u svijet kriminala. Tako Žmegač u film uvodi i segment priče o povezanosti povratnika iz rata s novorođenim podzemljem.

Tematski prioriteti filma »Prezimiti u Riu« zasnovani su na relacijama odnosa između oca i kćeri, te na relacijama odnosa oca i njegovih drugara – ratnih veterana. Film Davora Žmegača uspijeva »ščepati« gledatelje, ne ciljajući samo na asocijativne potencijale svijesti, nego i na dubine doživljaja. Sva središta dnevnog života za antijunake Žmegačevog filma središta su prave osamljenosti i ratni veterani se mire s odlaskom u ništavilo. »Prezimiti u Riu« je film pred kojim stječemo nova emocionalna iskustva, jer film pruža brojne mogućnosti gledateljevih tumačenja postupaka antijunaka, već prema tome koliko gledatelj može proniknuti u njihove razloge, smještajući tako postupke likova ratnih ve-

terana u cjelinu ove kinematografske priče, već prema vlastitom životnom iskustvu, senzibilnosti i inteligenciji. Glazbu za ovaj film potpisao je *Dalibor Pavičić*, gitarist sastava The Bambi Molesters.

SUMA SUMMARUM: Projekcijom filma »Prezimiti u Riu« završen je prateći program Paličkog filmskog festivala »Novi hrvatski film«. Projekcije filmova »Kraljica noći« redatelja Branka Schmidta i »Potonulo groblje« redatelja M. Jurana, predviđene za sam kraj ovog programa, nisu održane. Vjerojatno filmovi nisu stigli, kao što je to bio slučaj s Matanićevim filmom »Fine mrtve djevojke«.

Prikazano je, dakle, svega pet filmova od osam najavljenih. Ni na jednoj od projekcija nije bilo prisutnih gostiju, što nameće pitanje je li se možda mogao ugostiti makar jedan hrvatski glumac, redatelj ili filmski kritičar, koji bi svojom nazočnošću bar za nijansu podigao razinu ovog pratećeg programa koji je bio katastrofalno posjećen, jer broj prisutnih gledatelja tijekom projekcija nije prelazio više od dvadeset i pet.

Kada već nije bilo gostiju tijekom pratećeg programa »Novi hrvatski film«, pitanje je, također, je li se mogao možda prezentirati atraktivan propratni materijal o prikazanim filmovima? Čudi i nezainteresiranost same hrvatske zajednice da prati ovaj program koji afirmira hrvatsku kulturu.

Nakon prikazanih svega pet filmova, teško je izvesti jasan teorijski stilistički profil novijeg hrvatskog filma, ali je uočljiva težnja i otklon redatelja od konvencionalnih poetičkih načela, te rađanje ironijskih odmaka i poetskih nadgradnji u praksi redatelja, kojima se u funkciji priče simbolički poentira cjelina. Pet prikazanih kinematografskih ostvarenja iz novije hrvatske filmske produkcije dokazali su iznova da film jest sedma umjetnost.

Zvonko Sarić

Deveta filmska manifestacija u Sarajevu

Festival festivala

Prvi Sarajevo film festival, održan u opkoljenom gradu stalno izloženom granatiranju, mogao je djelovati više kao bizarni čin otpora, nego pravi filmski festival. Međutim, ozbiljnost i visoka kvaliteta prvog festivala i njegov nastavak dokazuju o čemu se zaista radilo, tijekom dvanaest dana festivala, u Bosanskom kulturnom centru predstavljeno je 37 filmova iz 15 zemalja; festival je privukao 15.000 gledatelja, što je rezultiralo potpuno rasprodanim projekcijama iz večeri u večer. Press konferencije sa specijalnim gostima Festivala održavane su svaki dan u galeriji Obala art centra.

Drugi Sarajevo film festival ne samo da ilustrira vitalnost filma, već i potvrđuje transformaciju Sarajeva, od simbola patnje u simbol otpora razaranju i simbol života. Pamt se 25.000 gledatelja prisustnih na 60 projekcija filmova iz 18 zemalja, i susret sa 60 gostiju iz cijelog svijeta. Sa Festivala je izvještavalo 20 novinara iz cijelog svijeta. Glavna atrakcija bilo je novo Ljetno kino Obala art centra (na slici), sa

2.500 mjesta i najsavremenijom opremom za prikazivanje filmova.

Treći Sarajevo film festival predstavljao je jedinstvenu inicijativu predstavljanja suvremenog europskog i neovisnog filma bosanskohercegovačkoj publici, čije je iskustvo normalnog kulturnog života dugo bilo ograničeno. Filmovi koji su Festival otvorili i zatvorili – »Savršeni krug« *Ade mira Kenovića*, i »Welcome to Sarajevo« *Michaela Winterbottoma* – bavili su se temom rata u BiH. 4. Sarajevo film festival registrirao je ukupno 47.000 posjetilaca, među kojima više od 110 internacionalnih gostiju iz 25 zemalja. Za program je odabrano sedamdeset filmova iz cijelog svijeta. Zvanični program – prikazan u najsav-

vremenijoj kino sali u Sarajevu – predstavio je ukupno 27 kratkih i dugometražnih filmova. Drugi programi bili su Ljetno kino, Made in Bosnia, Regionalni program In& Out i izbor dječijih filmova.

Usprkos relativnoj normalizaciji života u Sarajevu, mediji su dosta pažnje posvetili festivalu i u 1998. godini. Tragovi rata

još su prisutni i proces reintegracije još uvijek je dobra medijska tema. Za deset dana Petog Sarajevo film festivala, 53.900 gledatelja je u sedam programa vidjelo 80 filmova iz 27 zemalja. Najposjećenija projekcija (2.700) bila je za film Entrapment prikazan u sklopu programa OPEN AIR.

Motovunski filmski festival

Anderson i Brešan - po mjeri žirija

Prvoga kolovoza okončan je peti po redu Filmski festival u istarskom gradiću Motovunu (MFF - Motovun Film Festival) na kojem su se uspješno predstavili (i) umjetnici i filmski djelatnici iz SCG. Publika je aplauzom propratila projekciju filma »Sasvim obična priča« *Miloša Petričića*, hrvatski mediji s zadovoljstvom izvjestili o namjeri redatelja *Srdana Dragojevića* da snimi film po (bestseller) romanu *Ante Tomića* »Što je muškarac bez brkova« (u SCG objavio novosadski nakladnik »Prometej«), a njegov sugrađanin, glumac *Bogdan Diklić* je, kao bubnjar svoga glumačko-glazbenog benda, s hrvatskom starletom *Mirom Furlan*, zabavljao publiku festivala i svojim glazbenim umijećem: njih dvoje su, naime, za vrijeme i nakon cocktaila koje ga je upriličila ambasada SCG u Hrvatskoj, odsvirali i otpjevali nekolicinu skladbi – soundtrackova filmova popularnih u svijetu, od Foss-ova »Cabareta« do

Vinko Brešan, najbolji film u regiji

Paul Thomas Anderson, dobitnik »Propelera Motovuna«

me iz »Titanica«. Centralna manifestacija ovog, u Hrvatskoj i svijetu iznimno cijenjenog i popularnog filmskog festivala, bila je, ipak, proslava obljetnice - pola stoljeća rada velikog hrvatskog i europskog glumca *Relje Bašića*. Stručni je žiri, u sastavu *Srdan Dragojević* (redatelj, SCG), *Daniel Goulding* (filmski teoretičar, SAD), *Nick Powell* (producent, Velika Britanija) i *Ante Tomić* (novinar i spisatelj, Hrvatska) glavnu nagradu, *Propeler Motovuna*, dodijelio filmu »Pijani od ljubavi« američkog redatelja *Paula Thomasa Andersona*, dok je specijalno priznanje žirija pripalo islandskom filmu »Noi albinoi« autora *Dagura Karia*. Nagradu za najbolji film u regiji (od Albanije do Austrije) dobio je hrvatski stvaralac *Vinko Brešan* za film »Svjedoci«, a najbolji film u programu *Motovun On Line* je kratki film mađarskoga redatelja *Meszaros Petera* »Poslije kiše« (Eso utan).

R. G. T.

Tijekom devet dana 6. Sarajevo film festivala, više od 60.000 gledatelja je u pet gradskih kina vidjelo 115 filmova iz 35 zemalja. Sa Festivala je izvještavalo dvije stotine akreditiranih novinara iz BiH i susjednih zemalja, festival je ugostio 140 gostiju iz 30 zemalja.

Među poznatijim gostima su bili: *Steve Buscemi*, *Mike Leigh*, *Willem Dafoe*, *Bono*, leader benda U2, *Yim Ho*, reditelj i član žirija, *Darren Aronofsky*...

Za devet dana 7. Sarajevo Film Festival više od 70.000 gledatelja je u okviru sedam programa gledalo 122 filma iz 32 zemlje svijeta. Specijalni gost je bio *Stephen Fre-*

ars, a najveće zvijezde 7. SFF-a bili su ipak *Danis Tanović* i *Branko Đurić*, redatelj i glavni glumac filma *Ničija zemlja* s kojim je otvoren festival.

Specijalni gosti i najveće zvijezde 8. SFF-a bili su: *Mike Leigh*, koji je obilježio program *Posvećeno*, i glumica *Katrin Cartlidge* (Prije kiše, Lomeći talase, Ničija zemlja).

Pod okriljem 8. SFF-a rođena je još jedna filmska zvijezda: *Ahmed Imamović*, čiji je film »10 minuta« ne samo otvorio festival, već i pobjedio u konkurenciji za Najbolji europski kratki film.

Ovogodišnji festival, deveti po redu, bilježi odličan program, nekoliko svjetskih premijera, brojne goste iz okruženja i svijeta. Predstavljamo tri nova filma iz Regionalnog programa:

Gori vatra, Bosna i Hercegovina, 2003.

Režija: Pjer Žaliovina

Režija: Pjer Žaliuloge: Enis Bešliagić, Bogdan Diklić, Saša Petrović, Izudin Bajroca, uloge: Enis Bešliagić, Bogdan Diklić, Saša Petrović, Izudin Bajrović, Admir Glamotić.

Priča o čudu ljudi koji su spremni trpjeti sve, sačuvati nadu i odlučiti da se bore za bolji život. Bosna i Hercegovina, dvije godine poslije rata. Tešanj, mali, ni po čemu izuzetan gradić - na površini dobri, otvoreni ljudi, skroman, pošten život, pijača, tradicija i susjedstvo. Ali ispod površine: glad, etnička netrpeljivost, kriminal, prostitucija i totalna korupcija. Onda stiže vijest o skoroj posjeti američkog predsjednika gradu... Počinje bjesomučna borba za stvaranjem demokracije za sedam dana.

Ljeto u zlatnoj dolini, BiH, 2003.

Režija: Srđan Vuletić, uloge: Haris Sijarić, Kemal Đebo, Zana Marjanović, Svetozar Cvetković, Aleksandar Seksan, Admir Glamotić.

Fikret Varupa bio bi sasvim običan sarajevski šesnaestogodišnjak da ga ne strefi nevjerovatan udarac loše sreće. Na dženazi svoga oca on sazna da njegov otac duguje neki novac Hamidu, čovjeku kojeg uopće ne poznaje. Želeći vratiti očev dug i obezbijediti mu oprost grijeha, Fikret zaluta u stvarni svijet Sarajeva, kojim vladaju kaos, bijeda i siromaštvo...

Kajmak i marmelada, Slovenija, 2003.

Režija: Branko Đurić, uloge: Branko Đurić, Tanja Ribić, Dragan Bjelogrić, Rene Bitorajac, Igor Samobor.

Priča o jednom paru sa dna socijalne ljestvice. Radi se također o krijumčarenju izbjeglica preko granice i drugim sumnjivim poslovima u koje je on upetljan u želji da zaradi novac i nju učini sretnom.

Boris Cupać

Palički filmski festival

Žiri na teškim mukama

Filmski festival na Paliću »Europa u dru« u petak je u Abaziji završen dodjelom nagrada. Prvu nagradu Festivala »Zlatni toranj« dobio je češki film »Godina đavola« redatelja Petra Zelenka. »Srebrni toranj« pripao je njemačkom filmu »Nigdje u Africi« koji je režirala Karolin Link, dok je »Brončani toranj« dobio domaći film »Skoro sasvim obična priča« Miloša Petričića. Žiri je imao težak posao, od 15 filmova u natjecateljskoj konkurenciji raspon filmova se kretao od svjetski poznatih i nagrađivanih, pa i dobitnika Oskara, do filmova koji ne bi mogli stati rame uz rame s ranije navedenim, rekao je

lo i nastavlja, nagrade su ipak dodjeljivane filmovima kojima te nagrade nešto znače i koje će im pomoći u daljoj afirmaciji. Iako nema dobrog uvida u europski film, da bi ocijenio je li izbor filmova dobar, kako kaže Igor Galo, selektoru se treba vjerovati. Doduše, dominira tema izbjeglištva što se čini kao trend, i što mnogi autori registriraju ali bez nekog rješenja. Igor Galo ipak smatra, kako je europski film slojevitiji i puno dublje zahvata sve društvene i ljudske sfere. U pratećem programu Festivala prikazano je 7 filmova Hrvatske novije kinematografije, što je lijep nastup hrvatskoga filma, kaže Galo i

Ružica Sokić, članica žirija na zatvaranju Festivala

predsjednik žirija, glumac, redatelj i scenarist Igor Galo i dodao, kako je neki puta teško kada se kriteriji teško utvrđuju. Veliki broj festivalskih nagrada ove godine donešen je većinom glasova što i nije neki uspjeh, a što govori da su pozicije s kojih su filmovi ocjenjivani veoma različito te je teško bilo pomiriti ih, kaže Ga-

dodaje, da je interesovanje dobro, a odabir filmova prikazuje kuda kreće hrvatski film, gdje pronalazi teme, koje su mu orijentacije te koje su mu kvalitete. Galo je zadovoljan otvorenosću festivala koja je hrvatskom filmu omogućila vrijeme i prostor, a time mu je dato značajno mjesto, ravnopravno s ostalim filmovima.

Prestala proizvodnja legendarnog njemačkog automobila

Auf wiedersehen »Buba«

Zbogom autu koji je obilježio automobilsku povijest

Piše: Dražen Prčić

Sposljednim danima srpnja stigla je tužna vijest iz meksičkog grada Puebla, posljednje proizvodne trake na kojoj se proizvodila legendarna »Buba«, popularni narodni auto (Volks Wagen) po kojem je kasnije cijela tvornica dobila ime. Automobil koji je prodan u fantastičnih 22.000.000 primjeraka odlazi u povijest, ustupajući surovim zakonima profitnog tržišta mjesto novim, komercijalno iskorisćenijim, modelima poznatog njemačkog proizvođača vozila.

POVIJEST: Možda znate, a možda i ne, da je otac »Bube« nitko drugi do *Adolf Hitler*, koji je sjedeći u zatvoru 1924. godine došao na ideju da se za potrebe njemačke nacije napravi narodno vozilo (otuda ime Volks Wagen), koje će biti funkcionalno po svojoj potrošnji (7 litara benzina na 100km), dostupno svakom (1.000 tadašnjih rajhs maraka), udobno i sigurno (mjesto za dvoje odraslih i troje djece), uz uvjet da se motor hladi zrakom. Prvi nacrt ovog revolucionarnog automobila, koji je sam grubo naslikao, gotovo je u potpunosti identičan milijunima serijskih modela koji su zavladaali cestama našeg planeta.

Dolaskom na vlast 1934. godine, vođa trećeg Reicha naumio je ostvariti svoju završnu ideju, dajući genijalnom konstruktoru *Ferdinandu Porscheu* i njegovim suradnicima u zadatak da stvore vozilo prema zadanim performansama. Izgled i naziv »Buba« duguje aerodinamičnosti kukaca kojima se divio idejni tvorac.

SERIJSKA PROIZ-

VODNJA: Zbog nametnutih performansi njemački inženjeri su se dugo mučili da pronađu najjeftiniju izvedbu za traženog modela. Isprobano je nekoliko prototipova, ali je tek Austrijanac *Reisoies* uspio ponuditi jednostavni motor koji je »Bubi« donio svjetsku popularnost. Frapantna je činjenica da se

»Porsche« –
preuređena »Buba«

Sportski model svjetski poznatog i atraktivnog »Porschea« u biti je samo modernizirana i preuređena inačica originalnog modela »Bube«.

Automobil sagradio grad

Kada je sagrađena tvornica u kojoj su se proizvodili prvi »narodni auti«, uz nju je podignut grad pod prvobitnim imenom »Bube«, KdF. Danas je to veliki Wolfsburg, dom svih VolksWagena. ■

od 1935. godine motor uopće nije mijenjao do današnjih dana, što dokazuje genijalnost njegova konstruktora. Prvi službeni naziv glasio je KDF-Wagen (Kraft durch Freude-Snaga kroz Zabavu), a tako je prozvan i grad u kojem je izgrađena prva tvornica za izradu ovog automobila. Do kraja Drugog svjetskog rata proizvedeno je 630 primjeraka.

Proizvodnja ovog automobila u potpunosti je obnovljena 1945. godine, a to će ubrzo postati kulturni automobil mnogih budućih generacija u cijelom svijetu. Za samo četiri godine kasnije (1949.) vezana je i brojka od prvih 50.000 proizvedenih kopija, predstavljena je i prva kabriolet verzija koja je po mnogima jedan od najljepših otvorenih vozila ikada napravljenih. Već 1955. godine proizvodnja je isporučila i milijunitu »Bubu«, a nakon što je ponuđena Amerikancima, svijet je postao njezin dom. Posebno ju je proslavila hipi generacija koja je svojom maštovitošću darovala ovom njemačkom autu atraktivan image kulturnog vozila.

»Buba« je srušila dotadašnji rekord najvećeg američkog proizvođača, Forda, proizvevši 15.007.034-to vozilo, te se ovom cifrom uvrstila na prvo mjesto liste najprodavanijih vozila svih vremena. **FENOMEN »BUBE«:** Atraktivnost »Bube« krije se prije svega u njezinoj jednostavnosti, kojom osvaja na prvi pogled. Za proteklih sedam desetljeća postojanja, ovaj

auto je na nekakav specifičan, samo sebi svojstveni način, odudarao od klasičnih postulata automobilske industrije. Automobil je ipak statusni simbol pojedinca, te se kroz njegovu tržišnu vrijednost može približno stvoriti slika imovinske moći njegova vlasnika. Skupi i jeftini auti i njihovi vozači oduvijek su činili dva suprotna svijeta. Ali, pojavom »Bube«, došlo je do obrta u kriteriju razaznavanja osoba koje su za njezinim upravljačem. Svih ovih godina »Bube« su vozili i obični ljudi s najnižih statusnih ljestvica, ali i pripadnici najmoćnijih financijskih staleža. Jer, očaravajućoj magiji »narodnog vozila« rijetko tko je mogao odoljeti.

Voziti ovaj njemački automobil najširih

narodnih masa oduvijek je značilo biti pripadnik ekskluzivnog kluba ljubitelja egzotike na četiri kotača, vozača koji su uživali u njezinoj naizglednoj tromosti, ali i suverenosti i stabilnosti na cesti. O sigurnosti ovog najprodavanijeg

njemačkog auto-modela uzaludno je trošiti riječi, za to su se eksperti još davno pobrinuli.

»BUBIN« SMIRAJ: »Golf«, jedan od najpopularnijih automobila današnjice, koji je doživio i svoju četvrtu verziju, svojom pojavom na tržištu 1974. godine polako je počeo potiskivati »Bubu« s tržišta. Do 1978. kada je posljednji primjerak sišao s njemačkih traka, proizvedeno je 16,2 milijuna »narodnih auta«. Na radost svih ljubitelja ovog auta, proizvodnja je nastavljena u Meksiku sve do današnjih dana, kada je zaustavljena krajem prošlog mjeseca.

I pored svega, »Buba« odlazi ponosno u vječnost s nedodirljivom titulom »automobila 20. stoljeća«, ali i činjenicom da će se još dugo ovi neuništivi automobili voziti svjetskim cestama. Nekoliko desetljeća u njihovim prometnim ispravama nisu uopće neki problem... ■

Od 1200 do 2000 kubika

U svijetu poznata i kao »Bug«, »Beetle«, »Kafer«, »Buba« je imala nekoliko jačinskih izvedbi, od 1200, 1300, 1600, pa i cijelih 2000 »kubika«.

Koncert Placida Dominga, najvećeg tenora današnjice

Domingo »zapalio« Arenu

Iz Pule: Dražen Prčić

Poput najvećih rimskih imperatora koji su svoju moć nad običnim smrtnicima demonstrirali prigodom igara u Areni, prošlog tjedna (30. srpnja) čuveni *Placido Domingo*, jedan od trojice veličanstvenih (uz *Pavarottia* i *Carrerasa*), ali u ovom trenutku zasigurno najveći tenor današnjice, »pokorio« je svojim impresivnim glasom publiku pulske Arene.

Preko 6 tisuća zanesenih gledatelja, koji su ovo nesvakidašnje zadovoljstvo platili između 50 i 75 eura (ovisno od blizine svečanoj pozornici), uživalo je u nezaboravnoj umjetničkoj večeri. Po mnogim kritičarima, upravo je Domingo najdostojniji nasljednik velikog *Enrica Carusa*, također besmrtnog tenora iz prošlog stoljeća, a svojim osebujnim dramskim repertoarom,

u kojemu je impresivnih 119 otpjevanih uloga, uz četiri nove koje upravo priprema, konstantno dokazuje ukazanu mu počast usporedbe s briljantnim Talijanom.

FENOMENALNI DUET: Koncert u Areni veliki tenor je započeo manje poznatiom arijom iz Cileaine opere »Arležanka«,

ali su već uvodni taktovi pokazali veliku glasovnu formu ovog 62-godišnjeg briljantnog umjetnika. Potom su uslijedile role iz čuvenih opera »I Pagliaci« i »Tosce«, kojima je publika dignuta na noge uz burne salve frenetičnih aplauza.

Uz Dominga, gošća na koncertu bila je portugalska sopranistica *Elisabete Matos*, nadolazeća zvijezda, koja je izvanredno interpretirala arije iz opera »Mefistofele«, »Cavaleria Rusticana«, te »Krabuljnog plesa«, dostojno opravdavajući poziv na stupu uz velikog maestra.

Vrhunac prvog dijela koncerta uslijedio je u točki ljubavnog dueta iz Verdijevog »Otella«, kada su izvršnim glasovnim koloritom doveli do ushićenja nazočni auditorij, podigavši temperaturu ionako vruće ljetnje noći. Glazbenu podlogu u kvalitetnoj orkestraciji pružao je simfonijski orkestar HRT-a kojim je maestralno ravnao još jedan izvrsni Španjolac, *Jose Collado*.

Tri solo točke, kojima se orkestar samostalno predstavio publici u potpunosti su opravdale izbor ove glazbene kuće u pulskom umjetničkom spektaklu. Nakon prvog dijela uslijedila je dvadesetominutna stanka u kojoj su izvođači i publika uzeli malo zasluženog predaha pod vedrim nebom pulske Arene. Zvezdana, vedra, noć uveličala je spektakularni dekor manifestacije koja se svojom grandioznošću kandidira za kulturni događaj ljeta.

PET SKLADBI NA BIS: Drugi dio večeri protekao je u Domingovoj interpretaciji talijanskih kancona, opereta i španjolskih zarzuela, kojima je tenor oduševljavao svoju publiku. Impresivno je

Domingo i Sv. Blaž

Nedaleko od Pule nalazi se mjesto Vodnjan, u kojem se nalazi Crkva sv. Blaža, zaštitnika zdravih grla, sveca kojem se Placido Domingo moli prije svakog scenskog nastupa, pa je očito da je maestrov posjet, dan prije koncerta, urodio plodom.

kojom lakoćom Placido drži tenziju tijekom cijelog svog nastupa, uz ujednačenost snage njegova osebujnog glasovnog kolorita, jer, ipak se radi o jednom od vetera-

na svjetske operne scene.

Presvukavši obvezni frak iz prvog dijela u casual varijantu elegantnog bijelog sakoa i crne raskopčane košulje, maestro je upravo maestralno dovodio koncert do njegova konačna vrhunca. Otpjevavši posljednju od oficijelnim programom predviđenih numera, nastavio je pjevati »po svom« izvevši još pet skladbi na bis, što je je velika rijetkost, ali i potvrda dobrog raspoloženja i respekta prema kvalitetnoj publici, koja je znalački pratila cijeli glazbeni doživljaj. Ali, kada je pred ponoć (koncert je počeo nešto iza 21 sat), skupa s dječjim pulskim zborom »Zaro« zapjevao poznatu istarsku budnicu i himnu ovog dijela Hrvatske, »Krasna zemljo«, s njenim stihovima...

»krasna zemljo, Istro mila, dome roda hrvatskog« cijela Arena je »uzavrla« od oduševljenja. Velika počast velikog čovjeka!

Nakon ovacija koje se nisu stišale neko liko minuta, Placido Domingo i Elisabete Matos bili su prisiljeni otpjevati još jednu pjesmu na konačni bis. Prigodom oproštajne skladbe čak su i zaplesali na pozornici, a u jednom trenutku veliki tenor je zamijenio dirigenta Collada, ravnaajući orkestrom HRT-a, dok je ovaj, također, zaplesao s portugalskom divom. Gotovo tri sata jedinstvenog i nezaboravnog spektakla protekla su u hipu, omadijana famoznim glasom najvećeg tenora današnjice, koji je poput »umjetničkog imperatora« doista »zapalio« Arenu vatrom emotivnog praznjenja svih 6 tisuća nazočnih, zanesenih gledatelja. Ave Domingo!

Jet set na koncertu

Koncertu u pulskoj Areni nazočio je i hrvatski zet, Bernie Ecclestone, number one formule 1, a od domaćih zvučnijih imena u Domingovom glasu uživali su istarski župan Ivan Jakopčić, ministar Šime Lučin, direktor HRT-a Mirko Galić, te drugi ugledni uzvanici.

Sportske vijesti

Nogomet

Olić debitirao pogotkom

Bivši nogometaš zagrebačkog Dinama *Ivica Olić* uspješno je debitirao za svoj novi klub CSKA iz Moskve, postignuvši izjednačujući pogodak na utakmici protiv

Šinika (1:1). Oličev transfer vrijedan 5 milijuna dolara najveći je ostvaren tokom ljetnjeg prijelaznog roka za jednog igrača iz Hrvatske.

Pride

»Cro Cop« Vovčanin

Najbolji hrvatski fighter *Mirko Filipović*, poznatiji kao »Cro Cop«, borit će se u japanskoj Saitami 10. kolovoza protiv ukrajinskog borca *Igora Vovčanina*. Ova borba stasitom Slavoncu trebala bi biti uvertira za meč protiv Rusa *Fedora*, koji bi pobjedniku donio naslov prvaka svijeta u kategoriji Pride.

Vaterpolo

SCG prva, Hrvatska treća

Na prvenstvu Europe za juniore održanom u turskom Istanbulu, mladi vaterpolisti SCG osvojili su zlatnu medalju, a njihovi hrvatski vršnjaci turnir su završili na trećem mjestu. Ovi izvrsni rezultati mladih selekcija obiju država garantiraju da vaterpolo na ovim prostorima ima lijepu perspektivu, te da se i u seniorskoj konkurenciji mogu očekivati novi dueli starih suparnika.

Vazduhoplovno jedriličarstvo

Održano 47.

Državno prvenstvo

Od 12. do 26. srpnja na vojvođanskom nebu sa bazom na subotičkom aerodromu održalo se 47. natjecanje u jedriličarstvu. Na nebu se moglo uočiti deset jedrilica koje su vodile žestoku borbu, da bi nakon četrnaest dana svaki natjecatelj zauzeo svoje mjesto. Sudjelovali su jedriličari iz Subotice, Novog Sada, Zrenjanina, Beograda i Kraljeva. Trofej prvaka pripao je dvadesetdvogodišnjem *Zoranu Frencu* iz Beograda, koji je do sada najmlađi prvak u historiji ovih prvenstava. Drugo mjesto je zauzeo dugogodišnji prvak, *Živa Frenc* također iz Beograda a treće mjesto je pripalo Novosađaninu *Vlatku Rihteru*.

Tenis

Talaji Sopot u parovima

Silvija Talaja osvojila je prvi naslov u igri parova, igrajući s Ukrajinom *Tatjanom*

Perebijnis na WTA turniru u poljskom gradu Sopotu.

Na muškom turniru Argentinac *Guillermo Coria* nastavio je fantastični niz od 30 dobijenih setova zaredom, što mu je donijelo treći naslov poslije Stutgarta i Kitzbuhela.

Formula1

Montoya prvi u Njemačkoj

Kolumbijac *Juan Pablo Montoya* dočekao je svoj veliki trenutak na Velikoj nagradi Njemačke voženu u Hockenheimu, pobijedivši na jedanaestoj utrci ove

sezone. Utrku je obilježio sudar na samom startu, kada su se sudarili *Ralf Schumacher*, *Raikkonen* i *Barrichello*, ali, na sreću, osim ispadanja iz utrke težih posljedica nije bilo za ovu trojicu vozača iz

samog vrha. Montoya je najbolje iskoristio ispadanje potencijalnih favorita, dok je *Coulthard* bio drugi, ispred *Trullia* kojemu je ovo prvi plasman na pobjedničko postolje u ovoj sezoni. Vodeći u generalnom poretku, Michael Schumacher, osvojio je sedmo mjesto zbog peha sa probušenim pneumatikom, te sad ima šest poena više od drugoplasiranog Montoye.

Europski nogomet

Startali Nijemci i Francuzi

Proteklog vikenda startala su nacionalna prvenstva u Bundes ligi i Le Championnatu, vrativši ligaški nogomet na male ekrane. Dok je u Njemačkoj prvak Bayern krenuo sa sigurnom pobjedom protiv Eintrachta (3:1), u Francuskoj je Lyon poražen od domaćeg Lilla (1:0).

Nogomet

1. HNL

2. kolo, 2. kolovoza

Kamen I. - Hajduk 0:1
Dinamo-Marsonia 7:0
Cibalia-Osijek 3:2
Zadar-Zagreb 1:1
Inker-Slaven B. 2:0
Varteks-Rijeka 1:1

Tablica: Dinamo 6, Hajduk 6, Cibalia 6, Inker 3, Osijek 3, Slaven B. 3, Varteks 2, Rijeka 2, Zagreb 2, Zadar 2, Marsonia 1, Kamen I. 0

Gordan Kožulj, najbolji hrvatski plivač i vice prvak Svjetskog prvenstva u Barceloni

»Srebrna leđa hrvatskog delfina«

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Tijekom mjeseca srpnja bili smo svjedoci novih vrhunskih plivačkih rezultata na netom završenom Svjetskom prvenstvu, kojemu je domaćin bila španjolska Barcelona.

Supremaciju američkih i australskih »delfina« dostigao je i najbolji hrvatski plivač, *Gordan Kožulj*, osvojivši srebrno odličje na 200 metara leđno i prvu hrvatsku medalju na najjačem planetarnom plivačkom summitu.

► **Razgovor se, zbog mladih naraštaja, jednostavno mora započeti klasičnim pitanjem. Kada ste naučili plivati?**

Plivati sam naučio s 5,5 godina, a trenirati sam počeo već od šeste godine, na očev nagovor, budući da mi se starija sestra terapijski bavila plivanjem (astmatični problem), a da ja ne bih ostao sam doma, otac je nas oboje »ubacio« u bazen.

► **Od »pravljenja društva« starijoj sestri, ubrzo je otkriven veliki talent mladeg braca.**

Moj stari je tu najveći krivac tj. njegova ambicioznost koja je ojačala kada sam već s osam godina pokazivao znatno bolje rezultate od svojih vršnjaka. U to vrijeme sam već započeo s ozbiljnim svakodnevnim treninzima i ubrzo su došli prvi značajniji rezultati.

Uparedo s dominacijom u ostalim disciplinama, nekako se od početka profilirao leđni stil.

Od samog početka aktivnog bavljenja plivanjem leđni stil mi je krenuo najbolje, jer čovjek nikada sam ne bira disciplinu, nego disciplina bira plivača. Naime, svi plivači u plivačkoj školi uče sve četiri plivačke discipline, ali zbog specifičnih predispozicija i sklonosti, odjednom svaki plivač iskoči u jednoj od njih. Tako je bilo i kod mene, jer sam u leđnom stilu počeo znatno odskakati od ostalih, zbog visine ili tehnike, ali su rezultati govorili sami za sebe.

► **Koja je, po Vašem mišljenju, tajna vrhunskog leđnog plivanja?**

Prije svega ne treba imati strah da će Vam voda ući u usta ukoliko je glava u vodi, te nikako ne treba podizati glavu iz vode. Tijelo je poput daske u vodi, pa ako se jedan kraj podigne više, drugi će neumitno tonuti. Plivač mora biti maksimalno opušten u potpunoj horizontali, znači glava i noge u istoj ravni, da bi voda pravilno

prelazila preko lica ne stvarajući prevelik otpor.

Plivačke utrke su veoma slične sprinterskim, pogotovo na najkraćim dionicama.

► **Kako se koncentrirate za presudnost odlučujućeg trenutka u kojem se sve rješava?**

Koncentracija je prevashodno povezana s kvalitetnom tjelesnom spremom, jer kada je sportaš fizički top spreman, u mnogome mu je lakše ostvariti koncentraciju za najveće nastupe. Ali, opet, nema te mentalne snage koja će ti pomoći da plivaš jako brzo, ako nisi potpuno pripremljen.

► **Razmišljate li o nečemu tijekom utrke?**

Pretjerano razmišlja nje o važnosti utrke i natjecanja često prouzroči kontraefekt, te se nastojim što više opustiti za vrijeme utrke. Obično postoji neka melodija koja mi se »vrmza« po glavi, ili, pak, imam neku viziju (zasluženog godišnjeg odmora na primjer) koja mi odvlači negativnu pažnju od plivanja.

► **Pored uspješne plivačke karijere za-vršili ste i studij tijekom boravka u Americi?**

Završio sam političke znanosti i međunarodne odnose na University of California at Berkley za vrijeme svog petogodišnjeg boravka i studiranja u Americi. Obzirom da plivanje nije toliko komercijalno atraktivan sport kao što su neki drugi, poput mnogih drugih plivača koji su također završili studij uz plivanje, morao sam se osigurati za budućnost kada prestanem s aktivnim bavljenjem profesionalnim sportom.

► **Za Vašeg boravka u Americi imali ste zapaženih rezultata na sveučilišnim na-**

tjecanjima, čak ste na jednom od njih (da ste Amerikanac) izborili mjesto u reprezentaciji?

Osvojio sam treće mjesto na sveučilišnom natjecanju NCAA, a 1998. godine sam pobijedio na proljetnom prvenstvu tzv. Nationals (najjače nacionalno natjecanje i izborna za reprezentaciju) u disciplini 200 metara leđno i s tim rezultatom bih osigurao mjesto u američkoj reprezentaciji za Panameričke igre.

► **Jesu li američki uvjeti i standardi treninga toliko bolji, imajući u vidu sjajne rezultate njihovih plivača?**

Uvjeti nisu uopće toliko bolji nego kod nas u Hrvatskoj. I mi imamo 50 metara bazena i kvalitetnih teretana, ali je znatna razlika u kvaliteti trenera koji rade s najboljim plivačima. Primjerice, to su Thorthon i Bottom, koji su radili i rade s višestrukim svjetskim i olimpijskim pobjednicima.

► **Rad s najboljim trenerima donio je i Vama laskavo priznanje drugog na svijetu. Kakav je Gordan Kožulj nakon famozne »srebrne« Barcelone?**

Gordan Kožulj danas se ne razlikuje mnogo od Gordana prije Barcelone, ali ovo Svjetsko prvenstvo ostaje jedno od mojih najboljih natjecanja, bez obzira što će se dogoditi poslije u mojoj karijeri. Ovo je moja prva, ali i prva hrvatska medalja u 50m bazenima na velikim natjecanjima, kojom smo dokazali da uspjesi iz 25m bazena nisu slučajnost. U biti problem je u prenatrpanosti termina na jedinom zagrebačkom 50 metarskom bazenu, pa silom prilika moramo više trenirati u manjim bazenima.

► **U biti, uspjeh na 200 metara je plod i neuspjeha na 50 metara i 100 metara leđno?**

Vjerojatno, jer da sam plivao polufinale i finale na 50 metara i 100 metara, vjerojatno bih se izmorio i ne bih imao snage za uspjeh na 200 metara. U toj trci su se neke stvari poklopile i ja sam isplivao svoj najbolji rezultat koji mi je donio najveći uspjeh karijere.

► **Sljedeće godine je Olimpijada u Ateni. Jesu li svi Vaši planovi vezani za olimpijsko natjecanje?**

Uz Olimpijske igre tu su još i Europsko u velikim bazenima, te Svjetsko u malim bazenima i trebat će se odlučiti na kojima će se tempirati najbolja forma. Olimpijada je bitna, ali nije nikako presudna u mojoj karijeri, jer ona je svake četvrte godine i teško je da ti se sve baš poklopi u tom periodu koji iščekuješ toliko dugo. Moraš biti i zdrav, dobro pripremljen, psihički potpuno stabilan...

Gordan i djeca

Gordan Kožulj je gostovao neposredno nakon osvajanja srebra u Barceloni u rovinjskom plivačkom kampu »Zaplivaj s najboljima«, u kojem se okupilo dvije stotine djece (skupa su bila zdrava i djeca s posebnim potrebama), te se cijeli dan družio s njima, plivao i pokazivao im svoje šampionske tajne.

PETAK ► 8. 8. 2003.

HTV 1

Airplane 2,
urnebesna parodija na
filmove katastrofe,
HRT 1 u 20.55

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Abel putuje dizalom, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Deset velikih svjetskih pisaca: Franz Kafka
11.30 - Kokice (3/6)
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (439)
14.45 - Valhalla, danski film
16.00 - Crtani film
16.20 - Vijesti
16.25 - Split: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.25 - Duhovni izazovi
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Treći kamenčić od Sunca 3., serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.10 - TV Bingo Show
20.55 - Airplane II: The Sequel, američki film
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Sexy beast, britanski film
00.35 - Američko veleposlanstvo, serija
01.20 - Ne tako običan život, britanski film
03.00 - Nikita 4., serija
03.45 - Vojska mraka, američki film
05.10 - Dosjei X (9.), serija
05.55 - Carstvo divljine: Na Arktiku

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.45 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
12.30 - Boje turizma
13.20 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
19.55 - Šašavci, crtani film
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Lopovi, serija
22.05 - Seks i neki drugi grad, humoristična serija
22.35 - Dosjei X (9.), serija
23.20 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
00.05 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.50 - Pregled programa za subotu

HTV 3

11.40 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Welcome to New York, humoristična serija

20.30 - Brak nije mrak, humoristična serija
20.55 - Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
21.20 - Kako biti normalan, humoristična serija
21.45 - Treći kamenčić od Sunca 3., serija
22.10 - Željka Ogresta i gosti
23.05 - Pravo vrijeme
00.35 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 9. 8. 2003.

HTV 1

The First Wives Club,
komedija o
rastavljenima,
HRT 1, 20.05

08.00 - Vijesti
08.05 - Putovanja na sveta mjesta, dokumentarni film
08.55 - Direkt: Super izgled
09.20 - Belphegor, crtana serija
09.45 - Otokar (6/10)
10.00 - Vijesti
10.05 - Što mi se to događa?
11.05 - Aljaska divljina, popularnoznanstveni film
12.00 - Vijesti
12.20 - Biblija
12.35 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
14.00 - Fenomeni - za branitelje: Meta
14.35 - Oprah Show (440)
15.30 - Vijesti
15.40 - Bolest nije sramota, dokumentarna emisija
16.10 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a
17.10 - Noć kada je nastao striptiz, američki film
18.55 - Rijeka: More
19.30 - Dnevnik
20.05 - The First Wives Club, američki film
21.50 - Dugo, toplo ljeto
22.55 - Vijesti
23.10 - Duboko u srcu, mini-serija (2x105')
02.40 - Američko veleposlanstvo, serija
03.25 - Pakleni udar, američki film
04.50 - Nikita 4., serija
05.35 - Reanimator, američki film
07.35 - Cosbyjev Show 7.

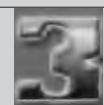

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.05 - Prizori u umjetnosti: Metamorfoza tijela
11.35 - Narodni refren
12.10 - Ciklus Perry Mason - Stakleni lijes, američki film
13.45 - Kućni ljubimci
14.30 - Cosbyjev Show 7.
14.55 - Pleme 4., serija
15.50 - Felicity 3., serija
16.40 - Melrose Place 7., serija
17.30 - Briljanteen
18.00 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
18.45 - Crno-bijelo u boji

**CRNO-
BIJELO
u
BOJI**

19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Velika pustolovina filmskog žurnala
20.55 - Vijesti
21.00 - Večer dalmatinske šansone »Šibenik 2003«, prijenos
22.30 - Gradski ritam
23.00 - Seks, laži i mobiteli - dokumentarni film (50')
23.50 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

11.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.05 - One su takve, serija (R 5 tjednih epizoda)
15.50 - Hit-depo
17.20 - Sportski prijenosi i snimke
20.15 - Hrvatska nogometna liga: Rijeka - Dinamo, prijenos
22.15 - Povijest svjetskih atletskih prvenstava
23.35 - Sport danas
00.05 - Art film: Brzo, brzo - španjolski film
01.40 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 10. 8. 2003.

HTV 1

Mumija Talos,
američki film,
HRT 1, 1.15

08.00 - Vijesti
08.05 - Djeca iz ulice Degrassi, igrana serija
08.30 - Totally Spies, crtana serija
08.55 - 43. MDF Šibenik: Večer baleta, snimka predstave
10.00 - Vijesti
10.05 - Dazzle, američki film za djecu
11.30 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.05 - Oprah Show (441)
14.50 - Priča o mozgu: Sve je u glavi
15.40 - Šareni svijet
16.00 - Vijesti
16.05 - Mélièsovi filmovi, francuski dokumentarni film
17.10 - Heart of fire, američki film
18.45 - Još koji put - izbor Joška Martinovića
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.05 - Gušti su gušti, zabavna emisija
21.10 - Company Business, američki film
22.55 - Vijesti
23.10 - 50 godina filmskog festivala u Puli:
Licem u lice, hrvatski film
00.30 - Američko veleposlanstvo, serija
01.15 - Mumija Talos, američki film
03.10 - Nikita 4., serija
03.55 - Naraštaj 1999., američki film
05.30 - Carstvo divljine: Zima u carstvu divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.15 - Biblija
10.30 - Dokumentarni film
11.00 - Šibenik: Misa, prijenos
12.05 - Rijeka: More
12.30 - Crno-bijelo u boji
13.15 - Velika pustolovina filmskog žurnala
14.05 - Gradski ritam
14.40 - Kinoteka: Froken Julia, švedski film
16.20 - Ed, serija
17.10 - Dugo, toplo ljeto
18.10 - Animanijski, crtana serija
18.35 - Most Golden Gate, dokumentarni film (52')
19.30 - Carstvo divljine: Zima u carstvu divljine
20.05 - The Rolling Stones - Just For The Record: 1960's
21.00 - Hector Berlioz: Fantastična simfonija – simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Nikše Bareze
22.00 - Umorstva u Midsomeru, mini-serija (100')
23.40 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

10.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.05 - Zemlja nade, serija (R 5 tjednih epizoda)
— — — Povijest svjetskih atletskih prvenstava
— — — HNL:
Rijeka - Dinamo, snimka
19.30 - Sportski prijenosi i snimke
22.15 - Sport danas
22.30 - Berlin:
Atletika - Zlatna liga, snimka
00.30 - Čarolija, serija (R 5 tjednih epizoda)

PONEDJELJAK ► 11. 8. 2003.

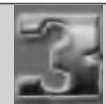
HTV 1

Antun Vrdoljak,
tema je nove Latinice,
HRT 1, 20.45

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.30 - Abel putuje dizalom, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Deset velikih svjetskih pisaca: Tajni agent Josepha Conrada
11.15 - Mali veliki svijet
11.35 - Športret
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (442)
14.45 - Operacija Cirkus, američki film
16.20 - Vijesti
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Put nade i vjere, emisija pučke i predajne kulture
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Dobro došli u New York, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Crno-bijeli svijet, dokumentarna emisija
20.45 - Latinica: Antun Vrdoljak
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Komesar Montalbano: Il gatto e il cardellino, talijanski film
00.45 - Američko veleposlanstvo, serija
01.30 - Smrt joj dobro pristaje, američki film
03.15 - Nikita 4., serija
04.00 - Poricanje, američki film
05.55 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.00 - Mir i dobro
12.30 - Gušti su gušti, zabavna emisija
13.30 - Šareni svijet
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Medvjedići iz Šarenog kanjona
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Britanski odjel za žrtve
22.05 - Frasier 5., serija
22.35 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
23.20 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.05 - Spas 911 (5.)
00.50 - Pregled programa

HTV 3

11.55 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Refren
20.35 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
21.20 - Ulica Centre 100 (2.), serija
22.05 - Svijet mode

22.55 - Pregled programa za utorak

UTORAK ► 12. 8. 2003.

HTV 1

**T. S. Elliot,
HRT 1, 10.05**

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Abel putuje dizalom, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Deset velikih svjetskih pisaca: T. S. Elliot
11.05 - Cipelice lualice
11.15 - Emisija za djecu
11.40 - Mogu ja!
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (443)
14.45 - Baklja, britanski film
16.20 - Vijesti
16.25 - Rijeka: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Park prirode Lonjsko polje, obrazovna emisija
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Brak nije mrak, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Alpe-Dunav-Jadran
20.40 - U krupnom planu
21.55 - Šetnja s dinosaurima: Propast jedne dinastije
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Telegrafist, norveško-danski film
00.50 - Američko veleposlanstvo, serija
01.35 - Lansky, američki film
03.25 - Nikita 4., serija
04.10 - Strah, američki film
05.40 - Brak nije mrak, humoristična serija
06.05 - Remek-djela svjetskih muzeja
06.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.30 - Latinica: Antun Vrdoljak
13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Neugodan pločaj medvjeda prosjaka

20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Opet iznova 3., serija
22.05 - Becker 3., serija
22.35 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
23.20 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.05 - Spas 911 (5.)
00.50 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

11.25 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.55 - Nogometni kup UEFA: Haka- Hajduk, prijenos

20.05 - Portret umjetnika: Igor Lešnik
21.00 - Bez granica, mini-serija

SRIJEDA ► 13. 8. 2003.

HTV 1

**F. M. Dostoevski,
HRT 1, 10.05**

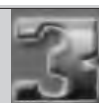
07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.30 - Abel putuje dizalom, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Deset velikih svjetskih pisaca: F. M. Dostoevski
11.25 - Ruke, ručice
11.40 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (444)
14.45 - Moćni Kong, američki animirani film
16.00 - Crtani film
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Ciklus mladih autora: Prigušeni glasovi
17.45 - Hrvatska danas
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Wildlife on one popularno-znanstvena serija
20.35 - Neobična priroda, popularno-znanstvena serija
21.00 - Kratki susreti, emisija iz kulture
21.30 - Prizori u umjetnosti
22.00 - Sa svih strana, vanjskopolitički magazin
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Iznad ništice, američki film
00.30 - Američko veleposlanstvo, serija
01.15 - Detektiv Zero, film
03.10 - Nikita 4., serija
03.55 - Transeri, američki film

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.15 - U krupnom planu
12.30 - Alpe-Dunav-Jadran
13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Medvjedi iz gorskih predjela

20.05 - Čarolija 5., serija
21.15 - Gilmoreice 2., serija
22.05 - Life As We Know It, humoristična serija
22.35 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
23.20 - Zvezdane staze - nova generacija 6., serija
00.05 - Spas 911 (5.)
00.50 - Pregled programa za četvrtak

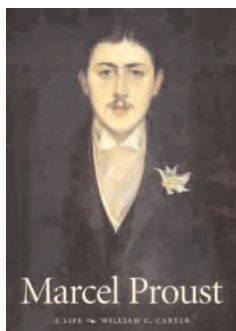

HTV 3

11.10 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Na rubu znanosti: Paleokontakti
21.05 - The Pixies - Gouge

21.55 - Vrijeme je za jazz: Black Coffee, klapa Mendula

ČETVRTAK ► 14.8. 2003.

HTV 1

Marcel Proust
HRT 1, 10.05

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Kućno kino, crtana serija
09.30 - Moj prijatelj Arnold, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Deset velikih svjetskih pisaca: Marcel Proust
11.15 - Zvučnjak
11.35 - Novi način
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
14.00 - Oprah Show (445)
14.50 - Travnjak do neba, mađarski film
16.20 - Vijesti
16.25 - Osijek: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Antologija Dokumentarnog programa
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Kako biti normalan?, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Boje turizma
20.55 - Don't talk to strangers, američki film
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Ghost, američki film
00.35 - Lik u kamenu, serija
01.20 - Magija, američki film
03.00 - Nikita 5., serija
03.45 - Anna, američko-poljski film
05.25 - Kako biti normalan?, humoristična serija
05.50 - Carstvo divljine: Medvjedi s Glave Šećera
06.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.30 - Kratki susreti, emisija iz kulture
13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 6., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Medvjedi s Glave šećera
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Ekipa za očevid 2., serija
22.05 - Operacija Pozitivci, humoristična serija
22.35 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
23.20 - Zvezdane staze - nova generacija 6., serija
00.05 - Spas 911 (5.)
00.50 - Pregled programa za petak

HTV 3

11.35 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
18.45 - Novalja: PH u odbojci na pijesku
19.30 - Glazba
20.15 - Pazin: Košarkaška prijateljska utakmica: Hrvatska - BiH
22.15 - Urban - uživo iz Tvornice, snimka koncerta

23.35 - Hit-depo
01.05 - Pregled programa za petak

FILM TJEDNA
HRT 1, SUBOTA, 9.8.2003. u 17.10
NOĆ KAD JE NASTAO STRIPTIZ

(THE NIGHT THEY RAIDED MINSKY'S, 1968.)

američki film

Mlada i naivna Rachel Schpitendavel iz obitelji Amiša stiže 1925. iz malog pensilvanijskog grada Smoketowna u New York želeći nastupati kao plesačica u religioznim mjuziklima. No, dospije u najraskalašeniji njujorški kabare Minsky's Burlesque koji vodi probitačni Billy Minsky (E. Gould) unatoč protivljenju svog oca Louisa (J. Wiseman). Ondje je dočekaju glumačke zvijezde Minskyjevog kabarea ženskaroš Raymond Paine (J. Robards) i njegov skromni partner Chick Williams (N. Wisdom), ali i cijela galerija likova okupljenih oko kabarea među kojima su i gangster Trim Houlihan (F. Tucker), te samozvani zaštitnik javnog morala Vance Fowler (D. Elliott). Za Rachel u New York stiže i njezin strogi otac i propovjednik Jacob (H. Andrews) koji je želi nagovoriti da se vrati kući...

Na zalasku ere raskošno produciranih holivudskih mjuzikala redatelj i budući oskarovac William Friedkin (Francuska veza, Istjerivač đavola) predstavio se 1968. vrlo zabavnom glazbenom komedijom »The Night They Raided Minsky's«. Spoj klasičnog mjuzikla, vodvilja i burleske Friedkinov je film slobodna prilagodba knjige Rowlanda Barbera o ludim dvadesetima u New Yorku koje su, barem u zabavljačkom miljeu, odlikovale šarenilo, nesputanost, pa i prava raskalašenost. A upravo je takva i ova glazbena komedija koja se unatoč svom prepoznatljivom žanrovskom obrascu ističe i nizom modernih redateljskih rješenja, od uporabe brzih montažnih zahvata za koje je zaslužan Ralph Rosenblum (Annie Hall), preko iskričave kostimografije Anne Hill Johnstone (Ragtime), do uistinu sjajnih skladateljskih intervencija Charlesa Strousa (Annie). Priča je tipična komedija zabune o skromnoj djevojci koja će umjesto angažmana plesačice u religioznim mjuziklima dobiti prigodu da, ni manje ni više, otkrije striptiz u najkontroverznijem njujorškom kabareu dvadesetih. U glavnoj je ulozi švedska međunarodna zvijezda Britt Ekland (After the Fox, The Wicker Man) čiji je nastup zbunjene provincijalke jedan od najboljih u karijeri, dok su joj partneri dvostruki oskarovac Jason Robards (Svi predsjednikovi ljudi, Julia) kao ženskaroš Raymond i Elliott Gould (M.A.S.H., Bob & Carol & Ted & Alice) u ulozi vlasnika kluba Billyja Minskoga. Peckav i višeznačan humor s poantom o kulturnom jazu, briljantno režirane scene glume i plesa u kabareu te nekoliko nadahnutih glumačkih nastupa svakako su preporuke za ovaj film Williama Friedkina.

Uloge: Jason Robards, Britt Ekland, Norman Wisdom, Forrest Tucker, Harry Andrews, Joseph Wiseman, Denholm Elliott, Elliott Gould, Jack Burns

Scenaristi: Arnold Schulman, Sidney Michaels, Norman Lear (prema knjizi Rowlanda Barbera)

Uvrjedljivo za Hrvate

Obraćam se osobno Vama, g. Zvonimire Perušiću. Ogorčena sam objavljivanjem anketne tabele »Tolerancija, što to bijaše« (»Hrvatska riječ« br. 26 od 25. srpnja, stranica 16).

U tabeli »Kako nas drugi vide« za Hrvate piše »glupi, kukavice, loši«. Nije mi poznato kakova je to odabrana reprezentativ-

na grupa DRUGIH bila i koliko ona dobro poznaje osobine drugih naroda. Odnosi li se ta ocjena na nas vojvođanske Hrvate, Hrvate u matičnoj zemlji, ili na one rasute po svijetu – u zemljama Amerike, Kanade, Australije, Europe?

Još ni u jednom ozbiljnom listu-novinu – ma nisam ovako nešto pročitala.

Jeste li Vi, gospodine Perušiću, Hrvat, i odnosi li se onda to viđenje DRUGIH i na Vas? Čudi me da ste kao odgovorni ured-

nik dozvolili da se ovako uvrjedljiva ocjena tiska u »Hrvatskoj riječi«. I da je šala – mnogo je.

Što mislite, hoće li ovakove stvari povećati broj čitalaca vašeg-našeg lista?

Željela bih na kraju da se u našim novinama ni jedan narod ne vrijeđa.

Svako dobro u budućem radu.

P. S. Molim, objavite ovo u Vašem listu.

Marija Dulić, Subotica

Pretplatite se!

TUZEŠTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

INOZEŠTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK: VBHYU 22
(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2, telefon

(danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno):

(024) 792-202

U slučaju kada je pokojnik

umirovljenik - račun umanjujemo za iznos koji

participira penzioni fond.

Raspored sprovoda i umrlice na Internetu:

www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúsitása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB-Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNOSTI

NBA agencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + NBA = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

RIJEČ i riječ a b c

**Antun
Kolarević**

U srpnju 2003. godine iz tiska je izašla knjiga Antuna Kolarevića:

RIJEČ i
riječ
a b c

U tvrdom plastificiranom povezu na 386 stranica, 197 je propovijedi.
Format: 17x 24 cm. Uz tekst je i 6 namjenskih fotografija. Uvodne stranice,
14 ih je, donose i recenziju: Luke Marijanovića, profesora biblijske teologije,
i Mirka Đorđevića, publiciste i prevodioca. Redoslijed izlaganja evanđeoske
nauke usklađen je s trogodišnjim liturgijskim ciklusom Katoličke Crkve.
ADRESA: Antun Kolarević, Omladinski trg 4, 11080 Zemun, SCG
E-mail: ankol@eunet.yu, Telefon: 011/616-281